

Na Taroha Goro 'Onaai Usua Ana St. Matiu

Gere Mamaani 'Iniai Bukani

'A 'ua? Tara'i 'oha 'o arungana do'ia God 'a agoheta'i hadahada tarai'o? 'A he'ua i 'iraraa amuai taha na 'ia God 'a rabasia do'oi haua 'anai ha'a-wa'ewa'ea?

Naasi ta'i mareho na 'iraau saeni Jiu na'i madoraana Jisas rau 'adoma'inia do'a to'iraau. Na'i 'ohasi, 'e hai 'arangi harisi murinai hadahada ana God tanaraau beiai rarabea Malakae. Rau to'oraai Usu-usu Maea ana God beiraau, ma 'e ta'i mareho nagu taritari'a 'inia, rau ai'a raba araisuria. Tabu'a na 'ia God naagu ai'a hadahada tarairaau'a 'inia.

Na'i madoraasi, ni gaumani na'i Rom 'a marungiraaui Jiu mana ano na 'ia God na duruduru tanaraau 'inia. Rau 'adoma'inia do 'iia 'ai ha'ataaria mai ta mwaeraha hehei'oi 'anai ha'a-hura'ahiraau baaniai heimarungi 'anai gaumani anai Rom.

Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a boi na'i marewana 'a ha'a-arotaha'i taha na 'iraau rarabea ra 'unu'i 'abaiai Ha'atahi. Ma'ata rei'uaa na o'asi, 'a rago i saeni Jiu narau ai'a hinihinia do 'iia naasi nai ha'atahiraau. Rau ai'a raba hinihini'i ma'ua araisuri'i taha na 'ia Jisas na maani'i tanaraau.

Tara'i 'oha 'ia God 'a mamarota'i hadahada tanagia na'i 'oha na 'iia 'a bwane 'unu'i tanagiai taha 'anai haa'i ma mamasigaau do gai araisuria. Naasi na'i 'oha na 'oi 'oha'iniai Taroha Goro ana

St. Matiu, 'oi rongorongo 'iniai taha na 'ia God nai 'unua tana'o.

*Mamaani 'Iniai Burungana Jisas Kraest
(Luk 3:23-38)*

¹ Naani mamaani 'iniai burungana Jisas Kraest na huta mai baaniai burungana Deved mea Ebraham.

² 'Ia Ebraham naasi amana Aisak,
'ia Aisak amana Jekop,
'ia Jekop amana Jiuda miraaui do'orana'i,
³ 'Ia Jiuda amana Peres mia Sira (inadarua 'ia Tama).

'Ia Peres amana Hesron,
'ia Hesron amana Ram,

⁴ 'Ia Ram amana Aminadab,
'ia Aminadab amana Nason,
'ia Nason amana Salmon,

⁵ 'Ia Salmon amana Boas ('ia Rehab naasi inana).
'Ia Boas amana Obed (inana 'ia Rut),
'ia Obed amana Jesi,

⁶ 'Ia Jesi amana Mwaeraha Deved.
'Ia Deved amana Solomon (inana 'ia Batsiba,
nararu ha'iwai ga'u a Uraea).

⁷ 'Ia Solomon amana Rehobom,
'ia Rehobom amana Abaeja,
'ia Abaeja amana 'Asa,

⁸ 'Ia 'Asa amana Jehosofat,
'ia Jehosofat amana Joram,
'ia Joram amana Usaea,

⁹ 'Ia Usaea amana Jotam,
'ia Jotam amana Ehas,
'ia Ehas amana Hesikaea,

10 'ia Hesikaea amana Manase,
 'ia Manase amana Amon,
 'ia Amon amana Josaea,

11 'ia Josaea amana Jekonaea miraau
 do'orana'i. Rau huta gaarangiai madoraa
 ra wairaau Israel 'ari na'i Babilon 'anai ha'i
 slev 'iniraau.

12 Na'i murinai wairaau ada i Israel 'ari Babilon
 'ia Jekonaea amana Saltiel,

'ia Saltiel amana Serababel,

13 'ia Serababel amana Abiud,

'ia Abiud amana Elaeakim,

'ia Elaeakim amana Aso,

14 'ia Aso amana Sadok,

'ia Sadok amana Akim,

'ia Akim amana Eliud,

15 'ia Eliud amana Eleasa,

'ia Eleasa amana Matan,

'ia Matan amana Jekop,

16 'ia Jekop amana Josep, mwane ana Meri. 'Ia
 Meri inana Jisas nara 'unua 'iniai Ha'atahi.

17 'E ta'i tangahuru mana hai ugui inoni
 tahamora beia Ebrahim tari beia Deved, ma'e
 ta'i tangahuru mana hai ro'u tahamora beia
 Deved tari madoraa ra wairaau Israel 'ari Ba
 bilon. Mana tahamora na'i 'ohasi tari 'oha na
 huta i Ha'atahi 'e ta'i tangahuru mana hai ugui
 inoni ro'u.

*Huta Ana Mai a Jisas Kraest
 (Luk 2:1-7)*

18 Naani mamaani 'iniai huta ana mai a Jisas
 Kraest. 'Ia Meri inana Jisas, ra durua tanaa i
 mwane na atana 'ia Josep. Na'i na'o ma rarugu

ha'iwai, ra sadoia do'a to'ora 'iniai mena anai Hi'ona Maea. ¹⁹ 'Ia Josep nara duruduru tanaa 'anai waina Meri, 'e sae odo-odo. 'A 'adoma'inia do'ai horosiai duruduru ana ma ai'a raba haua beiai rongo raha, 'inia 'a ai'a raba ha'animaia Meri na'i maadaaui noni.

²⁰ Na'i 'oha na wai'ado'ado mau suriai mahosi, 'e enjel ana God 'a ha'ata'i tanaa na'i mauru'aa. 'A o'ani 'inia, "Josep baaniai burungana Deved, 'oi abui ha'ata'aiai 'adoma'imu 'anai waina Meri. 'Inia ni rurua na haua 'iniai gare, 'a to'o 'iniai mena anai Hi'ona Maea. ²¹ Mana'i 'oha nai huta mai garesi, 'oi ha'a-atana 'inia Jisas,* 'inia 'iai ruhasiraauai sae ana'i baani'i ora-ora'a adaa'i."

²² Naasi duruduru ana God 'a to'o ha'a-momori'a 'onaai taha na ha'ateenga'inia Araha God na'i ngoonai rarabea o'ani, ²³ "'E gere urao na ai'a mauru goni mau beia ta mwane nai rurua, ma'ai ha'ahutaa ta gare mwane marai 'unua 'inia Imanuel. Ni 'ado'ado 'anai ata naasi, 'ia God 'a awa beigia."†

²⁴ 'Oha 'ia Josep 'a rarai baaniai mauru, 'a haua 'onaai 'unua anai enjel ana Araha God. 'A waina Meri, ²⁵ ma'ata 'a ai'a mauru goni beia tari 'oha na ha'ahutaa i gare mwane ana. Mia Josep 'a ha'a-atana 'inia Jisas.

2

'Traau Sae Madoma Baaniai Dora Na Ara'a Iei Sina

* ^{1:21} Jisas: Ni 'ado'ado 'anai Jisas naasi "'Ia God 'ai ruhasigia."

† ^{1:23} 1:23 Aisaea 7:14; 8:8; 8:10

¹ 'Ia Jisas 'a huta na'i Betlehem, 'e 'omaa na'i Provensi Jiudea 'oha na mwaeraha Herod. Ai'a oreia mau ma ra'i sae madoma ra boi baaniai dora na ara'a iei sina ra ada na'i Jerusalem ² mara heisonga'i o'ani, "Na'i hei na huta iei mwaeraha adaaui Jiu? Meu re'iai hee'u na'i dora na ara'a iei sina na ha'ata'iniai huta ana, mameu boi 'anai ha'arahesia."

³ Na'i 'oha 'ia Herod 'a rongoa o'asi, 'a ta'aa di'u i 'adoma'ina, beiraau ro'u hakoi sae na'i Jerusalem. ⁴ Ma 'unu goniraau mai Na'ohadaa'i Piriisi mana Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses maagu songa'iniraau o'ani, "Na'i hei nai huta iei Ha'atahi?"

⁵ Miraau o'ani, "Na'i Betlehem na'i Provensi Jiudea. 'Inia naasi maho na 'ia God na 'unua na'i ngoonai Rarabea o'ani,

⁶ 'Betlehem, 'o ororiu di'u na'i Jiudea,
'inia baani'o nai hora'a mai mwaeraha
nai marungiraau noni agu'i, 'iraau Is-
rael.' **

⁷ Mia Herod 'a 'unuraau girugiru moi sae madoma magu songa'iniraau 'iniae 'oha hee'u narau tahamora re'iai hee'u. ⁸ 'A o'ani 'iniraau maagu ha'a-taariraau wou, "Moi 'ari Betlehem mamoi sibaniai garesi. 'Oha moi sadoia, moi aho'i mai 'ini 'anai ha'arangasia tanaau mawaigu 'ari ro'u wou 'anai ha'arahesia."

⁹ Marau 'ari, rau re'ia ro'u mau ta'i hee'u narau re'ia ga'u ani, 'a na'otaradaau. 'Agu papaku na'i ahoranai dora na awa iei gare. ¹⁰ Rau wa'ewa'e raha di'u 'oha rau re'iai hee'u. ¹¹ Rau siri rumu marau re'iai gare beia inana 'ia Meri. Rau topira'i

* ^{2:6} 2:6 Maeka 5:2

ruru marau ha'arahesia. Rau rahi'i hora'a i bane adaa'i marau banea tanaa i gol mana rua mareho si'ini goro nara 'unua 'inia franginsens mana myrrh. ¹² Na'i muri, 'ia God 'a ha'abasuraau na'i mauru do rai abu aho'i 'ari beia Herod. Miraau aho'i wou na'i 'omaa adaaui na'i tara he'ete'i.

'Ia Josep Mia Meri Raru Hora

Beiai Gare 'Ari Ijip

¹³ Murinai aho'i adaaui sae madoma, 'e enjel ana Araha God 'a ha'amaranga tanaa Josep na'i mauru. 'A o'ani 'inia, "Josep, 'oi rarai ma'oi waiai gare mia inana mamoi hora 'ari Ijip, 'inia Herod 'ai sibaniai gare 'anai ha'amaesia. Moi awa 'isi tari 'oha wai 'unua tana'o do moi aho'i mai 'ini."

¹⁴ Mia Josep 'a rarai ma waiai gare mia inana na'i rodosi marau hano 'anai Ijip. ¹⁵ Rau awa 'isi tari 'oha na mae a Herod. Rau haua o'asi 'anai ha'ato'oa ha'a-momori taha na 'unua Araha God na'i ngoonai Rarabea o'ani, "Au 'unua hora'a i gare agua baaniai Ijip."†

Ra Ngahu Ha'amaesiraaui

Mwani Garemwane

¹⁶ 'Oha 'ia Herod 'a sadoia do 'iraauui sae madoma rau pwari'ia'a, 'a taesu'a di'u i ahuna, ma atenga'inia dorai ngahu ha'amaesi'i hako mwane garemwane na'i Betlehem, taraawa'a na'i rua harisi ma dio, mana garemwane suri'i ro'u i 'omaa gaarangiai Betlehem. 'Ia Herod 'a haua o'asi suria 'iraauui sae madoma rau 'unua do 'e rua harisi na bwane hako murinai ha'ata'i na haa i hee'usi. ¹⁷ Na'i 'oha na haua o'asi a Herod, 'a to'o

---

† 2:15 2:15 Hosea 11:1

ha'a-momori'a i taha na 'unua Rarabea Jeremaea na o'ani,

¹⁸ "E angi uru-uru ra rongoa na'i 'omaai Ramaa. 'Ia Resel 'a angisiraauai gare ana'i ma ai'a 'irisia dorai ha'a-aroahuna, 'inia 'iraauai gare ana'i ra mae'a."[‡]

Ra Waia Aho'i a Jisas Baaniai Ijip

'Ari Nasaret

¹⁹ Murinai mae ana Herod, 'e enjel ana Araha God 'a ha'ata'i tanaa Josep na'i mauru na'i Ijip. ²⁰ 'A o'ani 'inia, "Oi rarai ma'oi waiai gare mia inana mamoi aho'i 'ari Israel. 'Inia 'iraauai nei ra sibania 'anai ha'amaesia ra mae'a."

²¹ Mia Josep 'a rarai ma waiai gare mia inana marau aho'i 'ari Israel. ²² Na'i 'oha na 'ia Josep 'a rongoa do 'ia Akeleas 'a mwaeraha orisia amana 'ia Herod na'i Provensi Jiudea, 'a mamaa'uta'i aho'i 'ari Jiudea. Mana nata maho na 'omesia ro'u na'i nata mauru, ra 'unua wetewete tanaa do'ai 'ari Provensi Galili. ²³ Naasi rau 'ari marau awa na'i Nasaret ma ha'a-momori'a i taha nara 'unua i Rarabea o'ani, "Rai 'unua 'iniai ai Nasaret."

3

Heitaroha'i Ana Jon Bwareomaea

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Muridi tara'i harisi ra hako, 'ia Jon Bwareomaea 'a taraawa'a taroha'inia hora'ai ha'atee ana God na'i dora mangasara na'i Provensi Jiudea. ² 'A o'ani, "Moi rihosi baani'i ora-ora'a amoo'i, 'inia ni madoraa na 'ia God 'ai marungiraauai noni

---

[‡] **2:18** 2:18 Jeremaea 31:15

ana'i 'a gaarangi'a." ³ 'Ia Jon naasia mo'o na 'ia rarabea Aisaea 'a ha'ateenga'inia mau mai o'ani na'i 'oha bwani,

"E nei nai totoro hora'a na'i dora mangasara. 'Ai ha'atee o'ani,

'Moi ha'aagau! 'Ia Araha 'a gaarangi boi'a. Moi ha'a-odoodoai tara tanaa.'^{**}

⁴ 'Ia Jon 'a awa 'onaa'i huunai rarabea. 'A ho'owa'a 'ini'i bwana ra tau'arodi 'ini'i warihui kamel, ma rorowa'a 'iniae rorowa'a nara tau'arona 'iniae uri-uri mwamwaa mana mahoin-gau ana'i naasi ngabo mana modi'o ni hasimou.

⁵ 'Iraau saenai Jerusalem, ma ra'i sae baaniai Provensi Jiudea mana 'omaa gaarangiai wai rahai Jodan rau boi beia Jon ⁶ 'anai ha'arangasi'i ora-ora'a adaa'i ma bwareomaearaau na'i wai Jodan.

⁷ Na'i 'oha 'ia Jon 'a re'iraau Farisei miraaui Sadiusi rau boi beia 'anai bwareomaearaau, 'a o'ani 'iniraau, "'T'amou mwane mwaa ta'a'i! 'A 'ua? Mou 'adoma'inia doni bwareomaearaau moi nai 'a'auhi'amou 'anai bainihu baaniai ha'a-mama'ai na 'ia God 'ai ha'ataaria mai? ⁸ 'Onaa namou raba bwareomaearaau mamoi nugasi'i barongamoo'i nara ta'a'i, mamoi hau'i mareho goro nai ha'ata'inia domou rihosi baani'i ora-ora'a amoo'i. ⁹ Mou gasigu 'adoma'inia do'ia God 'a bwa'i ha'a-mama'ai amou do 'iniae huta amoou mai 'onaa'i warowarona'i a Ebraham. 'Inau wai 'unua tana'amou, 'ia God 'a matai ha'a-aho'ita'ini'i hau 'ini, marai ha'i warowarona'i a Ebraham. ¹⁰ 'Ia God 'a ha'aagau'a 'anai ha'a-mama'airaaui nei nara ai'a 'adoma'i orisi. 'A 'onaa'i nei na ha'aagau 'anai arai'i dioi mwane hasi'ei. 'Onaa nara bwa'i

---

* ^{3:3} 3:3 Aisaea 40:3

hungu 'ini'i hua goro, 'ai ara dio suri'i raridi mai gaasi'i ara'ai 'eu 'anai suu gata'ini'i.

¹¹ "Inau 'au bwareomaea'amou 'inia moi wai 'anai ha'ata'inia domou orisi. 'Ia mo'o nai boi murigu 'ai bwareomaea'amou 'iniai Hi'ona Maea mana 'eu. 'Iia 'a ororiu di'uau. Inau ai'a arari 'anai daa'i tanaa i sandol ana'i 'onaai sae tatau'aro ana. ¹² 'Iia 'a ha'aagau 'anai hoairaauui noni goro baaniraauui nei ta'a'i, 'onaai nei na hoai'i koradi wiit ana'i baani'i kahokahodi. 'Iia 'ai nugaraauui noni goro na'i dora goro, ma'ai ha'a-mama'airaaui noni ta'a'i, 'onaai nei na nuga ha'agorohi'i koradi wiit ana'i na'i dora 'ada'i mana kahokahodi 'a suu gata'ini'i na'i 'eu na bwarai kuru."

*'Ia Jon 'A Bwareomaea Jisas
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Mia Jisas 'a hano baaniai Galili ma 'ari wai Jodan do'ia Jon 'ai bwareomaeaa na'iei. ¹⁴ 'Ia Jon 'a ai'a 'irisia o'asi ma o'ani, "Ni 'uaana na'ogu boi beiau 'inia 'anai bwareomaea? I'oe na'o ga'i bwareomaeau!"

¹⁵ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Nugaa mai 'on-aai 'unua agua. 'Igaraa garai haua ma'ata i hei'irisina God." Naasi mia Jon 'agu bwareomaeaa Jisas.

¹⁶ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a ara'a baaniai wai, i aro 'a heihoa ma 'omesiai Hi'ona Maea ana God 'a dio na'i hungana 'onaai waibora. ¹⁷ Ma'e ringe na ao mai baaniai aro 'a o'ani, "Naani gare agua nau ta'ahia ororiu mau ahugoro 'inia."

4

*'Ia Saetan 'A Ohongia Jisas
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Mana Hi'ona Maea 'a waia Jisas 'ari dora mangasara do'ia Saetan 'ai ohongia. ² 'Ia Jisas 'a ai'a ngau suriai hai tangahurui dangi mana hai tangahurui rodo magu hioro. ³ Mia Saetan 'a boi beia ma o'ani 'inia, "Onaa i'oe garena God, 'oi ha'atee tana'i hau 'ini marai aho'ita'i bredi."

⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Na'i Usu-usu Maea ra usu o'ani, 'I sae 'a bwa'i tahi moi 'iniai huai bredi, ma'ata 'inia ro'u i ha'atee ana God.' "*

⁵ Mia Saetan 'a waia Jisas 'ari Jerusalem, 'i 'omaa nara 'unua ro'u 'iniai 'omaa maea. 'A ha'a-urasia na'i dora ahaaha na'i hunganai Ruma Maea ana God ⁶ ma o'ani 'inia, "Onaa i'oe garena God 'oi rege auru, 'inia ra usua na'i Usu-usu Maea o'ani, 'Ia God 'ai ha'a-taariraau enjel ana'i 'anai 'a'auhi'o. Rai dau bwarasi'o 'ini'i rimadaa'i mana uwamu'i ra bwa'i maara 'ini'i hau.' "†

⁷ Mia Jisas 'a aramia o'ani, "Mana Usu-usu Maea 'a 'unua ro'u o'ani, 'Moi abui ha'imaania Araha God amoou.' "‡

⁸ Mia Saetan 'a waia Jisas ara'a na'i hunganai hungahunga ahaaha ma ha'ata'ini'i tanaai mwani kantri hako na'i marewana mana toto'ora adaa'i, ⁹ ma o'ani 'inia, "Wai haa'i hako tana'o i mwane mareho 'ini 'onaa 'oi topira'i ruru tanaau ma'oi ha'arahesiau."

¹⁰ Mia Jisas 'a o'ani, "'Ariwou baaniau Saetan! Ra usua na'i Usu-usu Maea o'ani, 'Moi

* **4:4** 4:4 Diutronomi 8:3   † **4:6** 4:6 Psalm 91:11-12   ‡ **4:7** 4:7 Diutronomi 6:16

ha'arahesia moi Araha God amoou, me 'ia moi namoi tau'aro tanaa.' "§

¹¹ Mia Saetan 'a 'arita'inia Jisas miraaui enjel rau boi marau 'a'auhia.

*'Ia Jisas 'A Taraawa'a Hauai Tau'aro Ana
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a rongoa do'ia Jon 'a awa na'i rumanihoo, 'a aho'i 'ari Provensi Galili.

¹³ Ma'ata 'a ai'a awa na'i Nasaret, 'a 'ari na awa na'i Kapaniam na'i bobonai kae bwera i Galili, na'i dorai ano anai burungana Sebiulan mea Naftali. ¹⁴ 'A haua o'asi ma to'o ha'a-momori'a i taha na 'unua Rarabea Aisaea o'ani,

¹⁵ "A ragoi nei nara ai'a Jiu narau awa na'i Galili, na'i dora nara 'unua ro'u 'iniae ano ana Sebiulan mea Naftali na'i gaarangiai kae bwera i Galili mana'i nata batarau 'iniae wai Jodan.

¹⁶ 'Iraaui sae 'isi rau awa na'i kuhi,
ma'ata ra re'ia'a i bewaa.

Rau awa na'i mamaru ni mae,
ma'ata i bewaa 'ai bewaa siraau."*

¹⁷ Mia Jisas 'a taraawa'a ha'ausuriraau sae. 'A o'ani, "Moi rihosi, na heimarungi ana God na awa na'i aro, 'a gaarangi'a!"

*'Ia Jisas 'A Soiai Hai Sae Ahahuasi
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a hahano na'i bobonai kae bwera i Galili, 'a 'omesiai rua ha'ido'orada, 'ia Saemon, nata ata 'ia Pita, mia Andru. Na'i 'ohasi, raru ahuasi 'iniae hu'o, suria 'iraruasi ra'i sae ahuahuasi. ¹⁹ Mia Jisas 'a o'ani, "Murui suriau!

---

§ 4:10 4:10 Diutronomi 6:13 * 4:16 4:15-16 Aisaea 9:1-2

'Onaai rau'i amuru'i ii'a na'i wai, 'a o'asi ro'u, wai ha'ausuri'amurua 'anai wai'i mai sae beiau."
20 Na'i mau 'ohasi, raru nugasi'i hu'o adaru'i ma raru suria.

21 Mia Jisas 'a 'ariwou ma re'ia Jems mia Jon na'i ora beia amadarua 'ia Sebedi. Rau orima'ini'i hu'o adaa'i ma o'ani 'inirarua, "Murui suriau."
22 Mararu 'arita'iniai amadarua beiai ora mararu hano beiai Jisas.

Ni Tau'aro Ana Jisas Na'i Galili

(Luk 6:17-19)

23 'Ia Jisas 'a 'ari suri'i 'omaa na'i Galili ma ha'ausurirai sae suri'i rumani ha'arahesi adaa'i Jiu. 'A taroha'inia tanaraaui taroha goro 'iniai heimarungi ana God na awa na'i aro, ma ha'agorohiraau aho'i nei na to'iraau i mwane daoha he'ete'i hairiu. **24** I tarohana 'a 'adarara 'ari suriai mwane dora na'i Galili, tari 'ari na'i Provensi Siria. 'Iraaui sae na to'iraau i mwane daoha he'ete'i hairiu ma'ua ra rongomaata'i di'u, ra wairaau mai tanaa. Tara'i sae ra bwaunira i adaro, ma tara'i sae ra manumanu'a, ma tara'i sae ra mae hakoi uwadi. Ma'ata 'ia Jisas 'a ha'agorohiraau hako aho'i. **25** 'E kae ruruha narau hano suria Jisas baani'i mwane dora he'ete'i hairiu. Tara'i nei baaniai Galili, mana'i Dekapolis, na'i Jerusalem mei Jiudea mana'i nata bataraui wai rahai Jodan.

5

'Ia Jisas 'A Ha'ausuriraau Rongoiusuri

Na'i Hungahunga
 (Luk 6:20-23)

- 1** 'Oha 'ia Jisas 'a re'iai rago di'u adaaui sae nara hano suria, 'a hane ara'a na'i gere hungahunga ma heinagu auru. 'Iraaui rongoiusuri ana'i rau heinagu garigaria **2** ma ha'ausuriraau o'ani,
- 3** "Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei ra 'u'uria suri'i mwani maho 'onaai sae na pohara.
 'Iraau rai awa na'i bahainai heimarungi ana God na awa na'i aro.
- 4** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei ra ahutotou.
 'Ia God 'ai ha'a-aro'i ahudaa'i.
- 5** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei ra awa manego.
 Rai daa'i mwani mareho goro na duruduru 'inia God.
- 6** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei nara huunai raba awa odo-odo na'i maana,
 'inia 'ia God 'ai haua tanaraau i taha nara 'irisiasi.
- 7** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei rau ahu ta'ahira i nei nara awa ha-ha'aroha'a,
 'inia 'ia God 'ai ahu ta'ahiraau ro'u.
- 8** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei na tahingadaa'i ra odo-odo,
 'inia rai re'ia God.
- 9** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei nara ha'a-hagugoniraau goro i noni.
 'Ia God 'ai 'unuraau 'ini'i gare ana'i.
- 10** 'Ia God 'ai ha'agorohiraauui nei ra nora ta'airaau 'iniai haua adaaui taha na 'irisia God.
 'Iraau rai awa na'i bahainai heimarungi ana God na awa na'i aro.
- 11** "'Ia God 'ai ha'agorohi'amou na'i 'oha ra ha'atee ha'a-ta'ai'amou, mara nora ta'ai'amou mara 'unu'i mwane maho pwari'i 'ini'amou, suria 'i'amou ra'i rongoiusuri agu'i. **12** 'Oha na

o'asi, moi abui ahutotou, ma'ata moi wa'ewa'e, 'inia 'e heitahari na raha na 'ia God 'a ha'aagau mamasi'amou 'inia na'i aro. Mamoi abui kaku'aa do ra bwane nora ta'airaa u o'asi'a ro'u i rarabea na'i 'ohabwani."

*Solt Mana Marewa
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ "I'amou mou 'onaai solt tanaraaui inoni nai marewana. 'Onaa i solt 'agu bwa'i ngau asi'a'a, 'agu bwa'i here'a ro'u naraigui haua 'anai ha'a-asi'aa aho'i ro'u! 'A goro dorai rasaha'inia hora'a i 'omaa marai buu hunia.

¹⁴ "I'amou mou 'onaai raita na bewaasiraau inoni nai marewana na 'iraau hako i sae ra re'ia 'onaai 'omaa nara tau'arona na'i hunganai hungahunga. ¹⁵ Bwa'i sae nai suungiai raita maigui nugaa na'i bahainai rabo'o. 'Ai nugaa ma'ata na'i dora 'ana mai marewasiraau hakoi sae na'i raronai ruma. ¹⁶ 'A o'asi ro'u, moi abui giru'i baaniraau noni here goro namou haa'i. Ma'ata moi ha'ata'ini'i hora'a 'onaai marewa marai re'i'i marai ha'a-aneanea Amamou ara'ai aro 'inia."

Ringe Ana'ia Moses

¹⁷ "Moi abui 'adoma'inia do 'inau 'au boi 'anai ha'a-ai'a'i Ringe ana'ia Moses mana ha'ausuringa'i adaa'i Rarabea. 'Au boi 'anai ha'ato'o'i huunai 'ado'ado 'ada'i. ¹⁸ Aro mana ano 'ai anoro ma bwa'i ta gere dora na'i Ringe ana'ia Moses nai ai'aa. Mwane maho nara usu'i na'iei rai to'o hako. ¹⁹ 'Onaa 'oi raesia ta gere dora na'i Ringe ana'ia Moses ma'oi ha'ausuriraau ro'u tara'i nei 'anai haua 'onaai haua amua, 'o bwa'i ororiu moe'a na'i hourana ni aro. Ma 'onaa 'oi ha'isuri'i hako ma'oi ha'ausuriraau sae 'anai

haua 'onaai haua amua, 'ia God 'ai ha'a-ororiu'o na'i hourana ni aro. ²⁰ 'Iraau Farisei miraaui Ha'ausuri 'anai Ringe rau 'adoma'inia dorau odo-odo na'i maana God 'iniai suri'i adaa'i Ringe ana'ia Moses. Me 'onaa mou bwa'i odo-odo di'u baaniraau, mou bwa'i siri mwada'u na'i hourana ni aro."

Ha'ausuringa'i Abaiai Taesu'a

²¹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou mou bwane 'iraraai Ringe ana Moses na o'ani, 'Abui heingahu,* 'inia 'ia mo'o nai heingahu 'ai siri na'i hihiiri.' ²² Ma'ata, 'inau wai 'unua tana'amou, 'iatei nai taesu'a 'ana ta sae 'ai siri na'i hihiiri. Ma 'onaa 'iatei nai 'unu bweu 'inia ta sae, rai waia na'i Kansol[†] 'anai 'i'ia. Ma 'iatei nai 'unu bwau kuhi 'inia ta sae 'a ta'isada dorai gaasia siri na'i 'eu na'i dora ni rongomaata'i.

²³ "Naasi 'onaa 'o waai bane amua 'anai nugaa na'i hunganai dorani ho'asi na'i Ruma Maea ana God ma'ogu aidangisia do'e sae na taesu'a mumua, ²⁴ 'oi nugaa ga'u i bane amua, ma'oi aho'i 'anai hagu aho'i beia mo'o na taesu'a mumua ma'oigui aho'i ro'u 'anai hauai bane amua tanaa God. ²⁵ Ma 'onaa na sae na taesu'a mumua 'a raba wai'o na'i kooti, 'oi bonasia ha'a-arataraa raurau beia. 'A gasi taranga'ini'o tanaai sae hihiiri, mana sae hihiiri 'ai taranga'ini'o tanaai sae hehei'oi mai gaasi'o na'i rumaniho'o. ²⁶ Wai 'unua ha'a-momori tana'o, 'oi awa 'isi tari 'oha 'oi horia hakoi siha ha'a narai 'unua tana'o do'oi horia."

---

* **5:21** 5:21 Eksodas 20:13; Diutronomi 5:17   † **5:22** Kansol: Wanasia na'i Diksonari

Ha'ausuringa'i 'Abaiai Ha'iwai

²⁷ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou mou bwane 'iraraai Ringe ana Moses na o'ani, "Oi abui taritari'a baaniai urao amua ma'ua mwane amua."[‡] ²⁸ Ma'ata 'inau wai 'unua tana'amou, 'iatei na re'iai urao ma 'adoma'i sisiwa 'inia, 'ia 'a bwane taritari'a beia nai 'adoma'ina. ²⁹ Naasi 'onaa na maa odomu nai haai maho na'o ora-ora'a 'inia, 'oi suki gaasia hura'a moi. 'A goro do'oi ha'a-ai'aa ta ta'i dorai abe moi, baaniai abemu hako nai siri na'i 'eu na'i dora ni rongomaata'i. ³⁰ Ma 'onaa na rima odomu nai haai maho na'o ora-ora'a 'inia, 'oi horosia ma'oi gaasia. 'A goro do'oi ha'a-ai'aa ta ta'i dorai abe moi, baaniai abemu hako nai siri na'i 'eu na'i dora ni rongomaata'i."

Ha'ausuringa'i 'Abaiai Haigaasi

(Matiu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou bwane 'iraraai Ringe ana Moses na o'ani, "Iatei nai gaasiai urao ana 'ai haua moi ta usu-usu ni haigaasi tanaa ma nugasia'a."[§] ³² Ma'ata 'inau wai 'unua tana'amou, 'oi abui gaasiai urao amua 'onaa na ai'a taritari'a baani'o. 'Onaa 'oi gaasia ma'ai waina ta saemwane he'ete'i, naia na gaasia amua nagu taritari'a 'inia beiai sae nagu waina ro'u. I sae nagu waina ro'u 'a taritari'a beiai urao anai sae he'ete'i."

Ha'ausuringa'i 'Abaiai Herehere

'Anai Hauai Duruduru

[‡] 5:27 5:27 Eksodas 20:14; Diutronomi 5:18   [§] 5:31 5:31
Diutronomi 24:1

³³ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou mou 'iraraa do ra ha'a-aburaaui wauwa agaa'i 'anai horosi'i duruduru naraū haa'i tanaa Araha God naraau tohe 'ini'i na'i atana 'anai haa'i. Ra 'unua tanaraau do 'oha rai duruduru, rai araisuri'i ma'ata!*" ³⁴ Mawai 'unua tana'amou, 'oha moi hauai duruduru, moi abui tohe 'inia ta maho. Moi abui tohe 'iniai aro, 'inia naasi dora ni heimarungi ana God, ³⁵ ma'ua tohe 'iniai marewana, 'inia marewana 'iia ana God, ma'ua tohe 'iniai Jerusalem 'inia naasi 'omaa ana God, i mwaeraha hauasa. ³⁶ Abu tohe o'ani ro'u, "Onaa wai horosiai duruduru agua, ni warihugu 'ai mamaahui.' 'Inia i'oe ai'a to'o mena 'anai ha'amamahuia ma'ua ha'a-buruburu'aai warihumu. ³⁷ Naasi 'onaa 'oi hauai duruduru, 'oi 'unua odo-odo moi 'io ma'ua bwa'i ma hako'a. 'Onaa 'oigui tohe 'iniai ta maho ro'u, ma naasi neisi 'a boi'a baania Saetan."

Ha'ausuringa'i 'Iniai Heisu'usu'u

'Iniai Ta'aa

³⁸ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou mou bwane 'iraraai Ringe ana Moses na o'ani, "Iatei nai kaaniai maana ta sae, rai kaania ro'u i maana. Mia tei nai rubu husiai rihona ta sae, rai rubu husia ro'u i rihona."† ³⁹ Ma'ata, 'inau wai 'unua tana'amou, moi abui heisu'usu'u 'iniai ta'aa. 'Onaa ta sae na hidariai baba odomu, 'oi rihota'i mai hida ro'u na'i nata baba. ⁴⁰ 'Onaa ta sae nai raba wai'o na'i kooti 'anai rahia i to'oni abe amua 'anai su'uai mareho na'o ha'atari'aa tanaa, 'oi

* **5:33** 5:33 Levitikas 19:12; Nambas 30:2; Diutronomi 23:21

† **5:38** 5:38 Eksodas 21:24; Levitikas 24:20; Diutronomi 19:21

haua ro'u wou tanaa i to'oni tewa amua. ⁴¹ 'Onaa ta sae hehei'oi nai ha'a-'usu'usu'o 'anai suru'ia tanaa i anga ana suria ta ta'i kilomita, 'oi waia suria ta rua kilomita. ⁴² Na'i 'oha na sae ra ha'angoni mareho, 'oi hisu. 'Oha ra raba waia ga'u ta mareho amua suria moi ta gere madora, 'oi abui ruia."

*Ha'ausuringa'i 'Abaiai Heita'ahi
(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "I'amou mou bwane 'iraraai Ringe ana Moses na o'ani, 'Moi ta'ahirai sae amoo'i, mamoi 'utairaaui maerongamoo'i.'[‡] ⁴⁴ Ma'ata, 'inau wai 'unua tana'amou, moi ta'ahiraau maerongamoo'i mamoi ha'arahesi taradaaui nei ra nora ta'ai'amou. ⁴⁵ 'Onaa moi haua o'asi, naasi 'a ha'ata'inia do i'amou ra'i gare ana'ia Amamoou ara'ai aro. 'Inia 'ia 'a hauai sina tanaraau hakoi sae goro mana sae ta'a'i, ma haa'i rangi tanaraau hakoi sae odo-odo mana sae ora-ora'a. ⁴⁶ 'A 'ua? 'Onaa mou ta'ahiraau moi nei ra ta'ahi'amou, mou 'adoma'inia do'ia God 'ai tahari'amou goro 'inia? Rei'uaa 'iraau sae ha-ha'atakisi namou wana bodio 'iniraausi, marau haa moi ro'u o'asi. ⁴⁷ Ma 'onaa mou goro moi 'iniraau nei ra goro 'ini'amou, naa 'i'amou mou ai'a he'ete'ita baania namoiwou ta sae, 'Inia 'iraau sae ahurodo ra goro moi ro'u 'iniraau nei ra goro 'iniraau. ⁴⁸ Naasi 'i'amou moi goro tatarasi 'onaaia Amamoou na goro tatarasi."

6

Ha'ausuringa'i 'Iniai Hisu

[‡] **5:43** 5:43 Levitikas 19:18

¹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Moi wai'ado'ado goro na'i 'oha moi haa'i here goro. Mou gasi haa'i beiai ha'a-ta'eta'e na'i maadi noni rago. 'Onaa moi haua o'asi, mamou bwa'i dau heitahari beia Amamoou ara'ai aro. ² 'Oha 'oi hisungiraaui po-hara 'oi abu haua beiai rongoo raha, 'inia naasi here rau haa'i sae pwapwaari'i suri'i rumani ha'arahesi mei suri'i tara raha, 'inia rau 'irisia do rai ha'atee ha'a-ta'eta'eraau. Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na'i 'oha nara ha'atee ha'a-ta'eta'eraau, naasi'a i heitahari adaaau. ³ 'Oha 'oi hisungiraaui sae pohara 'oi abui ha'ata'inia hura'a tanaraaui sae taha na'o haa, ⁴ ma'ata 'oi haua na'i dora bainihu. Taha na'o haua na'i dora bainihu, 'ia Amamu ara'ai aro 'a 'iraraa. 'Iia naigui tahari'o 'iniae taha na'o haua."

*Ha'ausuringa'i 'Iniae Ha'arahesi
(Luk 11:2-4)*

⁵ "'Oha moi ha'arahesi moi abui 'onaairaaui sae nara here 'onaa dora odo-odo narau raba ura na'i rumani ha'arahesi mana'i tara raha 'anai ha'arahesi dorai re'iraau. Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na'i 'oha nara ha'atee ha'a-ta'eta'eraau, naasi'a i heitahari adaaau. ⁶ Naasi 'oha 'oi ha'arahesi 'oi siri ahii amua ma'oi honosiai maraaruma ma'oigui ha'arahesi tanaa Amamu na'o bwa'i re'ia. 'Iia na 'iraraai taha na'o haua na'i dora bainihu, 'iia naigu tahari'o.

⁷ "Mana'i 'oha moi ha'arahesi, moi abui 'onaairaaui sae ahurodo nara 'unu ori-ori'i ha'atee nara ai'a rongo ha'amadomaahu. Ra 'adoma'inia doni hi'ona adaaau 'ai arami'i ha'arahesi adaa'i 'ini'i mwane ha'atee nara haa'i. ⁸ 'Tamou moi abui 'onaairaaui sae o'asi. 'Ia Amamoou 'a bwani

'iraraai taha mou 'irisia mamougu ha'angoni.
 9 Naasi 'oha moi ha'arahesi, moi ha'arahesi o'ani:
 Amameeu na'i aro,
     na atamu 'ai maea.
 10 Na houramu 'ai boi.
 Na hei'irisimu rai haua na'i anoi bahai
     'onaai haua ada na'i aro.
 11 Haua tana'ameu i mahoingau 'anai dangini.
 12 'Oi 'adoma'i nugasi'ameu 'ini'i ora-ora'a amee'i
     'onaai 'adoma'i nugasi'i amee'i nei ra haa'i
     'ino bwarasi'ameu.
 13 Ma'oi 'a'auhi'ameu 'anai ura bwarasi'i heio-
     hongi
     ma'oi taatahi bwarasi'ameu baania Saetan.
 14 ""Onaa moi 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a adaa'i
 nei ra haa'i here ra ai'a goro tana'amou, 'ia
 Amamoou ara'ai aro 'ai 'adoma'i nugasi'i ora-
 ora'a amoo'i ro'u. 15 Ma 'onaa mou bwa'i, 'ia
 Amamoou 'a bwa'i 'adoma'i nugasi'i ro'u i ora-
 ora'a amoo'i."

Ha'ausuringa'i Iniai Ha'ariri

16 ""Oha moi ha'aririta'i ngau, moi abui 'ome
 ahutotou beia 'onaai haua adaaui sae ra here
 'onaa dora odo-odo. Rau 'ome ha'ata'ata'ahi
 beia do nei narai re'iraau. Wai 'unua ha'a-
 momori tana'amou, na'i 'oha nara ha'atee ha'a-
 ta'eta'eraau, naasi'a i heitahari adaaau. 17 Naasi
 'oha 'oi ha'ariri, 'oi aromaa ma'oi 'aha'aha goro
 18 neina bwa'i sae nai 'ome 'iraraai taha na'o haua na'i
 dora bainihu, 'iia naigui tahari'o."

Ha'ausuringa'i Iniai Toto'ora Na'i Aro

19 "Moi abui boribori'i toto'ora 'anai mare-
 wanani, 'inia he'a mana 'adi ra mata'i ha'ata'ai'i,

mana sae beriberi ra matai siri na'i ruma 'anai ber'i'i. ²⁰ Ma'ata moi haa'i mwani mareho goro neina 'a 'onaa domou nuga'i toto'ora amoo'i na'i aro, dora i he'a mana 'adi ra bwa'i matai ha'ata'ai'i na'iei mana sae beriberi ra bwa'i matai ber'i'i. ²¹ Moi haua o'asi, 'inia na 'adoma'imu 'ai awa tarau na'i dora na toto'ora amu'i ra awa na'iei."

Ha'ausuringa'i Iniraauui Nei Nara Naga

'In'i'i Mwani Maho

(Luk 11:34-36)

²² "I maa 'a 'onaa raita anai abemu. Na'i 'oha na maamu'i ra goro hako, na abemu 'a honura'i marewa. ²³ Ma 'onaa na maamu'i ra ta'a'i, na abemu hako 'a honura'i kuhi. 'Onaa 'o 'adoma'inia do 'o awa na'i marewa ma'ogu awa na'i kuhi, i'oe 'o huunai awa na'i kuhi."

Ha'ausuringa'i Iniai Ha'a

(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ "A bwa'i sae nai tau'aro goro tanaai rua bwauodo. 'Onaa nai o'asi, me 'iia 'ai 'itaa ta nei mai ta'ahiai nata nei. Ma'ua 'ai 'adoma'i ha'ahoua tanei mana nata nei 'a bwa'i. Naasi 'a bwara 'anai tau'aro tanaa God ma do'oigui ta'ahia ro'u i ha'a.

²⁵ "Naasi, wai 'unua tana'amou, 'ai abui ta'aabemu 'iniai tahingamu 'ado dangi, 'iniai taha 'anai ngaua mana gono mana bwana na'oi ho'osia. 'Inia na tahingamu, ai'a moi 'anai ngaa'i mahoingau, mana abemu ai'a moi 'anai ho'osiai bwana. ²⁶ Moisui 'omesiraauui manu na'i ahoasara, rau ai'a hasi mahoingau mana 'e'eri ma'ua nuga taguma'in'i'i mahoingau na'i hare. Mia Amamouu ara'ai aro 'a hanganiraauui manu

'isi. Mi'amou tanaa God, mou ororiu di'u baani'i manu 'isi. ²⁷ Ma rei'uaa na towa'i ta'aabemoou, me mareho nara ta'aabemoou 'ini'isi, ra bwa'i 'a'auhi'amou 'anai ha'atewaa 'ari tahi namou haa na'i marewana.

²⁸ "A 'ua na ta'aabemoou 'iniai bwana 'anai abemoo'i? Moisu 'adoma'i suri'i tagai raraaua ni hasimou. Rau ai'a haua ta tau'aro ma'ua tata nadaau bwana. ²⁹ Mawai 'unua tana'amou, rei'uaa 'ia Mwaeraha Solomon 'a toto'ora, ma'ata ai'a ta ta'i bwana ana nai 'ome goro ta'isada beia ta ta'i tagai raraaua. ³⁰ Hinihinimoou 'a kekerei di'u! 'Onaa 'ia God na ha'a-'omegoro'i tagai raraaua nara ahurara moi gere madoraa maraigui suungi'i, ni 'ua ana na bwa'i haa'i bwana 'inia tana'amou?

³¹ "Naasi, moi abui o'ani, "E taha gaigui ngaua, ma'ua 'e taha gaigu gonohia, ma'ua ho'osia?"

³² Na'isi mareho na 'iraaui sae narau ai'a aidangisia God rau 'adoma'i raha 'ini'i. Naasi 'ai abui ta'aabemoou, 'inia 'ia Amamooou ara'ai aro 'a 'iraraa domou 'iris'i mareho 'isi. ³³ Maho na ororiu di'u domoi haua, naasi 'anai awa tarau na'i bahainai heimarungi ana God mana awa suriai hei'irisina. 'Onaa moi haua o'asi, mia God 'ai haua tana'amoui mwani mareho 'isi. ³⁴ Naasi 'ai abui ta'aabemu 'iniai ho'oa. Dangini 'a to'oraai mareho 'ana haaria 'anai ta'aabemu 'inia."

7

Abui Hiiriai Nata Sae (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ ""Oi abui hiiriai nata sae, ma naasi nara bwa'i hiiri'o ro'u. ² 'Inia rai hiiri'o 'iniai ta'i hihiiri na'o haua tanaai nata sae. Mana ta'i herehere na'o

haua 'anai hiiriai nata sae, naia ro'u narai haua tana'o.

³ "Ni 'uaana na'o bonasiai rahia 'inia i gere mamamo na'i maanai nata sae, ma'ogu ai'a aidangisiai kae mamamo na'i maamu haari'o?
⁴ 'A he'ua na'ogu matai 'unua 'inia tanaai nata sae do'oi 'a'auhia 'anai rahiai gere mamamo baaniai maana, mi'oe 'e kae mamamo na awa na'i maamu! ⁵ Pwari'i ta'aa! Na'i na'o 'oi rahia ga'u i kae mamamo baaniai maamu haari'o neina 'oi matai wana goro 'anai rahiai mamamo baaniai maanai nata sae."

⁶ Mia Jisas 'a hauai heiha'auu 'iniraauui nei nara 'itaai ha'atee ana God. 'A o'ani, "Moi abui haua tanaai misu i maho na maea, 'inia 'ai rihota'i aho'i mumua 'anai here ha'ata'ai'o. 'A o'asi ro'u, moi abui gaasi'i maho ra ororiu tanaai boo, 'inia 'ai buu huni'i moi mai rihota'i mumua 'anai here ha'ata'ai'o."

*Ha'ausuringa'i 'Ini Ha'arahesi
(Luk 11:9-13)*

⁷ "Naasi, wai 'unua tana'amou, moi abui agoheta'i ha'angoni. Ma naasi na mareho namoi ha'angonia, 'ia God 'aigui watea tana'amou. Moi abui agoheta'i siba. Ma naasi na mareho namou sibania, moigui sadoia. Moi abui agoheta'i pwepwee. Ma naasi 'ia God 'aigui tahangiai maraaruma tana'amou. ⁸ 'Inia 'iatei nai ha'angonia God 'ini'i taha na 'irisii, 'ai hau'i tanaa. Mia tei nai siba, 'ia God 'ai haua tanaai taha na sibania. Mia tei nai pwepwee, 'ia God 'ai tahangia tanaai maraaruma.

⁹ "'Iatei 'ini'amou nai matai haua tanaai gare ana ta hau 'onaa 'ai ha'angoni bredi? ¹⁰ Ma'ua

'ai haua tanaa ta mwaa 'onaa 'ai ha'angoni ii'a?
11 Rei'uaa na'o ta'aa he'ua, ma'ata 'o 'irara'i maho goro 'anai haa'i tana'i gare amu'i. 'Onaa na o'asi, mamoi 'iraraa ha'agorohia doni Amamouu ara'ai aro 'ai haa'i mwani mareho goro tanaraaui nei narau ha'angonia.

12 "Ni here na'o i haua tanaai nata nei, 'ai suriai here na'o 'irisia dorai haua tana'o. Naasi 'ado'ado 'anai Ringe ana'ia Moses mana ha'ausuringa'i adaa'i Rarabea."

*Maraaruma Na 'Ogo
(Luk 13:24)*

13-14 "Na maraaruma anai dora ni mae 'a bwab-wahora mana tara 'ana 'a mwada'u 'anai suria. Ma ragoi nei ra suriai tarasi. Na maraaruma anai tahi tarau 'a 'ogo mana tara 'ana 'a bwara 'anai suria, magu ai'a ragoi nei ra suria. Naasi, moi siri na'i maraaruma na 'ogo."

Ha'atee Ha'abasu

*Iniraauai Rarabea Pwapwaari'i
(Luk 6:43-44)*

15 "Moi 'ome'ome goro 'iniraauai rarabea pwapwaari'i. Ra 'ome mamahu 'onaa siip mana'i raromada ra 'onaa misu hahaingau. **16** Moi 'ome 'irara'i moi na'i herengada 'onaa 'ome 'irara'i amoo'i hasi'ei suri'i huadi. 'O bwa'i matai husia ta huai memeapu ma'ua ta huai 'aai baaniai waroraraki. **17** Hasi'ei goro ra hungu 'ini'i hua goro, mana hasi'ei ta'a'i ra hungu 'ini'i hua ta'aa. **18** Hasi'ei goro 'a bwa'i haa'i hua ta'aa mana hasi'ei ta'aa 'a bwa'i haa'i hua goro. **19** 'Adonai hasi'ei nara hungu 'ini'i hua ta'a'i, 'ia mo'o na

to'ora'i 'ai ara gata'ini'i marai gaasi'i ara'a na'i 'eu. ²⁰ Naasi, moi matai 'ome 'irara'i rarabea pwapwaari'i na'i taha na ha'ata'inia hora'a na'i barongana.

²¹ "Ai'a do 'iraau hakoi nei rau 'unuau 'iniai Araha adaau narai siri na'i heimarungi ana God ara'ai aro. 'Iraau moi nei rau ha'isuri'i hei'irisina Amagu na'i aro narai siri na'iei. ²² Na'i dangi ni hihiiri 'ai ragoi nei narai o'ani, 'Araha, 'i'ameu meu taroha'ini'i ha'atee amu'i, ma 'iniai atamu meu taari'i adaro mameu hau'i 'ini'i mwane ha'abu'ohau.' ²³ Minau wai o'ani 'iniraau, 'Arai sae ora-ora'a, moi 'ariwou! 'Inau ai'a matai'amou.' "

*Rua Sae Tatau'aro Ruma
(Luk 6:47-49)*

²⁴ Mia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Hoita naasi, 'iatei na rongo'i ha'ausuringa'i agu'i ma ha'isuri'i 'a 'onaai sae madoma na tau'aronai ruma na'i hunganai hau. ²⁵ 'A dio i rangi raha mana wai ra ahe. I ro'a 'a uuhira'i wetewete mana ruma 'a ai'a arobo 'inia 'a ura baabau na'i hunganai hau. ²⁶ 'Iatei na rongo'i ha'ausuringa'i agu'i ma ai'a ha'isuri'i 'a 'onaai sae bweu na tau'aronai ruma na'i hunganai nu'unu'u. ²⁷ 'Oha na dio i rangi raha mana wai ra ahe, i ro'a 'a uuhira'i wetewete mana ruma 'a arobo auru na maguru na'i ano."

²⁸ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a haa'i hako i mamaani 'ini, 'iraau sae rago rau heimwaota'i di'u 'ini'i ha'ausuringa'i ana'i. ²⁹ 'Inia 'a huunai 'irara'i mareho na maani'i, 'a ai'a 'onaairaaui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses.

8

*'Ia Jisas 'A Ha'agorohia Aho'i Sae Lepa
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ 'Oha na 'ia Jisas 'a dio aho'i baaniai hungahunga, 'iraauui sae rago rau suria. ² Raugu 'ome ma'e sae lepa na boi ma topira'i ruru auru tanaa Jisas ma o'ani, "Araha, 'onaa 'o mwa'emwa'e, ma'o ga'i ha'agorohiau aho'i baaniai daoha na to'iauni."

³ 'Ia Jisas 'a taranga'inia hura'ai rimana, 'a dau wou beia ma o'ani, "Io, 'au mwa'emwa'e moi, 'oi goro'a aho'i." Na'i mau 'ohasi mana abena 'agu goro aho'i. ⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Oi abu maania ga'u tanaa ta sae i maho na to'o bei'o. 'Oi 'ari odo-odo beiai Piriisi mai 'iraraa haaria do i'oe 'o goro aho'i. Naasi ma'oi hauai bane amua tanaai Piriisi mai ho'asi 'inia 'onaa 'unua ana Moses, 'anai ha'ata'inia tanaraauui noni do'o goro'a."

*Hinihininai Ta'i Na'ohadaaui Hehei'oi
(Luk 7:1-10)*

⁵ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a ada na'i omaai Kapaniam, 'e ai Rom, 'e na'ohadaaui hehei'oi, 'a boi beia ma o'ani 'inia, ⁶ "Araha, i sae tatau'aro agua 'a daoha raha. 'Iia 'ari ruma agua. 'A rongomaata'i di'u maagus ai'a ririhota'i'a."

⁷ Mia Jisas 'a o'ani, "Io. Wai 'ari ha'agorohia aho'i baaniai daohasi."

⁸ Mana saemauasi 'a o'ani, "Araha, 'oi abui 'ari, 'inia 'inau 'au ai'a arari do'oi boi na'i ruma agua. 'Oi ha'atee moi mana sae tatau'aro agua 'ai goro'a aho'i. ⁹ 'Au 'iraraa o'asi, suria 'inau 'au to'oraai nei na marungiau nawai ha'isuri'i heiataenga'i

ana'i, minau ro'u 'au to'ora'i sae hehei'oi na 'iraau rai ha'isuri'i ro'u i heiataenga'i agu'i. Na'i 'oha nawai o'ani 'inia ta ta'i 'iniraau, "Oi 'ariwou 'isi,' 'iai 'ai ha'isuria'a ma'ata. Ma 'onaa nawai o'ani 'inia ta nei 'iniraau, "Oi boi 'ini,' 'iai 'ai boi'a ro'u ma'ata. Ma 'onaa wai o'ani 'iniai sae tatau'aro agua, "Oi hauai tau'aroni,' 'iai 'ai haua'a ma'ata."

¹⁰ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a rongoai ha'atee o'asi anai saemauasi, 'a heimwaota'i di'u, ma o'ani 'iniraau nei rau hano suria, "Nau wai 'unua ha'amomori tana'amou, ai'a ta ta'i saeni Israel nawai 'omesia do'ai hinihini tari 'onaaia mo'oni. ¹¹ Wai 'unua tana'amou, 'ai ragoi nei ra ai'a Jiu rai boi baaniai mwane dora hako na'i marewana 'anai ngaugoni beia Ebrahim, Aisak, mia Jekop na'i hourana ana God ara'ai aro. ¹² Ma'ai ragoi saeni Israel nara ga'i awa na'i hourana God na'i aro naragu bwa'i'a! Rai gaasiraau hora'ai dora kuhi, dora rai angi marai 'ara ha'angingita'i rihodaa'i na'iei."

¹³ Mia Jisas 'a o'ani 'iniai na'ohadaau hehei'oi, "Oi aho'i 'ari ruma amua, i sae tatau'aro amua 'ai goro'a 'onaa hinihinia amua." Mau na'i 'ohasi, mana sae tatau'aro anasi 'a goro'a aho'i.

Jisas 'A Ha'agorohiraau Aho'i

Mwane Sae Daoha

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ 'Ia Jisas 'a 'ari ruma ana Pita ma re'ia do na hungona Pita 'a awa moi na'i be'ana, 'inia 'a mata'i ma raorao i abena. ¹⁵ 'A dau wou na'i rimanai uraosi mana mata'i 'a rigisia. Ma suruta'e ma ha'aagau mahoingau 'ana Jisas.

¹⁶ Na'i moi su'urahi mara wairaau'a mai tanaa Jisas nei ra bwaunira i adaro. 'Agu ha'atee

moia Jisas mana adaro ra hura'a baaniraau, ma ha'agorohiraau hako aho'i nei ra daoha. ¹⁷ Ni haua ana o'asi 'a to'o ha'a-momori'a i taha na 'unua Rarabea Aisaea o'ani, "A ha'a-ai'a'i daoha ra to'igia."*

Rua Sae Nararu Raba Suria Jisas

Magu Bwara

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Mia Jisas 'a re'iraaui sae rago i ruru adaaau mai ma 'unua tanaraaui rongoiusuri ana'i do rai ta'e 'ari nata batarau 'iniai kae bwera i Galili. ¹⁹ Ma'e Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses 'a boi beia Jisas ma o'ani 'inia, "Ha'ausuri, 'inau wai suri'o rei'uaa ta dora na'oi 'ari iei."

²⁰ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Na mwane mwamwaa wasi ra to'o dora ni mauru, mana manu ra to'ora'i nu'i. Minau na Garei Inoni, 'au ai'a to'o dora ni mono."

²¹ Ma'e ta'i nei 'iniraaui nei rau suria Jisas 'a o'ani, "Araha, wai 'ari ga'u mawai toringia amagu."

²² Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "'Oi suriau'a! 'Oi nugasiraaui nei ra suriai tara 'anai mae tarau marai toringiraaui nei nara mae."

'Ia Jisas 'A Ha'apapakuai Ro'a Raha

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Mia Jisas 'a ta'e ara'a na'i ora beiraaui rongoiusuri ana'i marau 'ari nata batarau 'iniai kae bwera i Galili. ²⁴ Raugu 'asu'a na'i 'oha rau 'a'ari mau ma'e kae ro'a na to'iraa'u'a. I tabaosi ra abwao ta'eha na'i raronai ora. 'Ia Jisas 'a mauru

---

* **8:17** 8:17 Aisaea 53:4

na'i 'ohasi. ²⁵ Miraau rongoiusuri rau 'ariwou ha'araia Jisas, marau ha'atee o'ani, "Araha, 'oi ha'atahigaau! Gai dodo'a naani!"

²⁶ Mia Jisas 'a o'ani, "A 'ua mou mamaa'u 'inia? Hinihinimoou 'a kekerei di'u!" 'Ia Jisas 'a ura ara'a ma ha'atee wetewete tanaai ro'a mana tabaosi do rarui papaku. Mau na'i 'ohasi ma biowaa'a. ²⁷ 'Iraau rongoiusuri rau heimwaota'i, rau o'ani, "E sae he'ua naani? Rei'uaa ro'a mana tabaosi ra araisuria."

'Ia Jisas 'A Taari Adaro

Baaniraruai Rua Sae (Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Na'i 'oha 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau tarau 'ari nata batarau na'i kae bwera i Galili, rau 'oto na'i dora ra 'unua 'iniai Gadara.[†] Rau 'ari wou marau haisuara'i beiai rua saemwane na bwaunirarua i adaro. Raru hora'a mai baani'i wabwa ra toringi'i ei sae mae. 'A ha'amagugu abe do ta sae nai taha wou na'i dorasi 'inia raru here 'onaa adaro wawauru. ²⁹ 'Oha raru re'ia Jisas raru awara o'ani, "Jisas, garena God, 'o raba 'uamiria? 'A 'ua? Ai'a madoraa mau 'anai hihiiri, ma'o bwane boi'a 'anai ha'a-mama'ai'amiria?"

³⁰ Gere ha'atau wou baaniai dorasi 'e kae wareai boo nara suasua 'isi. ³¹ Mana adaro ra bonga'inia wetewete Jisas o'ani, "'Onaa 'oi taari'ameu hora'a ma'o watea mei siri suri'i boo."

³² Mia Jisas 'a o'ani, "Moi 'ari!" Mana adaro ra hora'a baaniraruai rua saesi mara siri suri'i boo. Mana mwani boo 'isi ra 'eba dio suriai ahana mara rege dio na'i wai mara mae hako.

[†] **8:28** Gadara: Tara'i Baebol bwani ra 'unua Garasa.

33 'Iraauui nei ra 'omesuri'i boo 'isi rau 'eba 'ari 'omaa narau maaniai taha na to'o beiraauui boo mana rua sae na bwauniraruai adaro. **34** Mana sae na'i 'omaasi rau hora'a mai 'anai heisadoi beia Jisas marau bonga'inia do'ai hano daara'i baaniai dora adaaau.

9

'Ia Jisas 'A Ha'agorohia Aho'i Sae

Na Nugu i Abena

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 'Ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ta'e ara'a na'i ora marau aho'i 'ari na'i 'omaa na awa-awa iei.* **2** 'Oha rau ada, ra'i sae rau suru'ia mai sae na abena 'a nugu tanaa Jisas na'i be'ana. 'Oha 'ia Jisas 'a 'ome 'iraraai hinihinidaau, 'a o'ani 'iniae saesi, "Garegu, 'ai abui ta'aabemu. Na ora-ora'a amu'i 'au 'adoma'i nugasi'i hako."

3 Tara'i nei 'iniraaui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses ra 'ado'ado o'ani, "'Ia mo'oni 'a 'adoma'inia gasi do 'a ta'isada beia God. 'Iia 'a ha'atee ha'ata'aia God!"

4 Ma'ata 'ia Jisas 'a 'iraraai 'adoma'idaau ma o'ani 'iniraaui, "'A 'ua namou to'oraa 'iniae 'ado'ado ta'aasi? **5** Taha na mwada'u? 'Anai 'unua tanaai saesi do'au 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a ana'i, ma'ua 'anai 'unua tanaa do'ai ura maai hahano? 'Anai 'unua tanaa mo'osi do'au 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a ana'i 'a mwada'u, 'iniae 'a bwarai 'iraraa 'onaa ra 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a ana'i ma'ua ai'a. **6** Naasi, 'inau i Garei Inoni, wai hauai maho namou 'adoma'i ha'abwaraa ma

---

* **9:1** 'Omaa na awa-awa iei: Kapaniam (Wanasia 4:13)

moigu'i 'iraraa do 'au to'oraa ro'u i mena 'anai 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a na'i marewanani."

Naasi maagu o'ani 'iniae sae na abe nugusi, "Oi ura ara'a ma'oi suru'iai be'amu ma'oi 'ari ruma amua!"

⁷ Mana saesi 'a ura ara'a ma 'ari ruma ana.
⁸ 'Oha 'iraauui inoni hunga rau re'iai maho na to'osi rau mamaa'u marau ha'a-aneanea God 'iniae haua ana i mena o'asi tanaai noni.

*'Ia Jisas 'A Soia Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a hano baaniai 'omaasi 'a re'iai sae ha-ha'atakisi, atana 'ia Matiu, 'a heinagu na'i dorani tatau'aro ana. Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Oi boi suriau 'onaai rongoiusuri agua." 'Ia Matiu 'a ura ara'a ma suria'a.

¹⁰ Mia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ngau na'i ruma ana Matiu. 'A ragoi sae ha'atakisi mana sae ta'a'i narau ngau beiraau. ¹¹ Ma tara'i Farisei rau re'iai haua o'asi ana Jisas marau songa'iniraau'a i rongoiusuri ana'ia Jisas o'ani, "Ni 'uaana na Ha'ausuri amoou 'a ngau 'inia beiraaui sae ha-ha'atakisi mana sae ta'a'isi?"

¹² Mia Jisas 'a rongoa ma o'ani 'iniraau, "Na sae nara goro moi abedi ra bwa'i rabasiai hei'a'auhi baaniai sae na matai ha'agorohi'i daoha, me 'iraau moi nei nara daoha nara rabasiai hei'a'auhi. ¹³ 'A o'asi ro'u, 'inau boi na'i marewana, ai'a do 'anai 'a'auhiraau noni odoodo, ma'ata 'au boi 'anai 'a'auhiraau noni ora-ora'a. Moi 'ari mamoi sibaniai 'ado'ado anai usuusu na'i Usu-usu Maea na o'ani, "E ta'i maho na ororiu domoi haua, naasi goro 'iniraau nata

sae. Ni mahosi 'a ororiu di'u'i ho'asi namou haa'i tanaau.' "†

Ha'ausuringa'i Bwani 'A Bwa'i 'Ari Goni

Beia Mwada'u i Ha'ausuringa'i Haoru

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ 'Iraaui rongoiusuri ana'ia Jon Bwareomaea rau boi beia Jisas marau songa'inia o'ani, "I'ameu miraaui Farisei meu matai ha'aririta'i ngau. Ni 'uaana na rongoiusuri amu'i rau ai'a haua o'asi 'inia?"

¹⁵ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "A 'ua? Mou 'adoma'inia do 'iraau nei ra awa na'i rongo-ni-ha'iwai rai ahutotou na'i 'oha na awa beiraau a mo'o ra ha'aha'iwaia? 'Abwa'i! Ma'ata na'i 'oha rai waiai nei nara ha'aha'iwaia baaniraau, ma raigui matai nuga ngau aho'ita.‡

¹⁶ "Abwa'i nei nai haa ta maakari bwana haoru 'anai tai bwarasiai dora na maakari na'i bwana bwani. 'Onaa 'ai haua o'asi, na'i 'oha raigui wasiai bwanasi, na maakari bwana haorusi 'ai niniro, mai haua'a ta kae maakari nai raha di'u ro'u wou na'i bwana bwanisi. 'Inia na maakari bwana haoru ai'a ta'isada beiai bwana bwani.

¹⁷ "Nata mareho ro'u, 'abwa'i nei nai matai nuga waen haoru suri'i bei uri-uri mwamwaa bwani, 'inia na bei bwani ra bwane 'a'asi. Na'i 'oha na waen haoru 'ai su'u, na bei bwani rai pusu. Naasi mana waen rai ahe gata'ini'i, mana bei rai maakari ta'a'i. Na waen haoru rai niga'i ma'ata na'i bei haoru mararui awa goro hako."

---

† 9:13 9:13 Hosea 6:6 ‡ 9:15 Ni 'ado'ado 'anai heiha'auuni 'a o'ani: Ai'a ta'isada do'iraau rongoiusuri ana'i Jisas rai nuga ngau 'oha 'ia Jisas 'a awa mau beiraau. Na'i 'oha 'ia God 'ai waia Jisas baaniraau, naasi madoraa goro 'anai nuga ngau.

Gare Urao Na Mae

Mana Urao Na To'iai Abu Raha (Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a mamaani mau, 'e saemaua adaaui Jiu na boi ma topira'i ruru bwarasia Jisas ma o'ani 'inia, "Gare urao agua 'a bura'i mae moi. 'Oi boi karohia maai tahi aho'i."

¹⁹ Mia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ura ara'a marau suriai saesi. ²⁰ Ma'e urao na to'iai 'abu raha suriai ta'i tangahurui harisi mana rua na awa ro'u na'i 'ohasi. 'A 'ariwou na'i murina Jisas ma karohia wou na'i gaonai to'oni tewa ana Jisas. ²¹ 'A 'iraraa haaria do 'onaa 'ai karohia moi na'i to'oni ana Jisas ma 'a ga'i goro aho'i baaniai daoha na to'iasi.

²² Mia Jisas 'a rihota'i ma o'ani 'inia, "Ina, 'oi wa'ewa'e. Na hinihinimu na ha'agorohi'o aho'i." Na'i mau i 'ohasi mana uraosi 'a goro'a.

²³ Na'i 'oha nagu siri a Jisas na'i ruma anai saemaua adaaui Jiu ani, 'a re'iraaui sae ra ada'imea ra ago-ago mara rongo raha ma ra'i nei nara uuhi'i gana suri'i 'au 'ini ahutotou.

²⁴ Ma o'ani 'iniraau, "Moi hora'a baaniai rumu! I gare uraosi 'a ai'a mae, 'iia 'a mauru moi." Miraau da'ata'inia. ²⁵ 'Oha rau ha'a-taariraau hako hora'a, 'ia Jisas 'a siri wou na'i ahii anai garesi ma dau na'i rimana ma ha'a-urata'ea ara'a.

²⁶ Na'i muri na taroha 'a 'adarara 'ari suriai dorasi.

'Ia Jisas 'A Ha'a-wanawanaa Rua Sae Kuru

²⁷ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a hano baaniai dorasi 'e rua sae kuru raru suria, raru awaawara o'ani,

"Pwirana Deved, 'oi arunga ta'ahimiria ma'oi 'a'auhimiria."

²⁸ Na'i 'oha na siri rumu, raru siri suria ma songa'inirarua o'ani, "A 'ua? Muru hinihini do 'inau 'au matai ha'a-wanawana'amurua?"

Ma raru ha'atee o'ani, "Araha, miri hinihini."

²⁹ Ma dau wou suri'i maadaru'i ma o'ani, "Suriai hinihini amurua, murui goro'a." ³⁰ Ma raru taraawa'a wanawana'a. Mia Jisas 'a ha'abasurarua wetewete o'ani, "Murui abui maa-niai mahosi tanaa ta sae." ³¹ Me raru 'ari nararu taroha'inia Jisas 'ari suria hakoi dorasi.

'Ia Jisas 'A Ha'agorohiai Sae Baanguu

³² Ai'a orea mau hura'a adarua i rua sae kurusi mara waia ro'u mai tanaa Jisas sae na baanguu, 'inia 'a sirihia i adaro. ³³ Mia Jisas 'a taaria i adaro hura'a baania mana saesi 'a taraawa'a ha-hadahada aho'i ro'u. 'Iraaui noni hunga rau heimwaota'i marau o'ani, "Taraawa'a mau mai, ai'a ta maho o'ani nai to'o na'i Israel."

³⁴ Miraau Farisei rau o'ani, "I mwaeraha adaaui adaro na haua tanaa i mena 'anai taari-raau hura'ai adaro."

'Ia Jisas 'A Ahu Ta'ahiraau Inoni

³⁵ 'Ia Jisas 'a 'ari suri'i 'omaa raha mana gere 'omaa na'i dorasi 'anai ha'ausuriraau sae suri'i rumani ha'arahesi, ma taroha'inia tanaraau Taroha Goro 'iniae heimarungi ana God, mana ha'agorohi'i aho'i sae nara to'iraau mwani taraani daoha mana riunga he'ete'i hairiu. ³⁶ 'Oha na re'iraau inoni hunga 'a ahu ta'ahiraau, 'inia rau awa ha'aroha'a marau 'ome ha'ata'ata'ahi 'onaai siip nara ai'a to'o sae

'anai 'omesuri'i. ³⁷ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui rongoiusuri ana'i, "Na nei nara ha'aagau 'anai hinihiniau ra rago di'u'a 'onaai mwane hua nara maua'a suri'i hasi'ei. Mara ai'a rago i nei 'anai husi'i. ³⁸ Naasi, moi ha'arahesi tanaa God maai ha'ataari'i hur'a'a tara'i mwane sae tatau'aro 'anai 'a'au na'i mou hasi'eisi."

10

'Ta Jisas 'A Ha'ataariraau Hura'a

*i Tangahuru Mana Rua Ha'ataari
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)*

¹ 'Ia Jisas 'a soi goniraaui ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ma haua tanaraaui mena 'anai taari adaro mana ha'agorohi'i aho'i nei na sadoira i mwani daoha mana riunga he'ete'i hairiu. ² Nara 'ini atadaa'i ta'i tangahuru mana rua ha'ataari:

'Ia Saemon, nata atana 'ia Pita,
mea do'orana 'ia Andru,
'ia Jems mea Jon, rua gare ana'ia Sebedi.

³ 'Ia Pilip,
'ia Batolomiu,
'ia Tomas,
'ia Matiu i sae na ha-ha'atakisi,
'ia Jems garena Alfias,
'ia Tadias,

⁴ 'ia Saemon baaniai ruruha narau raba taaria hur'a'ai heimarungi adaaui Rom,
mea Jiudas Iskariot, 'ia mo'o na usuha'inia Jisas tanaraaui maerongana'i.

⁵ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a ha'aagau 'anai ha'ataariraau hur'a'ai ta'i tangahuru mana rua

ha'ataari, 'a heiatenga'i o'ani tanaraaau, "Oha moi hur'a 'anai 'ari 'anai tau'aro, moi abui taha suri'i 'omaa adaa'i Samaria mei beiraau nei ra ai'a Jiu. ⁶ Moi 'ari moi beiraau saenai Israel narau 'onaai siip ra teha baaniai 'omesuri siip. ⁷ 'Oha moi hur'a, moi maania doni heimarungi ana God na awa na'i aro 'a gaarangi'a. ⁸ Moi ha'agorohi'i aho'i nei ra daoha ma'ua nei ra lepa. Moi taari adaro baanirai sae mamoi ha'atahi'i aho'i nei ra mae. 'Inau 'au hisu dadara'a tana'amou 'ini'i mareho 'isi, naasi moi hisu aho'i dadara'a ro'u tanaraau noni.

⁹⁻¹⁰ "I sae ra tau'aro 'a arari dorai taguma'iniraau 'iniai tau'aro adaaau. Naasi 'oha moi hano, moi abu waiwai ha'a ma'ua anga ni 'aariha ma'ua sandol ma'ua 'a'abi ma'ua do ta bwana ro'u. ¹¹ 'Oha moi ada ta 'omaa moi siba 'inia ta sae goro nai ha'a-awahi'amou na'i ruma ana. Moi awa beia tari 'oha moi hano baaniai 'omaasi. ¹² 'Oha moi 'ari ta ruma, moi ha'atee o'ani, 'Gooroha ana God 'ai awa bei'amou.' ¹³ 'Onaa 'iraau rumasi rai ha'amaoto'amou, 'ia God 'ai ha'agorohiraau, ma 'onaa rai 'itamou ma bwa'i ha'agorohiraau'a. ¹⁴ 'Onaa 'e 'omaa na ai'a raba ha'amaoto'amou, ma'ua ai'a raba rongo'i heitaroha'i amoou, moi tarohi'i kahua baani'i uwamoo'i mamoi hano baaniai 'omaasi. Naasi 'e ha'abasu tanaraau do'ia God 'ai ha'a-mama'airau. ¹⁵ Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na'i madoraa ni hihiiri, ha'a-mama'ai nai haua God tanaai 'omaasi 'ai ta'aa di'u baaniai ha'a-mama'ai nai haua tanaraau Sodom mana Gomora."

Ha'atee Ha'abasu

*'Iniai Madoraaa Ni Rongomaata'i
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, "Moi 'ome'ome goro, suria 'i'amou mou 'onaai'i siip nau ha'ataari'i hora'a na'i 'uruuhadi misu hahairete. Naasi moi hihinano'a 'onaai mwaa mamoi manego 'onaai waibora. ¹⁷ Moi 'ome'ome goro, 'inia tara'i nei rai wai'amou 'anai 'i'amou marai rohoroho'amou suri'i rumani ha'arahesi adaa'i. ¹⁸ Suria 'i'amou rai rongoiusuri agu'i, rai wai'amou tanaraaui Primia mana Mwaeraha 'anai hiiri'amou. Naasi 'oha goro amoou 'anai taroha'inia hora'a i Taroha Goro tanaraau mei tanarai nei ra ai'a Jiu. ¹⁹ Na'i 'oha rai wai'amou 'anai hiiri'amou, moi abui 'adoma'i raha 'iniai taha moi maani'i, 'inia moi 'iraraai taha moi maani'i na'i madoraasi. ²⁰ Na maho na moi maani'i, ai'a 'ado'adomoo'i haarimoou mei baaniai Hi'ona Maea nai ha'ataaria mai a Amamoou.

²¹ "Na'i 'ohasi, sae rai usuha'ini'i do'oradaa'i mana gare adaa'i nara hinihiniau tanaraaui nei nara raba ha'amaesiraau. Mana gare rai ha'imea bei'i amadaa'i mana inadaa'i marai usuha'iniraau ro'u tanaraaui nei rai ha'amaesiraau. ²² 'Iraaui noni rai 'utai'amou, suria 'i'amou ra'i rongoiusuri agu'i. Ma 'onaa moi ura baabau tari ha'ahakonai madoraaa ta'aasi, moigu dawa namoooui tahi tarau. ²³ 'Onaa rai nora ta'ai'amou ta 'omaa, moi 'eba 'ari na'i nata 'omaa. Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, mou bwa'i ada hako mau suri'i 'omaaani Israel minau Garei Inoni wai aho'i'a mai.

²⁴ "Ni rongoiusuri 'a bwa'i ahaaha di'uai ha'ausuri ana, mana sae tatau'aro 'abwa'i ahaaha di'uai bwauodo ana. ²⁵ 'A arari do ni rongoiusuri 'ai awa 'onaaia moi ha'ausuri ana,

mana sae tatau'aro 'ai awa 'onaaia moia mo'o na bwauodo 'inia. 'Inau 'au 'onaaai bwauodonai ruma mi'amou moi 'onaaai nei nara awa na'i ruma agua. Naasi 'onaa rai 'unuau 'iniai Mwaeraha adaaui adaro,* rai matai 'unu'i maho nara ta'aa di'u ro'u wou 'ini'amou."

Moi Abui Mamaa'usiraau Sae,

*Me Moi Mamaa'usia God
(Luk 12:2-7)*

²⁶ "Moi abui mamaa'usiraau nei narau raba ha'a-mama'ai'amou. 'Inia mwane maho hako narau awa bainihu suri'i tahingadaa'i mana taha narau giru'i, rai ha'ata'ini'i hora'a. ²⁷ Na tarana naasi, maho nau maani'i tana'amou haari'amou, moi maani'i hora'a tanaraau hakoi mwani sae. ²⁸ Moi abui mamaa'usiraau sae, 'inia 'iraau sae ra matai ha'amaesia moi abemu, mara bwa'i matai ha'amaesiai aungamu. Moi mamaa'usia moia God na matai ha'a-mama'aiai abemu mana aungamu na'i dora ni ha'a-mama'ai. ²⁹ 'A 'ua? Mou 'iraraai rua gere manu nara raonga'i ta'i sereni moi 'ini'i na'i maketi? Rei'uaa nara hori mwada'u o'asi, ma 'abwa'i ta nei 'ai mae 'onaa Amamoou 'a bwa'i 'irisia o'asi. ³⁰⁻³¹ Naasi moi abui mamaa'u, 'inia 'i'amou namou ororiu di'u'i mwani manu rago. Na rei'uaa warihu suri'i bwaumoo'i, 'ia God 'a uduma'ini'i hako."

*Ha'arangasia Hura'ai Hinihinia Amua Jisas
(Luk 12:8-9)*

³² ""Ia tei nai ha'arangasia tanaraau sae do 'iia 'e rongoiusuri agua, 'inau ro'u wai ha'arangasia

---

* **10:25** Mwaeraha adaaui adaro: Na'i ha'ateeni Grik ra 'unua Bielsebul. 'Ado'ado 'ana, 'ia Saetan ma'ua Mwaeraha adaaui adaro.

tanaa Amagu ara'ai aro do'ia 'e rongoiusuri agua. ³³ Ma 'onaa 'iatei nai gagata'iniau, 'inau wai gagata'inia o'asi ro'u na'i maana Amagu na'i aro."

Na Ha'ausuringa'i Ana'ia Jisas

'A Ha'a-haihoaraaui Noni (Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Moi abui 'adoma'inia do 'inau 'au boi 'anai ha'a-awagorohiraau goni inoni na'i marewana. Ai'a! Nau waa mai heihoa. ³⁵ 'Au boi 'anai ha'ahaihoai gare mwane beia amana, mana gare urao beia inana, mana urao ha'iwai beiai hungona. ³⁶ Ha'amomori, huunai maerongamu 'e sae moi na'i rumu amua. ³⁷ 'Onaa 'o ta'ahia amamu ma'ua inamu, ma'ua gare mwane amua ma'ua gare urao amua di'uau, 'o ai'a arari 'anai ha'i rongoiusuri agua. ³⁸ 'Onaa 'o bwa'i suru'iai dadaahoro amua, [†] ma'oi suriau, 'o ai'a arari 'anai ha'i rongoiusuri agua. ³⁹ 'Onaa 'o raba dau baabau na'i tahingamu na'i marewanani, 'o bwa'i dauai huunai tahi. Ma 'onaa 'oi mwa'emwa'e 'anai ha'a-ai'aai tahingamu 'iniau, 'oi sadoiai huunai tahi."

Heitahari (Mak 9:41)

⁴⁰ "'Iatei na ha'amaoto'amou, 'a 'onaa do'a ha'amaotoau ro'u. Mia tei na ha'amaotoau, 'a 'onaa do'a ha'amaotoa ro'u a mo'o na ha'ataariau mai. ⁴¹ 'Iatei na ha'amaotoai rarabea 'inia 'a 'iraraa do'e rarabea, 'ai daua nana i ta'i heitahari

---

[†] **10:38** Suru'iai dadaahoro amua: Ni 'ado'ado 'ana 'a o'ani. Gai mwa'emwa'e 'anai rongomaata'i ma'ua mae 'onaa gau raba suria Jisas.

na 'ia God 'ai haua tanarai rarabea. Mia tei na ha'amaotoai sae odo-odo 'inia 'a 'iraraa do'e sae odo-odo, 'ai daua nana i ta'i heitahari na 'ia God 'ai haua tanarai sae odo-odo. ⁴² 'Ia tei nai haua moi ta panikeni wai wauni tanaa ta nei 'iniraau nei naraus suriau nara 'adoma'i heiheiraau, 'ia God 'ai taharia."

11

'Ia Jon Bwareomaea

(Luk 7:18-35)

¹ 'Oha 'ia Jisas 'a heiatenga'i hako tanaraauui ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ana, 'a hano ma ha'ausuri ma heitaroha'i suri'i 'omaa gaarangiai dorasi.

² Na'i 'ohasi, 'ia Jon Bwareomaea 'a awa na'i rumaniho'o ma rongo tarohanai Ha'atahi. Ma ha'a-taariraau 'ari tara'i rongoiusuri ana'i beia Jisas ³ marau songa'inia Jisas o'ani, "I'oe naasi nei nara 'unua do'ai boi 'anai ha'atahi'ameu, ma'uasi 'e nei he'ete'i namei mamasia ro'u mau?"

⁴ Mia Jisas 'a o'ani, "Moi aho'i 'ari mamoi 'unu'i tanaa Jon i mareho namou rongo'i mana mareho namou 'omesi'i nau haa'i. ⁵ Nei ra kuru ra wanawana'a, nei ra pwaki ra hahano'a, nei nara lepa ra goro aho'i, nei ra pwarongo ra rongorongo'a, na nei ra mae ra suruta'e aho'i baaniai mae, miraaui pohara ra bahurongoai Taroa Goro. ⁶ 'Ia God 'ai ha'agorohiai nei na 'omesi'i mareho nau haa'i, ma ai'a 'adoma'i heiruarua'a 'iniau."

⁷ 'Oha 'iraaui rongoiusuri ana'ia Jon rau hano'a, 'ia Jisas 'a taraawa'ai maania Jon tanaraauui sae rago. 'A o'ani, "A 'ua? Na'i 'oha

namou 'ari na'i dora mangasara 'anai bahuron-goa Jon, 'e taha namou 'adoma'inia domoi 'omesia? 'E sae na orisia tarau i 'adoma'ina 'onaa'i ade na gegewao? ⁸ 'A 'ua? 'E sae he'ua namou hura'a 'anai re'ia? 'E sae na siri suri'i bwana 'ome goro? Na sae ra siri suri'i bwana o'asi, ra awa suri'i ruma adaa'i mwaeraha, ai'a suri'i dora mangasara. ⁹ Ma'e tahata namou hura'a 'anai 'omesia na'i dora mangasara? 'E rarabea? Ha'amomori, 'e rarabea, ma'ata 'iia ai'a do'e rarabea moi. ¹⁰ 'Ia Jon naasi nei na 'ia God na taroha'i 'abaia o'ani na'i Usu-usu Maea, 'Nau wai ha'ataaria wou i noni heitaroha'i agua na'i na'o 'ini'o,
 'iia nai ha'aagauraui noni 'anai boi amua.*

¹¹ "Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'ia Jon naasi na ororiu di'u'i hakoi mwane inoni nara huta mai na'i marewanani. Ma'ata, namoiwou ta sae na ai'a taraa ororiu na awa na'i heimarungi ana God ara'ai aro, 'a ororiu di'ua Jon Bwareo-maea. ¹² Taraawa'a na'i madoraa na heitaroha'i a Jon tari 'ohani ra rago i nei ra bonasia di'u dorai siri na'i heimarungi ana God. ¹³ I buka ra usu'i Rarabea mana Ringe ana'ia Moses ra mamaani nga'iniai taha ra to'o tari na'i madoraa ana Jon. ¹⁴ Ma 'onaa mou hinihini'i mamaani 'isi, 'ia Jon naasia Elaija, i rarabea namou mamasia 'anai boi aho'i ta'oha. ¹⁵ Tei na to'o karinga 'anai rongo, 'ai bahurongoa mai aidangi tarihana.

¹⁶ "'E taha nawai heiha'auu 'inia nai ta'isada beiraaui noni nai 'ohani? 'Iraau rau 'onaa'i gare haha'ariaria nara hainonora na'i dorani maketi. 'E ta'i ruruha nara awara o'ani 'ari tanaai nata

---

* **11:10** 11:10 Malakae 3:1

ruruha, ¹⁷ "Ei, meu uuhi'i gana ni hainonora mamou ai'a raba mao, mameu ganari'i gana ni heitori mamou ai'a raba angi.' ¹⁸ T'amou mou ha-ha'ariaria o'asi ro'u! 'Oha na boia Jon 'a ai'a gonohi'i waen ma matai ha'aririta'i ngau mamou 'unua do 'e adaro na bwaunia. ¹⁹ Ma na'i 'oha nau boi, Garei Inoni, mou re'ia do 'au matai gono waen mau matai ngaungau, mamou 'unua do'au ngangaura'a mau bweu 'ini gonohiai waen, ma do 'inau 'e saegoro adaaui inoni ha-ha'atakisi miraaui inoni ta'a'i. Ma'ata, na awaha odo-odo adaa'i nei narau hinihini'i ha'ausuringa'i amiria Jon 'ai ha'ata'inia hur'a'i madoma nara haa'i ha'ausuringa'i 'isi."

*Oru 'Omaa Narau Ai'a Hinihini
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Suri'i 'omaa na 'ia Jisas 'a haa'i ei mwani ha'abu'oahu rago, 'iraauui sae ra ai'a rihosi baani'i herengadaa'i nara ai'a goro. 'Oha 'ia Jisas 'a aidangisia o'asi, 'a taesu'a i ahuna ma ha'atee o'ani, ²¹ "T'amoui Koresin mi'amoui Betsaeda, 'ai ta'aa di'u tana'amou! 'Onaa ha'abu'oahu nau haa'i tana'amou ra ga'i haa'i tanaraauui sae ta'a'i na'i 'omaaai Taea mei Saedon, rau ga'i bwane rihosi oreia mau tanaa God. Ra ga'i bwane ho'osi'i bwana do'odo'o'a mana nuga dohu 'ada'i bwaudaa'i 'anai ha'ata'inia do rau ahutotou 'ini'i ora-ora'a adaa'i. ²² Wai 'unua tana'amou, na'i 'oha na 'ia God 'ai huiriraauui noni hako, na ha'a-mama'ai nai haua tana'amou 'ai di'ua ro'u wou i ha'a-mama'ai nai haua tanaraauui Taea mei Saedon.

²³ "Mi'amoui Kapaniam, mou 'adoma'inia do'ia God 'ai wai'amou ara'ai aro 'anai ha'a-ahaaha'amou? 'A bwa'i! 'Iia 'ai gaasi'amou auru na'i 'eu na'i dora ni rongomaata'i. 'Onaa ha'abu'oahu nau haa'i tana'amou ra ga'i haa'i tanaraaui sae ta'a'i na'i Sodom, i 'omaasi 'a ga'i ura mau tari na'i dangini. ²⁴ Naasi wai 'unua tana'amou, na'i dangi ni hihiiri, 'i ha'a-mama'ai God nai haua tana'amou 'ai di'u ro'u wou i ha'a-mama'ai nai haua tanaraaui saenai Sodom."

*Moi Boi Beia Jisas Mamoi Mamaro
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Na'i 'ohasi 'ia Jisas 'a ha'atee o'ani, "Ama, i'oe na'o marungiai aro mana ano. 'Au ha'atee ha'agorohi'o suria 'o giru'i mareho 'isi ta'iniraau nei nara madoma mara aidangi, ma'o ha'ata'ini'i tanaraaui nei 'ini nara 'onaa'i gare. ²⁶ 'Io Ama, 'a o'asi 'inia naasi huunai hei'irisimu."

²⁷ Ma o'ani ro'u, "Na mwane mareho hako 'ia amagu 'a hau'i hako tanaau. Ai'a tanei nai huunai aidangisiai garena God, me 'iia moia Amagu. Ma ai'a tanei nai huunai aidangisiai Ama, ma'ata 'iia moi garena, miraau nei na 'inau 'au sigihiraau 'anai ha'a-aidangisiraau 'inia.

²⁸ "I'amoui nei namou wai'ate'a mamou magare 'iniai suri'i amoo'i mareho nara ha'ahihi'amou 'ini'i, moi boi beiau mawai ha'a-mamaro'amou. ²⁹ Moi araisuri'i Ha'atora agu'i minau wai ha'ausuri'amou, 'inia 'inau 'au manego mawai 'abenga'i bei'amou. Moi matai mamaro, ³⁰ 'inia ni Ha'atora agu'i rai 'a'auhi'amou mara ai'a hihi'a."

12

*'Iraaui Sae Rau Ororiu
Di'ua i Dangi ni Mamaro
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Na'i dangi ni mamaro 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau tahahoro na'i 'ubutadi mou wiit. 'Iraaui rongoiusuri rau rahi'i tara'i kora marau ngaa'i 'inia rau hioro. ² Tara'i nei 'iniraau Farisei rau re'iraau marau o'ani 'inia Jisas, "Ei! 'Iraau rongoiusuri amu'i rau ga'i bwa'i husi'i wiit 'isi. Na Ringe ana'ia Moses 'a ha'aabuai tau'aro na'i dangi ni mamaro!"

³ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, "A 'ua? Mou ai'a 'oha'iniai mamaani 'inia Mwaeraha Deved mana nei rau ta'i hano na'i 'oha narau hioro? ⁴ Ia Deved 'a siri na'i Ruma Maea Saira ana God marau ngaa'i bredi nara ha'amaeaa. Na bredi 'isi 'iraau moi Piriisi narau ga'i matai ngaa'i. Naasi rau horosia ro'u i Ringe mia God 'a ai'a taesu'a 'adaau. ⁵ A 'ua? 'T'amou mou ai'a 'oha'inia na'i Ringe ana'ia Moses do 'iraau Piriisi ra matai tau'aro moi na'i dangi ni mamaro? Rei'uaa narau haua o'asi, ma ai'a ta sae nai 'unua dorau taritari'a. ⁶ Mawai 'unua tana'amou, 'e ta'i maho na ororiu di'uai Ruma Maea na awa'a. ⁷ 'T'amou mou ai'a 'iraraai huunai 'ado'ado 'anai maho ra maaniai na'i Ususu Maea 'oha ra o'ani, 'Rei'uaa namou bwa'i suu ho'asi tanaau ma goro moi. Maho moi nau rabasia domoi haua, naasi goro 'iniraau sae.* 'Onaa moi 'iraraai 'ado'ado 'anai mahosi, mou ga'i bwa'i ha'ahuniraau rongoiusuri agu'i 'iniai

---

* **12:7** 12:7 Hosea 6:6

maho narau haua na ai'a taritari'a. ⁸ Hoita naasi, 'inau na Garei Inoni, nau matai 'unu'i maho 'iraaui sae ra matai haa'i na'i dangi ni mamaro, 'inia 'inau naasi Araha 'anai dangi ni mamaro."

*Sae Na Mae i Rimana
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ 'Ia Jisas 'a hano baaniai dorasi ma siri na'i rumani ha'arahesi adaaui Jiu. ¹⁰ 'A sadoia ei sae na rima mae. Tara'i Farisei rau raba sadoia ta maho 'anai subunia Jisas 'inia. Naasi rau songa'inia o'ani, "A 'ua? 'A odo-odo moi na'i Ringe ana'ia Moses 'anai ha'agorohi'i aho'i sae daoha na'i dangi ni mamaro?"

¹¹ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "'Onaa 'oi to'oraa ta ta'i siip, mana siipisi 'ai ahoda na'i waumu na'i dangi ni mamaro. 'A 'ua? 'O bwa'i rahia ta'eha? ¹² I sae 'a ororiu di'uai siip. Naasi 'a ha'ata'inia doni Ringe ana'ia Moses 'a ha'awategaau 'anai hauai maho na goro tanaai sae na'i dangi ni mamaro." ¹³ Mia Jisas 'a o'ani 'iniae sae na rima mae, "'Oi taranga'inia hur'a'i rimamu." Ma taranga'inia hur'a'mana rimana 'a goro aho'i 'onaa'i nata rima. ¹⁴ Miraauai Farisei rau hur'a'marau haai ha'aradorado 'anai ngahu ha'amaesia Jisas.

Sae Tatau'aro Na 'Ta God Na 'Ome Sigihia

¹⁵ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'agu 'iraraai taha na 'iraaui Farisei rau 'adoma'inia 'inia, ma hano'a baaniai dorasi. 'Iraauai sae rago rau hano suria, ma ha'agorohiraau hako aho'i nei ra daoha. ¹⁶ Ma'ata 'a ha'a-aburaau dorai abui maania tanaa ta sae do 'iia 'iatei. ¹⁷ 'A haua o'asi ma ha'a-momori'a i taha na 'unua Rarabea Aisaea o'ani,

18 "Naani sae tatau'aro agua nau 'ome sigihia,
     'au ta'ahia mau wa'ewa'e 'inia.
 Wai haua tanaai Hi'ona Maea agua,
     ma'ai taroha'inia tanaraaui sae suri'i 'ado
         marau i hihiiri odo-odo nawai haua.
 19 'Iia 'a bwa'i heitohetohe ma bwa'i awaaawara,
     ma bwa'i ha'atee raha suri'i tara.
 20 'A bwa'i raesiai ade na mwa'o'o
     ma bwa'i kuruiai raita na gaarangi kuru.[†]
 'Ai haua o'asi tari 'oha 'ai ha'ahehoa hako i ta'aa.
 21 'Iraau hakoi saenai marewana rai wana tanaa
     'anai ha'atahiraau."

Jisas 'A Mena Di'ua Saetan
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Tara'i sae ra waa mai tanaa Jisas sae na
 kuru ma baanguu 'inia 'e adaro na bwaunia.
 'Ia Jisas 'a ha'agorohia aho'i saesi mana saesi
 'a taraawa'a ha-ha'atee ma 'ome'ome aho'i ro'u.
 23 'Iraau sae rago rau heimwaota'i 'inia, marau
 heisosonga'i o'ani, "Romwane, 'iia'a gasi naani
 Ha'atahi nai hora'a mai baaniai burungana
 Mwaeraha Deved?"

24 'Oha 'iraau Farisei rau rongoa, rau ha'atee
 o'ani, "'Iia 'a taari'i hora'ai adaro 'iniae mena ana
 Saetan,[‡] i mwaeraha adaaui adaro."

25 'Ia Jisas 'a 'iraraai 'adoma'idaau ma o'ani 'ini-
 rraau, "'Onaa 'e kantri na 'iraau inoni rai hei'oi
 hairiu, na kantrisi 'ai ai'aa. Ma 'onaa 'e 'omaa
 ma'ua 'e ruruha na'i rumu narai awa heheihoa'a
 moi, i 'omaasi ma'ua ruruhasi 'a bwa'i ura.
 26 Naasi 'onaa 'ia Saetan na haua tanaau mena

[†] **12:20** Bwa'i kuruiai raita na gaarangi kuru: 'Ia Jisas 'ai
 'abenga'iniraau sae ha-ha'aroha'a. 'Ai wa'ewa'e 'anai awa
 beiraau ma bwa'i 'itaraau. [‡] **12:24** Saetan: Na'i ha'atee ni Griek
 ra 'unua Saetan 'inia Belsabul.

'anai taari adaro ma 'anai ha'ata'aiai ruruha ana haaria, ni ruruha ana 'ai hako raurau moi.

²⁷ Hoita, ma 'onaa na ga'i ha'a-momori do 'inau taari adaro hora'a 'iniai mena ana Saetan, mana mena ana tei na 'iraau rongoiusuri amoo'i narau taari adaro 'inia? Ni mena ro'u ana Saetan? Ai'a! 'Iraau rongoiusuri amoo'i rau haua 'onaai haua agua, ma ha'ata'inia do 'i'amou mou taritari'a.

²⁸ Ma 'onaa nau taari adaro 'iniai mena ana Hi'ona Maea na boi baania God 'a ha'ata'inia doni heimarungi ana God 'a taha'a bei'amou."

²⁹ Mia Jisas 'a haua ro'u i ha'atee heiha'auu. 'A ha'atee o'ani, "Onaa 'e nei na raba taari'i hora'ai adaro, i mena ana 'ai wetewete ma'ata'a di'ua Saetan. 'A 'onaai sae na raba sirihihai ruma anai sae wetewete 'anai haa'i mareho ana'i, 'ai wetewete ma'ata'a di'ua ro'u i sae wetewetes. Naasi 'aigu mwada'u tanaa 'anai siri tosiai saesi, maigui haa'i bori ana'i.

³⁰ "Iatei na ai'a aba beiau, 'a ha'imea beiau. Mia tei na ai'a 'a'auhiau 'anai wai'i inoni tanaa God, 'a adara'iniraau inoni baania God.

³¹⁻³² "Mawai 'unua tana'amou, mwane maho ta'a'i na'o haa'i ma'ua 'unu'i 'ia God 'a matai 'adoma'i nugasi'o moi 'ini'i. Rei'uaa na 'oi ha'atee ha'ata'aiau i Garei Inoni 'a matai 'adoma'i nugasi'o ro'u. Ma'ata 'onaa 'oi ha'atee ha'ata'aiai Hi'ona Maea, 'a bwa'i matai 'adoma'i nugasi'o mwada'u, na'i 'ohani mana'i ta 'oha ro'u."

Hasi'ei Mana Huana'i (Luk 6:43-45)

³³ "Mou ga'i 'iraraa doni hasi'ei goro 'a ha'i hua goro, mana hasi'ei ta'aa 'a ha'i hua ta'aa. 'O matai 'ome 'iraraai hasi'ei 'iniai huana.

³⁴ 'T'amoui mwane mwaa ta'a'i! 'Iniai ta'aa di'u amoou, 'a

bwara he'ete'i domoi 'unu'i tara'i maho goro. Ni ngoo naasi na ha'arangasia hura'ai taha na honu 'inia i raromanai noni. ³⁵ Ni sae goro ra hura'a mai mareho goro baaniai ngoona, suria ni raromana 'a honu 'iniai goro. Mana sae ta'aa, ra hura'a mai mareho ta'a'i baaniai ngoona, suria ni raromana 'a honu 'iniai ta'aa. ³⁶ Wai 'unua tana'amou, na'i dangi ni hihiiri 'ia God 'ai hiiiriraau hakoi sae 'ini'i hadahadangadaa'i nara ai'a goro narau ai'a 'adoma'inia do 'ai matai ha'a arungata'aiai nata sae. ³⁷ 'Onaa ni hadahadangamu 'a goro, 'ia God 'ai 'unua do i'oe 'e sae odo-odo. Ma 'onaa na ta'aa, 'iia 'ai 'unua do i'oe 'e sae ta'aa."

Ra Raba 'Omesia Ta Ha'abu'oahu 'Anai

*Ha'ata'inia Do 'Ia Jisas Naasi Ha'atahi
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Tara'i Farisei mana Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses rau o'ani 'inia Jisas, "Ha'ausuri, 'iameu meu rabasia do'oi haua tana'ameu ta ha'abu'oahu."

³⁹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "'Iraaui inoni na'i 'ohani rau ta'aa di'u marau ai'a bonasia suria tarau a God. Rau raba 'omesiai ha'abu'oahu magu 'a bwa'i nei nawai haua tanaraau. 'E ta'i ha'abu'oahu moi narai re'ia, naasi ha'abu'oahu 'onaaiai nei na to'o tanaa Rarabea Jona. ⁴⁰ 'Iia 'a awa na'i ahunai kae ii'a suriai oru dangi mana oru rodo. 'Inau, i Garei Inoni, wai o'asi ro'u. Wai awa na'i hera suria ta oru dangi ma ta oru rodo ro'u. ⁴¹ Na'i dangi ni hihiiri, 'iraau saeni Niniye rai ura ara'a 'anai 'unua hura'a do 'i'amoui inoni 'ohani mou taritari'a mora.

'Inia na'i 'oha na 'ia Jona 'a heitaroha'i tanaraau, 'iraau rau rihosi baani'i ora-ora'a adaa'i. Mawai 'unua tana'amou, 'e nei na ororiu di'ua ro'ua Jona na ataha'a bei'amou, mi'amou ai'a raba rihosi baani'i ora-ora'a amoo'i. ⁴² Na'i dangi ni hihiiri, ni urao mwaeraha baaniai Shiba 'ai ura ara'a mai 'unua do 'i'amoui inoni 'ohani mou taritari'a mora. 'Inia rei'uaa na awa ha'atau 'ari nata aba 'iniai marewana, me 'iia 'a boi 'anai bahurongo'i mwane ha'ausuringa'i ana'ia Mwaeraha Solomon. Minau wai 'unua tana'amou, 'e nei na ororiu di'ua ro'ua Solomon na ataha'a bei'amou mamou ai'a raba bahuron-goa."

*Heiha'auu 'Iniai Herenganai Adaro
(Luk 11:24-26)*

⁴³ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Na'i 'oha na adaro 'a hura'a baaniai noni, 'iia 'a hano 'ari suriai dora mangasara 'anai siba dorani mono. Ma 'onaa na bwa'i sadoia ta dora, ⁴⁴ 'iia 'aigui o'ani 'inia haaria, 'Wai aho'i 'ari mawai siri aho'i na'i sae nau hano baania ani.' Na'i 'oha na aho'i wou 'a re'ia dona tahinganai saesi 'a 'onaai rumana bwaranga nara tatara 'orima'inia goro mara nuga ha'a-odoodo'i goroi mwane mareho na'i rarona. ⁴⁵ Na'i 'oha na 'omesia o'asi, 'agu 'ari 'anai waia ro'u mai beia i biu adaro narau ta'aa di'u ro'u wou baania. Na'i 'oha narau siri 'anai mono na'i raronai saesi, ni saesi 'a ta'aa di'u ro'u wou baaniai na'o. 'T'amou moi o'asi ro'u, 'i'amoui

sae ta'aa na'i madoraani."§

*Inana Jisas Mana Do'orana'i
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ 'Oha 'ia Jisas 'a mamaani mau tanaraaui sae rago, 'ia inana miraaui do'orana'i rau boi marau ura na'i abau 'omaa, 'inia rau raba hadahada beia Jisas. ⁴⁷ Ma'e ta'i sae na o'ani 'inia Jisas, "Ia inamu miraaui do'oram'u'i neiraau hora'asi, rau raba hadahada bei'o."

⁴⁸ Mia Jisas 'a o'ani, "Iatei inagu miraaua tei do'oragu'i?" ⁴⁹ Ma usuraaui rongoiusuri ana'i ma o'ani, "Niraauni inagu mana do'oragu'i. ⁵⁰ Iatei na hauai taha Amagu na'i aro na 'irisia do 'ai haa, naasi huunai do'oragu mana asigu mana inagu."

13

*Mamaani 'Iniai Sae Na Rarasa
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Mana'i maui dangisi 'ia Jisas 'a hora'a baaniai ruma ma hora'ai bobonai bwera i Galili. 'A heinagu auru 'anai ha'ausuriraau noni.

² Miraauai sae rago rau ruru mai garigaria. Ma ta'e ara'a na'i ora ma heinagu na'iei miraau sae rago rau ura na'i one 'anai bahurongoa. ³ Ma haa'i ha'atee heiha'uuu 'anai ha'ausuriraau. 'A o'ani, "'E 'oha na 'e ta'i sae na hora'a 'anai hasi korai wiit na'i mou ana. ⁴ Ma na'i 'oha na rarasanga'ini'i kora, ra'i nei nara to'o na'i tara

---

§ **12:45** 12:43-45 'Onaa 'iraauai sae ta'a'i rau bwa'i ha'ahonu'i tahingadaa'i 'ini'i mareho goro na maani'i a Jisas, rai ta'aa di'u baaniai na'o. Rai 'onaaiai sae na'i mamaanini. Ni saesi 'a ai'a ha'ahonuui tahingana 'ini'i tara'i mareho goro ma ai'a oreia mana mwani adaro rago ra boi aho'i 'anai sirihia.

mana gere manu ra dio mara ngaa'i. ⁵ Tara'i nei ra to'o na'i dora hauhau'a, dora na ano 'a ai'a raha mara tahi. Mana 'oha ra tahi, ra tahi goro ga'u moi. ⁶ Mana 'oha na sina 'a raorao di'u, ra nugu mara mae aho'i moi, 'inia raridi ra ai'a ganu dio. ⁷ Ma tara'i kora ra to'o na'i dora ra tahi bei'i waroraraki. Ma na'i 'oha ra tahi ara'a, na waroraraki 'a agu ha'amaesi'i. ⁸ Mana kora ra to'o na'i ano goro, ra tahi goro mara hungu. Tara'i nei ra'i 'arangi hua, tara'i nei ra'i ono tangahuru, ma tara'i nei ra'i oru tangahuru."

⁹ Maagu o'ani ro'u, "Tei na to'o karinga 'anai rongo 'ai bahurongoa mai aidangi tarihana."

Taranai Taha Jisas Na Haa'i Ini'i

Ha'atee Heiha'auu (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ 'Iraau i rongoiusuri ana'ia Jisas rau boi beia marau o'ani, "Ni 'uaana na'ogu haa'i 'ini'i ha'atee heiha'auu na'i 'oha na'o ha'ausuriraui sae?"

¹¹ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "Na'i na'o, 'ia God ara'ai aro ai'a ha'arangasia he'uai marungiraau nai haa i noni ana'i. Me na'i 'ohani 'a ha'ata'inia tana'amou. Mei tanaraaui nei nara ai'a hinihinua God, 'a ai'a haua o'asi tanaraau.

¹² 'Iatei na raba aidangisia God, 'ia God 'ai a'opia tanaai aidangi na bwane to'oraa mai aidangisia goro. Mia mo'o na ai'a raba aidangisia God, na gere aidangi na to'oraa, 'ia God 'ai rahia baania.

¹³ 'Inau 'au haa'i ha'atee heiha'auu tanaraaui sae 'isi neina rei'uaa narai towa'i 'ome'ome, marau bwa'i matai 'ome 'iraraa, ma'uasi rai towa'i bahurongo, marau bwa'i rongo 'iraraa ma'ua

aidangisia. ¹⁴ 'Au haua o'asi ma ha'a-momori'a i maho na 'unua Rarabea Aisaea o'ani, "Iraaui sae rai bahurongo marai bahurongo marau bwa'i aidangisia ta maho, rai 'ome marai 'ome marau bwa'i 'ome 'iraraa ta maho. ¹⁵ Rau ha'ababau'i 'adoma'idaa'i, marau ai'a rongorongo goro 'ini'i karingadaa'i, marau kuruha'ini'i maadaa'i. 'Onaa 'a ga'i bwa'i o'asi, rau ga'i 'ome 'irara'i mareho 'ini'i maadaa'i, marau ga'i rongo 'irara'i mareho 'ini'i karingadaa'i, marau ga'i aidangisi'i mareho 'ini'i 'adoma'idaa'i, marau ga'i rihota'i tanaau, mawai ha'agorohiraau baaniai taha na sadoiraau.' ^{**}

¹⁶ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraau rongoiusuri ana'i, "Ia God 'a ha'agorohi'amou 'inia mou aidangisi'i taha namou re'i'i 'ini'i maamoo'i mamou aidangisi'i taha mou rongo'i 'ini'i karing-amoo'i. ¹⁷ Ha'amomori! Wai 'unua tana'amou, 'a ragoi rarabea mana sae odo-odo nara mae hako'a narau raba 'omesi'i taha namou re'i'i, maraugu ai'a 'omesi'i. Marau raba rongo'i mareho namou rongo'i, maraugu ai'a rongo'i."

'Ta Jisas 'A Maani Ruhasiai 'Ado'ado

*'Anai Sae Na Rarasa
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

---

* ^{13:15} 13:14-15 Aisaea 6:9-10

18 "Ohani moi bahurongo mamoi rongoai taha naasi 'ado'ado 'anai mamaani 'iniai sae na rarasaŋga'ini'i kora. **19** I kora ra to'o na'i tara ra ura 'iniraauui nei ra rongoai taroha 'abaiai heimarungi ana God maraugu ai'a aidangisia. 'Agu boi moia Saetan ma ha'a-ai'aa'a baani'i 'adoma'idaa'i. **20** I kora ra to'o na'i ano na hauhau'a 'a ura 'iniraauui nei ra rongoai ha'atee ana God marau dava raurau ha'i wa'ewa'e. **21** Marau ai'a dava orea 'inia na ha'atee 'a ai'a ganu dio na'i tahingadaa'i 'onaai hasi'ei nara ai'a ganu auru i raridi. 'Oha na mwani maho ra bwara mara ha'a-mama'airaau 'iniai suria adaaau i ha'atee ana God, raugu rihota'i aho'i. **22** I kora ra to'o na'i 'uruhanai waroraraki 'a ura 'iniraauui nei ra rongoai ha'atee ana God maagu tahingadaau 'a ta'aabedaa'u 'ini'i maho rai tahi 'ini'i na'i marewanani, marau bweu suriai toto'ora ni marewana. Tarana naasi, ni ha'atee ana God 'a ai'a tahi na'i tahingada ma ai'a ha'i hua. **23** I kora ra to'o na'i ano goro 'a ura 'iniraauui nei ra rongoai ha'atee ana God marau aidangisia goro. Mana mwane maho goro ra hora'a baani'i tahingadaa'i 'onaai hungu goro ra hahaa'i hasi'ei. Tara'i nei ra'i 'arangi hua, tara'i nei ra'i ono tangahuru, ma tara'i nei ra'i oru tangahuru."

Ha'atee Heiha'auu 'Iniai Hahaarisi Ta'aa

24 Mia Jisas 'a haua ro'u i mamaani heiha'auu o'ani, "Ni heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai taha na to'o tanaai sae na rarasaŋga'ini'i kora goro na'i mou. **25** Na'i rodo, 'oha ra mauru hakoi sae, 'e maeronga na boi ma rarasaŋga'ini'i ro'u i korai hahaarisi ta'aa ma hano'a. **26** Na'i 'oha na korai wiit ra tahi ara'a mara hungu, ra'i

hahaarisi ta'a'i ra tahi ro'u ara'a bei'i. ²⁷ 'Iraauai sae tatau'aro ana'i rau boi marau o'ani, 'Sae-maua, i'oe 'o rarasanga'ini'i moi korai wiit na'i mou amua. Na'i hei naragu boi ro'u ei hahaarisi he'ete'i 'isi?'

²⁸ "Mia aramiraau o'ani, "E maeronga nagu boi rarasanga'ini'i ro'u i hahaarisi ta'aa 'isi.'

"Miraau o'ani 'inia, "O 'irisia domei rangu gata'ini'i hahaarisi ta'a'i 'isi?'

²⁹ "Mia o'ani 'iniraau, 'Moi abu, mou gasi rangu goni'i wiit. ³⁰ Nugaa moi marai tahi goni. Na'i 'oha 'anai ha'igoni'i nawaigui 'unua tanaraaui sae tatau'aro agu'i marai rangu'i ga'u i hahaarisi ta'a'i. Rai ha'abobo'i marai suungi'i maraigui ha'igoni'i ro'u i wiit 'anai nuga taguma'ini'i na'i ruma.' "

Rago Anai Sae Narai Awa Bahainai

Heimarungi Ana God (Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

³¹ Mia Jisas 'a haua ro'u i nata ha'atee heiha'auu. 'A o'ani, "Na heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai koranai hasi'ei nara 'unua 'iniae mastad nara hasia na'i mou. ³² Rei'uaa na kekerei baani'i hakoi mwani taraani kora, 'oha na tahi ara'a 'a kae raha di'u'i hakoi mwane mareho nara hasi'i na'i mou. 'A aho'ita'i hasi'ei mana raraana ra raha 'ohadi manu 'anai nu'i suri'i."

³³ 'Ia Jisas 'a haua ro'u i ha'atee heiha'auuni, "Na heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai urao na dorariai gere dorai draebam beiai ta'i baegi flaoa bubu. Na'i muri, na gere dorai draebamusi 'a ha'asu'uai flaoa ma ha'arahaa'a."

34 'Ado mamaani na haa'ia Jisas tanaraaui noni hunga, 'a hau'i 'ini'i ha'atee heiha'auu. Ai'a ta mamaani nai haua do'a bwa'i haua 'iniai ha'atee heiha'auu.

35 Naasi ma to'o'a i ha'atee rarabea na o'ani, "Wai mamaani tana'amou 'iniai ha'atee heiha'auu mawai maani ruhasi'i taha ra awa bainihu mau mai taraawa'anai ha'apwa'araa adai marewana."†

'Ia Jisas 'A Maani Ruhasiai 'Ado'ado

'Anai Hahaarisi Ta'aa

36 Mia Jisas 'a hano baaniraau noni hunga ma siri ruma. Miraau rongoiusuri ana'i rau boi beia marau o'ani 'inia, "Oi mamaani ha'a-aidangisi'ameu 'iniai 'ado'ado 'anai hahaarisi ta'aa nara tahi na'i moui wiit."

37 'Ia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Ia mo'o na rarasanga'ini'i kora goro, naasi 'inau na Garei Inoni. **38** I mou naasi marewana. Kora goro naasi 'iraau nei narau awa bahainai heimarungi ana God. Hahaarisi ta'aa neiraausi nei ana'ia Saetan. **39** I maeronga na rarasanga'ini'i korai hahaarisi ta'a'i na'i moui wiit, naasia Saetan. Madoraa ni ha'igoni naasi ha'ahakonai dangi. 'Iraau nei 'anai ha'igoni neiraausi enjel.

40 "'Onaai rahii'i adaa'i hahaarisi ta'a'i mara suu gata'ini'i, 'ai o'asi ro'u na'i ha'ahakonai dangi. **41** 'Inau na Garei Inoni, wai ha'ataari'i hora'ai enjel agu'i marai rahii'i hora'a baaniai heimarungi agua 'i sae ora-ora'a mana nei narau ha'atehaai nata nei. **42** Marai gaasiraau siri na'i 'eu ngarungaru na raorao. Na'isi naraigu

---

† **13:35** 13:35 Psalm 78:2

angiangi na'i ei marai 'ara-ngingita'i rihodaa'i 'iniai maata'i.⁴³ Miraaui sae odo-odo rai rara 'onaai sina na'i hourana ana Amadaau. 'Ia tei na'o to'o karinga 'oi bahurongo ma'oi aidangi tarihana."

Ra'i Ha'atee Heiha'auu

'Iniai Heimarungi Ana God

⁴⁴ 'Ia Jisas 'a o'ani, "I heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai mareho ororiu na awa na'i ano. I sae na sadoia, 'a wa'ewa'e di'u ma ahunia aho'i ma 'ari raonga'ini'i hakoi mwane mareho ana'i do'ai to'ora ha'a arari, ma'ai horiai dorai ano na awai mareho ororiusi ma do'ai to'oraa nana.

⁴⁵ "I heimarungi ana God 'a 'onaa ro'u i sae raoraonga'i buri magu sibasiba 'ini'i nei goro 'anai hori'i. ⁴⁶ 'Oha na sadoiai nei na goro di'u na bwara di'ui horihorina, 'a aho'i ma raonga'ini'i hakoi borii ana'i ma 'ari 'anai horiai burisi.

⁴⁷ "Ma ro'u i heimarungi ana God 'a 'onaai hu'o na 'iraauai sae ahu-ahuasi rau arasia na'i asi, na namoiwou ta taraani ii'a he'ete'i hairiu nara to'o na'i ei. ⁴⁸ Mana 'oha na honu, ra ogea tarau na'i one, mara heinagu 'anai hoai'i nei goro baani'i nei ta'a'i. Na nei goro ra nuga taguma'ini'i suri'i abira, mana nei ta'a'i ra gaasi'i. ⁴⁹ 'Ai o'asi ro'u i here rai hauai enjel na'i ha'ahakonai dangi. Rai hoairaauai sae odo-odo baani'i sae ta'a'i. ⁵⁰ 'Iraauai sae ta'a'i rai gaasiraau siri na'i 'eu ngarungaru na raorao. Na'i 'isi rai angiangi marai 'ara ngingita'i rihodaa'i 'iniai maata'i."

⁵¹ 'Ia Jisas 'agu songa'iniraauai rongoiusuri ana'i o'ani, "Mou 'irara'i 'ado'ado 'ada'i ha'atee heiha'auu 'ini?" Miraau o'ani, "Meu 'irara'i."

⁵² Maagu o'ani 'iniraau, "Hoita, 'iatei sae na aidangisi'i Ringe ana'ia Moses ma aidangisia ro'u i ha'ausuringa'i haoru 'iniai heimarungi ana God na awa na'i aro, 'a 'onaa'i sae na matai rahi'i hura'a baaniai rumia ana i mwane mareho goro he'ete'i hairiu. I mareho haoru mana nei bwani."

'Iraaui Saeni Nasaret

Rau Ai'a Hinihinia Jisas

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a haa'i hakoi mwani ha'atee heiha'auu 'ini, 'a hano baaniai dorasi

⁵⁴ ma aho'i 'ari 'omaa ana na'i Nasaret. 'A siri na'i rumani ha'arahesi 'anai ha'ausuriraau noni hunga, mana 'oha rau rongoai ha'ausuringa'i ana rau heimwaota'i di'u. Miraau o'ani, "A 'ua na madoma di'u 'inia mo'oni? 'Iatei na haua tanaa i mena na haa'i 'ini'i mwani ha'abu'oahu 'isi? ⁵⁵ Gau 'iraraa do'ia mo'osi 'e gare ana moi kapentaa. 'Ia Meri naasi inana, mana do'orana'i 'iraaua Jems, Josep, Saemon mia Jiudas. ⁵⁶ Mana asina'i ra awa ro'u na'i 'omaa'i. 'A he'ua na 'irara'i 'ini'i maho 'isi a mo'osi?"

⁵⁷ Naasi rau 'itaa Jisas marau ai'a raba hinihinia. Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "I rarabea ra ha'ahoua suri'i mwani 'omaa hako. Ta'i moi, na'i 'omaa ana miraau huudi sae ana'i naraugu ai'a."

⁵⁸ Na'i 'omaa anasi ai'a ha'abu'oahu rago naigui haua, 'inia rau ai'a hinihinia.

14

'Ia Herod 'A Ngahu Ha'amaesia

Jon Bwareomaea

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Na'i 'oha 'ia Herod Antipas, 'i Mwaeraha 'anai Galili, 'a rongo tarohana Jisas, ² 'a o'ani 'iniraauui sae tatau'aro ana'i, "Iia gasi a Jon Bwareomaea na tahi aho'isi baaniai mae. Naia na haa'i 'ini'i mwane ha'abu'oahu rago 'isi."

³⁻⁴ Na'i na'o wou, 'oha na tahi mau a Jon, 'ia Herod 'a waina Herodias, urao ana ga'u a Pilip, mia Pilip 'e do'orana Herod. 'Oha 'ia Jon 'a 'unua tanaa Herod do 'a ai'a odo-odo do'ai wainai urao na waina ga'u i do'orana, 'ia Herod 'a taesu'a ma 'unua tanaraauui sae hehei'oi dorai dava Jon. Rau ho'osia 'iniai arihau marau nугaa na'i rumanihoo'. ⁵ 'Ia Herod 'a raba ha'amaesia Jon magu magugu 'iniraauui noni hunga, rau gasi ha'ato'oa ta ha'agogoru 'inia rau aidangisia do 'ia Jon 'e rarabea.

⁶ Hoita, na'i dangi ra ngaugoni 'anai 'adoma'i aho'isiai dangi na huta Herod, 'e gare urao ana Herodias 'a siri mai mao 'anai ha'a-reirei'araau, mia Herod 'a wa'ewa'e di'u 'anai reireia. ⁷ 'A hauai duruduru na wetewete tanaa do'ai haua tanaa namoiwou ta mareho nai 'irisia. ⁸ Me suriai hei'irisinai inana, i gare uraosi 'a o'ani, "Au 'irisia dorai haua tanaau i bwauna Jon Bwareomaea na'i ta rabo'o papaheta'a."

⁹ 'Ia Herod 'a ahutotou ma 'adoma'i aho'i, ma bwara'a 'inia 'a bwane haua'a i duruduru ma bwara'a ro'u do'aigui horosia na'i maadaauui sae na ari'ahuraausi. Mia Herod 'a ha'atoraraauui sae hehei'oi dorai ha'a-'osia'a. ¹⁰ Naasi rau 'ari rumanihoo' marau o'iai 'u'una Jon Bwareomaea. ¹¹ Rau waia mai bwauna na'i rabo'o tanaai gare urao ana Herodias maagu waia 'ari tanaa inana. ¹² 'I abena Jon 'iraauui rongoiusuri ana'i naraugu

boi waia naraau 'ari toringia. Na'i muri naraugu taroha'inia tanaa Jisas 'i mareho na to'osi.

*Jisas 'A Hanganiai Rima Merui Mwane
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)*

¹³ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a rongoai mae ana Jon Bwareomaea, 'a ta'e haaria na'i ora ma 'ari na'i dora bwaranga na ai'a ta sae nai awa iei. 'Oha na 'iraaui sae rago raugu 'iraraai dora na 'ari iei a Jisas, rau hano baani'i 'omaa adaa'i marau hatare haisuri. ¹⁴ 'Oha nagu 'oto wou na'i one ma re'iraaui sae rago rau heimamasi, 'a ta'ahiraau ma ha'agorohiraau aho'i nei ra daoha.

¹⁵ 'Oha na gaarangi suu'a i sina, 'iraaui rongoiusuri rau boi beia Jisas marau o'ani 'inia, "A gaarangi rodo'a naani! 'Oi ha'ahanoriraau aho'i sae 'ini marai 'ari suri'i 'omaa 'anai hori 'adaau mahoingau. 'Inia dorani 'a ai'a ruma'a."

¹⁶ Mia Jisas 'a o'ani, "A ai'a goro dowai ha'ahanoriraau, 'i'amou namoi ha'i 'adaau mahoingau."

¹⁷ Miraau rongoiusuri rau o'ani, "E rima gere huai bredi mana rua ii'a moi na bei'ameuni."

¹⁸ Mia Jisas 'a o'ani, "Moi haa'i mai tanaau."

¹⁹ 'A ha'a-heinagusiraau sae 'isi na'i mwane hahaarisi maagu dauai rima huai bredi mana rua ii'a. 'A wana ara'ai aro ma ha'atee ha'agorohia God 'inia. Ma ubi'i bredi 'isi maagu haa'i tanaraau rongoiusuri naraugu ha'atora'ini'i tanaraau sae rago. ²⁰ 'Iraau hako rau ngau masu mana mahoingau narau ngau tah'i rau si'o ha'ahonua 'iniai ta'i tangahuru mana rua abira. ²¹ 'A 'onaai rima merui saemwane narau ngau masu hako ha'atai

na'i dangisi. Ni urao mana gare ra ai'a uduma'iniraau.

²² Na'i muri 'ia Jisas 'a o'ani 'iniraau rongoiusuri ana'i, "Moi ta'e na'i ora ma moi gagaau 'ari nata batarau. 'Inau wai awa ga'u." Naasi mia Jisas 'a awa moi beiraau kae ruruhai saesi tari 'oha na ha'ahanoriraau aho'i 'ari suri'i 'omaa adaa'i. ²³ 'Oha na ha'ahanoriraau hakoi sae, 'a ta'eha haaria na'i hungahunga 'anai ha'arahesi. Ma su'urahi'a. Mia Jisas 'a awa mau haaria na'isi.

*'Ia Jisas 'A Hahano Na'i Hunganai Wai
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)*

²⁴ Na'i 'ohasi 'iraaui rongoiusuri rau hano ha'atau'a na'i ora baaniai one. Na tabaosi ra raha di'u mara abwao ta'eha huniraau na'i ora 'inia rau hano suaai ro'a raha.

²⁵ Na'i wa'aria 'ia Jisas 'a boi beiraau rongoiusuri ana'i, 'a hahano na'i hunganai wai.

²⁶ 'Oha rau 'omesia rau 'adoma'inia do'e anoa. Rau mamaa'u di'u marau awaawara. ²⁷ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Ai abui ta'aabemoou! 'Inau moia Jisas na! Moi abui mamaa'u."

²⁸ Mia Pita 'a o'ani, "Araha, 'onaa i'oe ha'a-momori ma'oi 'unuau mawai 'ariwou bei'o na'i hunganai wai."

²⁹ Mia Jisas 'a o'ani, "Oi boi."

Mia Pita 'a dio baaniai ora ma hahano 'ari beia Jisas na'i hunganai wai. ³⁰ 'Oha 'ia Pita 'agu 'omesi'i tabaosi, naasi ma mamaa'u ma taraawa'a dodo'a. Mia Pita 'a awara, "Araha, 'oi 'a'auhiau!"

³¹ Na'i mau 'ohasi mia Jisas 'a ta'ara wou ma daua ara'a Pita, 'a o'ani 'inia, "Hinihinimu 'a kekerei! 'A 'ua na'o 'adoma'i heiruarua'a 'inia?"

³² Na'i 'oha 'ia Pita mia Jisas rarugu ta'e ara'a na'i ora, mana ro'a 'a papaku'a.

³³ 'Iraau rongoiusuri narau awa na'i ora raugu re'ia o'asi marau ha'arahesia Jisas, rau o'ani, "Ha'amomori, i'oe garena God."

'Ia Jisas 'A Ha'agorohiraau Aho'i

Sae Daoha Na'i Genesaret (Mak 6:53-56)

³⁴ Jisas mana rongoiusuri ana'i rau haruta 'ari nata batarau ma rau 'oto na'i dora ra 'unua 'iniai Genesaret. ³⁵ Na'i 'oha na 'iraau sae rau 'ome 'iraraa Jisas, 'a ai'a orea mana taroha 'iniai ada rau haa 'a 'adarara'a 'ari suriai dorasi. Miraau sae ra wairau'a mai sae daoha tanaa Jisas 'anai ha'agorohi'i aho'i. ³⁶ 'Iraau sae daoha rau bonga'inia Jisas dorai karohia moi gaonai to'oni tewa ana. 'Iraau nei rau haua o'asi rau goro aho'i baani'i daoha nara to'iraau.

15

Ha'ausuringa'i Baaniraau Jiu 'Ohai Na'o (Mak 7:1-13)

¹ Tara'i Farisei mana Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses rau boi baaniai Jerusalem 'anai songa'inia Jisas. ² Rau o'ani 'inia, "Ni 'uaana na 'iraau rongoiusuri amu'i rau horosia 'inia i ha'ausuringa'i narau ha'adiohi'i mai tanagaau i wauwa agaa'i na'i 'ohai na'o? Rau ai'a suriai huunai herehere 'anai dorima maraigu ngau."

³ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "Mi'amou, ni 'uaana namou horosia 'iniai Ha'atora ana'ia God mamougu suri'i moi 'inia i ha'ausuringa'i amoo'i

haari'amou? ⁴ Mou 'iraraa do 'ia God 'a bwane 'unua o'ani, "Oi ha'ahoua amamu mea inamu' ma o'ani ro'u, 'Tei na 'unu ha'ata'aia amana mea inana rai ha'amaesia.' ⁵⁻⁶ Me'imooou mou 'unua dona 'a odo-odo moi 'onaa tanei 'ai o'ani 'inia inana mia amana, 'Ha'a-arohai'amurua, 'au ga'i 'a'auhimurua 'ini'i maho nau to'ora'i. Me 'au bwa'i 'a'auhimurua'a. Suria maho nau to'ora'i ra maea'a. 'Inia 'au bwane wate'i tanaa God.' Ma naasi mou here 'onaa do ha'ausuringa'i amoo'i ra ororiu di'uai Ha'atee ana God.

⁷ "Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Maho na 'ia Aisaea 'a ha'atee rarabeanga'inia, 'a to'i'amou ha'a-momori'a. ⁸ 'A 'unua o'ani, "Iraau sae 'ini rau ha'ahouau 'ini'i ngoodaa'i, magu 'adoma'idaa'i ra awa ha'atau di'u baa-niau.

⁹ I ha'arahesi adaa'i ra 'ari pwaranga, 'inia rau orisi'i Ha'atora ana'ia God 'ini'i ha'ausuringa'i adaa'i haraariraau na inoni moi na haa'i.' **

Ha'ausuringa'i 'Iniai Maho Na Matai

Ha'ado'o'aai Sae Na'i Maana God (Mak 7:14-23)

¹⁰ Mia Jisas 'a 'unuraaui noni hunga magu o'ani 'iniraau, "Moi bahurongo goro mamoi aidangisiai taha nawai 'unua tana'amou. ¹¹ I mahoingau na'oi ngaua 'a bwa'i matai ha'ado'o'a'o na'i maana God. Naia na maho na'o 'unu'i nara hora'a baaniai ngoomu na matai ha'ado'o'a'o."

¹² 'Iraau rongoiusuri ana'ia Jisas rau boi beia marau o'ani, "'Iraau Farisei rau arunga ta'aa 'iniae maho na'o 'unua ani."

---

* ^{15:9} 15:8-9 Aisaea 29:13

13 Mia aramiraau o'ani, "Adonai hasi'ei na ai'a hasi'i a Amagu, 'ia Amagu 'ai rangu gata'ini'i.

14 Naasi 'ai abui ta'aabemoou 'iniraau Farisei. 'Iraausi rau 'onaai sae kuru na uruai nata sae kuru, 'irarua hako rarui ahoda dio na'i giru."

15 'Ia Pita 'a 'unua tanaa Jisas o'ani, "Oi maania tana'ameui 'ado'ado 'anai maho na'o 'unua ani, do sae 'a bwa'i matai do'o'a na'i maana God 'inia moi mahoingau na ngaua."

16 Mia Jisas 'a o'ani 'inia Pita, "A 'ua? 'O ai'a aidangisia mau? **17** 'O ai'a 'iraraa do maho na'o ngaua 'a dio na'i bwahurimu ma hur'a aho'i baaniai abemu? **18** I maho ta'aa na 'unua i sae 'a hur'a baaniai raromana, ma naia na matai ha'ado'o'aa na'i maana God. **19** Baaniai raromana na hur'a mai ei 'ado'ado ta'aa, 'onaai heingahu, taritari'a baaniai urao amua ma'ua mwane amua, wawaasua'a, beri, pwapwaari'i, mana 'unu ha'ata'aiai nata sae. **20** Nara 'isi mareho na matai ha'ado'o'aai sae na'i maana God, ai'a do 'iniai ngau ha'i ai'a dorima."

*'E Urao Na Ai'a Jiu Na Hinihinia Jisas
(Mak 7:24-30)*

21 'Ia Jisas 'a hano baaniai dorasi, 'a 'ari suriai dora gaarangiai kae 'omaai Taea mana Saedon.

22 Ma 'e urao na ai'a Jiu na awa 'isi. 'Ia baaniai burungana Kenan. 'A boi beia Jisas ma o'ani, "Araha, pwirana Deved. 'Oi arunga ta'ahiau ma'oi 'a'auhiau! Gare urao agua, 'i adaro 'a bwaunia. 'A here ha'ata'aia di'u ma rongomaata'i raha."

23 'Ia Jisas 'a ai'a aramia 'inia ta ta'i ha'atee. Miraau rongoiusuri rau ha'ata'u'ua Jisas o'ani,

"“Oi ha'ataaria aho'i mai hano'a wou. 'Inia 'iia 'a surigaau moe'a magu wamoi ta'i awara.”

²⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'iniai uraosi, “Ia God 'a ha'ataariau mai 'anai 'a'auhiraau moi Jiu narau 'onaai siip nara tari baaniai 'omesuri siip. 'Au ai'a boi 'iniraauui nei narau ai'a ha'i saeni Jiu.”

²⁵ Mana uraosi 'a boi ma topira'i ruru na'i maana Jisas ma o'ani 'inia, ““Oi boi ma'oi 'a'auhiau Araha.”

²⁶ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, ““A ai'a arari dorai haa'i mahoingau adaa'i gare ma do raogui gaasi'i 'ada'i misu.”[†]

²⁷ Mana uraosi 'a ha'atee o'ani, ““O ha'atee ha'a-momori. Ma'ata 'iraaui misu rau matai ngaa'i ro'u moi mamamo i mahoingau nara ahoda baaniai hunganai dora ngaungau adaa'i sae nara to'oraraau.”

²⁸ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Urao, 'i hinihinimu 'a wetewete di'u! 'I mareho na'o 'irisiasi wai haua tana'o.” Na'i mau na'i 'ohasi mana gare anai uraosi 'a goro'a aho'i.

Jisas 'A Ha'agorohi'i Aho'i

Mwani Sae Daoha

²⁹ 'Ia Jisas 'a hano baaniai dorasi ma aho'i 'ari suriai bobonai kae bwera i Galili. 'A ta'eha na'i hungahunga ma heinagu na'iei. ³⁰ Kae ruruhai sae rau boi beia, rau waa'i mai tanaa i sae pwaki, 'iraaui sae kuru, 'iraaui sae ta'ata'a'i, 'iraaui sae baanguu mana nei haru daoha hehe'ete'i ro'u

---

[†] **15:26** 15:26 Ni 'ado'ado 'anai tatarani 'a o'ani: 'Iraauui gare ra ura 'iniraauui Jiu. Mana misu 'a ura 'iniraauui nei ra ai'a Jiu. 'Ia Jisas 'a 'unua do 'a raba 'a'auhiraau moi Jiu. 'A ai'a arari do 'ai nugasiraauui Jiu mai 'a'auhiraauui nei ra ai'a Jiu.

na to'iraau. Rau ha'adaohiraau na'i gaarangiai uwana'i a Jisas mia Jisas 'a ha'agorohiraau aho'i hako.

³¹ 'Iraaui sae rago rau 'omesiai haua ana o'asi a Jisas marau heimwaota'i di'u. 'Iraaui nei ra baanguu ga'u rau ha-hadahada'a, 'iraauai sae ta'ata'a'i ra goro'a, 'iraauai nei ra pwaki ra hahano hairiu, miraaui nei ra kuru ga'u rau wanawana'a. 'Iraauai sae rago rau ha'a-aneanea God adaau Israel.

*'Ta Jisas 'A Hanganiai Hai Merui Saemwane
(Mak 8:1-10)*

³² 'Ia Jisas 'a 'unuraaui rongoiusuri ana'i ma o'ani 'iniraau, "Au ta'ahiraauui sae 'ini, 'inia 'e oru dangi narau awa'a 'ini beigaau ma na'i 'ohanisi raugu ai'a to'o mahoingau'a 'anai ngau. Maugu ai'a raba ha'a-taariraau ha'i hioro 'ari suri'i 'omaa adaa'i. Rau gasi dionga'i suri tara."

³³ 'Iraauui rongoiusuri rau o'ani 'inia Jisas, "Na'i hei na'i dora mangasarani nagau ga'i ha'i mahoingau arari 'ada'i mwane sae 'ini?"

³⁴ Mia Jisas 'a songa'iniraau o'ani, "'E siha huai bredi na bei'amou?" Ma rau aramia o'ani, "'E biu hua moi ma ra'i gere ii'a."

³⁵ 'Ia Jisas 'agu 'unua tanaraaui sae 'anai heinagu dio na'i ano ³⁶ ma dauai biu hua bredi mana ii'a 'isi. Mana 'oha na ha'atee ha'agorohia hako a God 'ini'i, 'a uubi'i ma haa'i tanaraaui rongoiusuri ana'i naraugu ha'atora'ini'i tanaraaui sae. ³⁷ 'Iraau hako rau ngau masu. Rau si'ohi'i dora i mahoingau narau ngau tahi'i, rau ha'ahonuai biu abira. ³⁸ 'Iraauai sae narau ngau

na'i 'ohasi 'e hai merui saemwane. Ra ai'a uduma'ini'i urao mana gare.

³⁹ 'Ia Jisas 'a ha'ahanoriraau aho'i sae 'isi, maagu ta'e na'i ora beiraau rongoiusuri ana'i. Rau 'ari na'i dora ra 'unua 'iniai Magadan.

16

'Iraau Saemaua Adaa'i Jiu

Rau Raba 'Omesia Ta Ha'abu'oahu (Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Tara'i Farisei mana Sadiusi rau boi beia Jisas do rai ha'imaania. Rau ha'angonia do 'ai haua ta ha'abu'oahu ma'uasi ta ha'ara ma dorai 'iraraa do'ia God na ha'ataaria mai.

² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "I'amou mou 'iraraai ha'ara na'i aro. Na'i su'urahi 'oha na aro 'a wangawanga, mou ha'arangasia do ho'oa 'ai dangi goro. ³ Mana'i haho'oa, 'oha na aro 'a wangawanga ma waikuhi'a, mamou ha'arangasia do'ai dangi ta'aa. Mou aidangisi'i moi ha'ara ni aro mamougu ai'a aidangisiasi 'ado'ado 'ada'i mareho nau haa'i na'i madoraa 'ini! ⁴ 'Iraau inoni na'i 'ohani rau ta'aa di'u marau ai'a bonasia suria tarau a God. Rau raba 'omesiai ha'abu'oahu magu 'a bwa'i nei nawai haua tanaraau. 'E ta'i ha'abu'oahu moi narai re'ia, naasi ha'abu'oahu 'onaaiai nei na to'o tanaa Jona." 'Ia Jisas 'agu 'unua o'asi moi tanaraau ma hano'a baaniraau.

Ni Ha'ausuringa'i Adaa'i Farisei

Mana Sadiusi 'A 'Onaai Draebam (Mak 8:14-21)

⁵ 'Oha narau 'a'ari mau 'anai nata batarau i kae bwera i Galili miraau rongoiusuri raugu

aidangisia dorau kaku'aai waa'i tadaa'i bredi.

⁶ 'Ia Jisas 'a ha'atee ha'abasuraau o'ani, "Moi 'ome'ome goro mamoi 'omesuri'amou baaniai draebam adaaui Farisei mana Sadiusi." ⁷ 'Iraaui rongoiusuri rau hasi hadanga'i haraariraau, rau o'ani, "Gau ai'a to'o bredi na 'unua o'asi 'iniasi."

⁸ 'Ia Jisas 'a 'iraraai taha rau maania ma o'ani 'iniraau, "Hinihinimoo'i ra kekerei di'u. 'A 'ua namou hadanga'inia 'inia i ai'a to'o bredi amoou? ⁹ Mou ai'a aidangisia mau? 'A 'ua? Mou kaku'aai rima merui sae nau ha'angaua 'inia moi rima huai bredi, mana abira namou ha'ahonu'i 'ini'i mahoingau nara ngau tahi'i?

¹⁰ Mamou kaku'aa ro'u i hai merui sae nau ha'angaua 'inia moi biu huai bredi mana siha abira namou ha'ahonu'i 'ini'i mahoingau nara ngau tahi'i? ¹¹ 'A 'ua namou 'adoma'inia 'inia do'au hadanga'iniai ai'a to'o bredi amoou? Wai 'unua aho'i ro'u tana'amou. Moi 'omesuri'amou baaniai draebam adaaui Farisei mana Sadiusi."

¹² Na'i 'ohasi raugu aidangisia do'ia Jisas 'a ai'a hadanga'iniai draebam anai bredi, ma'ata 'a rabasia dorai 'omesuriraau baaniai ha'ausuringa'i adaaui Farisei mana Sadiusi.

'Ia Pita 'A Ha'arangasia

Do 'Ia Jisas Naasi Ha'atahi (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ 'Oha 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ada wou gaarangiai 'omaai Sisaria Pilipae, 'ia Jisas 'a songa'iniraau rongoiusuri ana'i o'ani, "'Iraaui sae rau 'unuaau i Garei Inoni 'inia tei?"

¹⁴ Miraau o'ani, "Tara'i sae ra 'unua do i'oe a Jon Bwareomaea, tara'i nei ra 'unua do i'oe a

Elaija, ma tara'i nei do i'oe a Jeremaea, ma tara'i nei ro'u do i'oe 'e ta'i 'iniraau haru rarabea ni 'oha bwani."

¹⁵ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Mi'amou, mou 'adoma'inia do 'inau atei?"

¹⁶ Mia Saemon Pita 'a o'ani 'inia, "T'oe naasi Ha'atahi na 'ia God na duruduru 'inia 'anai ha'ataaria mai. I'oe garena God tahitahi."

¹⁷ 'Ia Jisas 'a o'ani 'inia Pita, "Ha'amwani'o Sae-mon garena Jona, 'iniae taha na'o ha'arangasiani, 'ia Amagu ara'ai aro na ha'ata'inia tana'o, ai'a inoni. ¹⁸ Ni 'ado'ado 'anai atamusi 'e hau, mana'i hunganai hauni wai tau'aronai heisoi agua. I mena anai mae 'a bwa'i ha'ahehoa mwada'u i heisoi. ¹⁹ Ma wai haua tana'o i kii anai hourana ana God na'i aro. Taha na'oi ha'aabua na'i ano, 'ia God 'ai 'adoma'i aratara bei'o 'inia na'i aro. Mana taha na'oi ha'awatea na'i ano, 'ai 'adoma'i aratara ro'u bei'o 'inia na'i aro."

²⁰ Ma ha'atee ha'abasuraau rongoiusuri dorai abu taraa to'o maania do'iia naasi Ha'atahi.

*'Ia Jisas 'A Maaniai Mae Nai Haua
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)*

²¹ Taraawa'a na'i 'ohasi ma 'ari'a, 'ia Jisas 'a taraawa'a maani ha'arangasia tanaraau rongoiusuri ana'i 'ari nai haua na'i Jerusalem mana taha nai to'o tanaa na'i 'isi. 'A 'unua tanaraau do 'iraau Na'ohadaa'i Piriisi miraaui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses ma tara'i na'otara ro'u rai ha'a-rongomaata'ia marai ha'amaesia. Ma'ata 'e rua dangi nai hako mana'i oruna 'aigui suruta'e aho'i.

²² Mia Pita 'a waia beira'i a Jisas 'anai ha'atee ha'abwarasia magu o'ani 'inia, "Araha, 'abwa'i!"

'Ia God 'a bwa'i ha'awatea do'ai to'o tana'o i maho na'o maaniasi."

²³ Mia Jisas 'a rihota'i tanaa Pita ma o'ani 'inia, "Saetan, hora wou baaniau! 'O bonasiai ha'atehaau baaniai hei'irisina God. Na maho na 'o 'unu'i 'isi ai'a 'ado'adona God, ma'ata ra'i 'ado'ado ni noni moi!"

'Iatei Nai Suria Jisas 'Ai Mwa'emwa'e

'Anai Rongomaata'i Mana Mae
(Mak 8:34—9:1; Luk 9:23-27)

²⁴ 'Ia Jisas 'a o'ani 'iniraau rongoiusuri ana'i, "'Iatei na raba ha'i rongoiusuri agua, 'ai nugasiai hei'irisina haaria, 'ai mwa'emwa'e 'anai suru'iai dadaahoro ana, maai suriau. ²⁵ 'Iatei na raba dau baabau na'i tahingana na'i marewanani, 'a bwa'i to'oraai huunai tahi. Me 'iatei na mwa'emwa'e 'anai ha'a-ai'aai tahingana 'iniae suriau ana, 'ai sadoia nana i tahi. ²⁶ 'A 'ua? 'Onaa tanei 'ai daa'i hako nana i marehoni marewana, ma ai'a davaa nana i huunai tahi, mareho 'isi rai 'a'auhia? 'A bwa'i! 'Onaa 'ai mae, 'a bwa'i maho naigu haa 'anai horia aho'i tahingana. ²⁷ 'Inaui Garei Inoni wai aho'i ro'u mau mai bei'i enjel ana'i Amagu ma beiai mena mana raraha na ta'isada beia 'anai tahariai 'adonai nei suriai taha na haua. ²⁸ Tara'i nei 'ini'amoui sae 'ini mou bwa'i mae mau minau i Garei Inoni wai aho'i a mai 'anai marungiraau hako i mwani noni."

17

'Ia Jisas 'A Orisi 'Omeha
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ 'E ono dangi na hako, 'ia Jisas 'a waia Pita, Jems mea Jon, i rua ha'ido'orada, 'anai ta'eha

haariraau na'i hunganai hungahunga ahaaha.
² Raugu 'ome mana 'omehana Jisas 'a orisi'a. I hauraena tari auru na'i 'u'una 'a wadora'i 'onaai sina mana bwana ana'i ra mamaahui 'onaai marewa. ³ Raugu 'asu'a mia Moses mia Elaija raru ha'amaranga mararu mamaani beia Jisas. ⁴ Mia Pita 'a o'ani 'inia Jisas, "Araha, 'a goro nagau awa 'ini. 'Onaa 'o 'irisia, 'inau wai tau'arona ta oru hare, tanei tana'o, tanei tanaa Moses, ma tanei tanaa Elaija."

⁵ Na'i 'oha na ha'atee o'asi mau a Pita, 'e rorodo na wadora'i na dio huniraau ma marumarusir-aau. Ma'e ringe na ao mai baanai rorodosi, 'a o'ani, "Naani gare agua nau ta'ahia mau huunai wa'ewa'e 'inia. Moi rongosuria." ⁶ 'Oha 'iraau oru rongoiusurisi rau rongoa o'asi, rau kae mamaa'u di'u marau abwa dioi ano.

⁷ Mia Jisas 'a boi ma dau wou beiraau ma o'ani, "Moi abui mamaa'u, moi ura ara'a." ⁸ Raugu wana wou mia moi haaria Jisas nagu awa beiraau.

⁹ 'Oha 'ia Jisas mana oru rongoiusuri ana rau didio mau na'i hungahunga, 'ia Jisas 'a ha'atoraraau o'ani, "Moi abui maania tanaa ta sae i taha namou re'ia, tari 'oha 'inau i Garei Inoni wai suruta'e aho'i baanai mae."

¹⁰ 'Iraaui rongoiusuri rau songa'inia o'ani a Jisas, "A 'ua na 'iraau Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses rau 'unua 'inia do'ia Elaija 'ai boi ga'u na'i na'o maigu boi Ha'atahi?"

¹¹ Mia aramiraau o'ani, "A ha'a-momori. 'Ia Elaija 'ai boi na'i na'o 'anai ha'a-agauhiraau mwani noni 'anai boi anai Ha'atahi. ¹² Ma'ata wai 'unua tana'amou, 'ia Elaija 'a bwane ada'a

magu 'iraaui sae rau ai'a 'ome 'iraraa. Rau haa'i moi mwane here nara ai'a goro tanaa suriai 'adoma'ida. 'Inaui Garei Inoni rai haua o'asi ro'u tanaau." ¹³ Na'i 'ohasi 'iraaui rongoiusuri raugu aidangisia do'ia Jisas 'a hadanga'inia Jon Bwareomaea.

'Ta Jisas 'A Ha'agorohia Aho'i

*Gare Na Bwauniai Adaro
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ 'Oha 'ia Jisas mana oru rongoiusuri ana rau ataha dioi gaonai hungahunga, 'iraaui sae rago rau bwane mamasi 'isi. 'E sae na boi ma topira'i ruru auru tanaa Jisas ma o'ani 'inia, ¹⁵ "Araha, 'oi ta'ahiai gare mwane agua ma'oi 'a'auhia. 'A manumanu'a, daohasi 'a here ha'ata'aia di'u. 'A rago'a i 'oha na ahuge'a ara'ai 'eu mana'i wai ro'u. ¹⁶ 'Au waia tanaraau rongoiusuri amu'i dorai ha'agorohia aho'i magu bwarai tanaraau."

¹⁷ Mia Jisas 'a o'ani, "I'amou inoni na'i 'ohani mou ha'i sae ta'a'i mamou bwarai hini-hini! 'Ai oreia he'uai maratanoa nawai haua bei'amou, ma'ua wai awa oreia tari he'ua bei'amou mamoigu hinihini? Waia mai garesi."

¹⁸ Mia Jisas 'a taaria hura'ai adaro mana garesi 'a goro aho'i mau na'i 'ohasi.

¹⁹ Na'i muri 'iraaui rongoiusuri raugu boi haariraau beia Jisas marau o'ani 'inia, "'A 'ua na bwarai 'inia tanaameu 'anai taaria hura'ai adaro ani?"

²⁰ Mia Jisas 'a o'ani, "Hinihinimoo'i ra ai'a wetewete arari. Wai 'unua ha'a-momori tana'amou: 'Onaa namoi to'oraai gere hinihini na kekerei moi 'onaai korai mastad, mou ga'i

ha'atee o'ani moi 'iniai hungahunga wouni, "Oi sara wou,' mai matai sara ha'atau moi. 'A bwa'i maho nai bwara tana'amou 'onaa namoi hinihini. ²¹ Ma'ata adaro 'onaa neini 'a bwarai hora'a, naia moi ha'ariri mana ha'arahesi na matai hora'a 'inia."*

*Jisas 'A Hadanga'inia Ro'u i Mae Nai Haua
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

²² 'E ta'i dangi, 'oha rau awa na'i Galili, 'iraau rongoiusuri ana'ia Jisas rau rurugoni mai beia. Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "'E nei nai usuha'iniau i Garei Inoni tanaraaui nei narau ha'imae beiau ²³ marai ha'amaesiau. Ma'ata 'e rua dangi nai hako mana'i oruna, wai suruta'e aho'i baaniai mae." Miraau rongoiusuri rau arunga ta'aa di'u 'iniai mareho na maaniasi.

Jisas 'A Hori Takisi Tanaai Ruma Maea

²⁴ 'Oha 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ada na'i Kapaniam, 'iraau sae ha'atakisi 'anai Ruma Maea rau boi beia Pita marau songa'inia 'inia, "'I ha'ausuri amoou 'a matai hori takisi ro'u tanaai Ruma Maea, ma'ua ai'a?"

²⁵ Mia Pita 'a o'ani, "'Io, 'a matai hori takisi ro'u." Mia Pita 'a siri ruma narau awa ie. Ai'a ta maho mau nai 'unua Pita mia Jisas 'a o'ani'a 'inia, "Saemon Pita, 'e taha na'o 'adoma'inia? 'O 'adoma'inia do 'iraau mwaeraha nai marenwanani rau matai ha'atakisi'i ro'u i gare adaa'i ma'ua 'iraau moi sae he'ete'i?"

²⁶ Mia Pita 'a o'ani, "'Iraau moi sae he'ete'i."

---

* **17:21** 17:21 Tara'i Baebol bwani ra ai'a to'oraai tatara 'e 21.

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “A o'asi'a. 'Iraauai gare adaa'i mwaeraha rau ga'i bwa'i hori takisi. ²⁷ Ma'ata rei'uaa na o'asi, gai abu ha'a-taesu'araaui sae ha-ha'atakisi. Naasi 'oi hora'ai one ma'oi gaasia hora'ai 'aro amua. Ii'a tahamora na'oi raua, 'oi tetesiri na'i ngoona ma'oi rahia hora'ai sereni na awa na'iei ma'oi 'ari hori takisi taragaraa.”

18

Nei Nai Ororiu Di'u Na'i Hourana Ni Aro (Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Na'i maui 'ohasi 'iraauai rongoiusuri rau boi beia Jisas marau o'ani, “Iatei nai ororiu di'u na'i hourana ni aro?”

² Mia Jisas 'a 'unua mai gare kekerei ma ha'a-urasia na'i maadaau magu o'ani, ³ “Onaa 'o bwa'i orisi ma'oi ha'a-anoano'o 'onaai gare, 'o ai'a arari 'anai siri na'i hourana ni aro. ⁴ Ma'ata onaa na'oi ha'a-anoano'o 'onaai gareni, 'oi ororiu di'u na'i hourana ni aro. ⁵ 'Onaa 'o ha'amaotoa ta nei 'onaai gareni suria 'o ta'ahiau, 'o ha'amaotoau ro'u.”

Abui Ha'atehaai Nata Sae (Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Onaa 'ia tei sae nai raba ha'atehaa tanei 'iniraaui nei kekerei 'ini narau hinihiniau, 'a goro do ra ga'i ho'osia ta kae hau na'i 'u'una. Ma rai waia hora'ai asi su'u ma rai ha'adodohia dio. 'Inia na ha'a-mama'ai na 'ia God nai haua tanaai nei nai ha'atehaa tanei 'iniraaau, 'ai ta'aa di'u ro'u wou. ⁷ Ha'arohairaaau di'u i noni nai marewanani. 'Inia ra rago i mareho nara matai ha'ateharaau 'anai hauai ora-ora'a. Ha'amomori,

i mareho narai hauai ora-ora'a tanaai inoni rai to'o. Ma'ata 'ai ta'aa di'u ro'u wou tanaa mo'o nai ha'atehaai nata sae 'anai hauai ora-ora'a.

⁸ "Onaa na rimamu ma'ua uwamu nai haai maho na'o ora-ora'a 'inia, 'oi horo gaasinga'inia moi. 'A goro do'oi dauai tahi tarau beia moi ta'i rima mana ta'i uwa, baaniai siri na'i 'eu na bwarai kuru beiai rua uwamu mana rua rimamu hako. ⁹ Ma 'onaa ta maamu nai haai maho na'o ora-ora'a 'inia, 'oi kaania ma'oi gaasia. Ai'a goro dorarui awa hakoi rua maamu maraigui gaasi'o na'i 'eu na'i dorani rongomaata'i. 'A goro baania do'oi dauai tahi tarau beia moi ta'i maa."

Ha'atee Heiha'auu 'Iniai Garei Siip

Na Teha Baaniai Tara (Luk 15:3-7)

¹⁰ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Moi 'ome'ome goro. Mou gasi 'adoma'i ha'a-auruhia moi ta nei 'ini'i gare kekerei 'ini. Wai 'unua tana'amou, ni enjel adaa'i ra awa tarau beia Amagu na'i aro. ¹¹ Inaui Garei Inoni, 'au boi 'anai ha'atahiraaui nei nara teha."*

¹² "A 'ua? 'Onaa ta sae nai to'oraa ta ta'i 'arangi siip ma ta nei 'ini'i 'ai teha baaniai tara ma ai'aa'a, 'e taha nai haua? 'Ai nugasiraau siwa tangahuru mana siwa na'i hungahunga nara ngaungau ie ma'ai sibaniai nei na ai'aasi. ¹³ Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na'i 'oha nai sadoia 'ai wa'ewa'e di'u 'inia. Mana wa'ewa'e ana 'ai di'uai wa'ewa'e nai haua 'iniraau siwa tangahuru mana siwa na ai'a ai'araau. ¹⁴ 'A o'asi

---

* **18:11** 18:11 Tara'i Baebol bwani ra ai'a to'oraai tatarani.

ro'ua Amamooou ara'ai aro. 'A ai'a 'irisia do ta ta'i nei 'iniraaui gare kekerei 'ini nai teha mai ai'aa."

Herehere 'Anai Ha'a-odoodoai Heihoa

Na'i Ahoaanai Rua Sae Hinihini

¹⁵ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Onaa ta do'oramua'i haua ta hereta'aa tana'o, 'oi 'ari haari'o beia ma'oi ha'a-aidangisia 'iniai taritari'a ana. 'Onaa 'a 'adoma'i aratara bei'o 'iniai maho na'o 'unua tanaa, ma kae goro 'inia naasi mamurui awa goro'a aho'i. ¹⁶ Ma 'onaa 'a ai'a 'adoma'i aratara bei'o, 'oi aho'i 'ari beia ro'u ta 'oha he'ete'i, ma'ata 'oi 'unua ta ta'i ma'ua rua sae hinihini ma rarui hano bei'o. 'Inia ni Usu-usu Maea 'a 'unua o'ani, "Onaa 'oi rangasia ta abe, ta rua ma'ua oru sae narai awa 'anai bahurongoai taha na'oi maania. 'O gasi pwari'i.' ¹⁷ Hoita, 'onaa mo'osi 'a ai'a 'adoma'i aratara ro'u mau bei'amou 'ini'i taha mou maani'i, naasi 'oigui ha'arongoraaui sae maua na'i heisoi na'i 'omaa amua. Ma 'onaa 'a bwa'i 'adoma'i aratara ro'u mau beiraau, ma 'oi here mara sae ahurodo 'inia ma'ua 'onaai sae ta'a'i nara ha-ha'atakisi.

¹⁸ "Mawai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'e taha namoi ha'aabua na'i ano, 'ia God 'ai 'adoma'i aratara bei'amou 'inia na'i aro. Mana taha namoi ha'awatea na'i ano, 'ai 'adoma'i aratara ro'u bei'amou 'inia na'i aro.

¹⁹ "Wai 'unua tana'amou ro'u, 'onaa ta rua sae hinihini na'i marewanani rarui 'adoma'i aratara 'anai ha'angonia Amagu 'anai haua ta maho, 'ia Amagu ara'ai aro 'ai hauai taha nararui ha'angonia. ²⁰ 'Ai haua, 'inia namoiwou ta dora ta rua ma'ua ta oru sae rai awagoni na'iei suria 'iraau ra'i sae agu'i, 'inau wai awa beiraau."

Mamaani 'Iniai Sae Na Ai'a Raba

'Adoma'i Nugasiai Do'orana

²¹ Mia Pita 'a boi beia Jisas ma o'ani 'inia, "Araha, wai 'adoma'i nugasia ha'asiha i do'oragu na awa moi 'anai here ha'ata'aiau? Ha'abiu?"

²² Mia Jisas 'a o'ani, "'A bwa'i ha'abiu, 'ai biu tangahuru ha'abiu. ²³ Au ha'atee o'asi suria na heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaa mwaeraha na siba suri'i kaoni nara haa'i sae tatau'aro ana'i beia. ²⁴ Na'i 'oha na taraawa'a siba suri'i kaoni, ra waia mai ta'i sae tatau'aro ana na kaoni beia 'ini'i tara'i milion ²⁵ na bwara'a tanaa 'anai su'ua. Naasi mwaeraha 'a 'unua dorai waia beiai urao ana mana gare ana'i marai raonga'iniraaau bei'i ro'u i bori adaa'i 'anai su'ua aho'i kaoni ana.

²⁶ "Mana saesi 'a topira'i ruru auru tanaai mwaeraha ma ha'angonia wetewete o'ani, "Oi nugaa ta gere madoraa tanaau mawai su'u'i hako aho'i tana'o i ha'a nau kaoni 'ini'i.' ²⁷ Mana mwaeraha 'a ta'ahia ma 'adoma'i nugasia tanaai kaoni ana ma ha'ahura'ahia dadara'a.

²⁸ "'Oha na saesi 'agu hora'a, ma heisadoi beiai sae na kaoni beia 'ini'i tara'i 'arangi. 'A 'ariwou ma here baabau na'i konokonona ma 'unua tanaa do'ai su'ua'a i kaoni ana. ²⁹ Mia mo'osi 'a topira'i ruru auru tanaa ma ha'angonia wetewete do'ai nugaa tanaa ta gere madoraa 'anai su'ua aho'i tanaa i kaoni ana. ³⁰ Mia 'a ai'a 'irisia o'asi ma 'unua dorai gaasia siri na'i rumaniho'o. 'Ai awa 'isi tari 'oha nai su'ua aho'i kaoni ana.

³¹ "Na'i 'oha na 'iraau tara'i sae tatau'aro ro'u rau re'iai here na haua mo'osi, rau arunga ta'aa 'iniae here na haua mo'osi marau rangasia'a

tanaai mwaeraha. ³² Mana mwaeraha 'a 'unua mai saesi ma o'ani 'inia, 'Toe 'o ha'i sae tatau'aro ta'aa! 'Iniai ha'angoniu wetewete na'o haua, 'inau 'au 'adoma'i nugasia tana'o i kae kaoni na'o haa beiau. ³³ 'A 'ua na'o ai'a ta'ahia ro'ua mo'o na kaoni bei'o 'onaai haua agua tana'o?' ³⁴ I mwaeraha 'a taesu'a raha 'ana mo'osi, ma 'unua dorai gaasia siri na'i rumaniho'o marai ha'a-rongomaata'ia. 'Ai awa 'isi tari 'oha nai su'ua hako aho'i ha'a na kaoni 'inia."

³⁵ Mia Jisas 'agu 'unua o'ani, "Ai o'asi ro'u i here nai haua Amagu na'i aro tana'o 'onaa 'o bwa'i huunai 'adoma'i nugasai do'oram u beiai tahingamu hako."

19

Ha'ausuringa'i Abaiai Haigaasi (Mak 10:1-12)

¹ Na'i murinai mamaani hako ana Jisas, 'a hano baaniai Provensi Galili ma tarau 'ari nata bataraui wai rahai Jodan ma ada na'i Provensi Jiudea. ² 'A rago i sae narau hano suria ma ha'agorohiraau aho'i nei ra daoha.

³ Tara'i Farisei rau boi beiai Jisas 'inia rau raba ha'imaania 'onaa na heiarami ana 'ai odo-odo beiai Ringe ana'ia Moses. Ma rau songa'inia o'ani, "A 'ua? Na Ringe ana'ia Moses ra wateai sae 'ai matai gaasia moi urao ana 'inia namoiwou ta maho?"

⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Mou ai'a 'oha'inia gasi taha na 'unua i Usu-usu Maea. 'A 'unua do mau mai taraawa'anai marewana, 'ia God 'a ha'apwa'araa i saemwane mana urao. ⁵ Ma o'ani ro'u, 'Na tarana naasi, na saemwane 'ai

nugasia amana mea inana maai hasi beiai urao ana mararui ha'i ta'i abe.' ⁶ Naasi, 'irarua rarugu ai'a 'onaaia'a i rua abe, ma'ata 'e ta'i abe moi. Tarana naasi, na noni 'ai abui hoaiai taha na 'ia God na ho'ogonia."

⁷ Miraau Farisei raugu songa'inia Jisas o'ani, "Onaa na o'asi, ma 'ua na 'ia Moses 'agu 'unua 'inia do 'ia tei sae nai raba gaasiai urao ana 'ai haua ga'u ta usu-usuni haigaasi tanaai urao ana maigu gaasia?"

⁸ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "Ia Moses 'a ha'awateai haigaasi suria 'imoou saemwane mou rongoasa mamou ai'a raba araisuriae Ha'atora ana God, me na'i taraawa'a ai'a o'asi hei'irisina God. ⁹ Ma wai 'unua tana'amou, 'iatei nai gaasiai urao ana ma'ai waina ro'u ta urao he'ete'i, 'a taritari'a baaniai urao ana. Ma'ata 'onaa ni urao ana 'a bwane taritari'a baania, naasi 'a matai gaasia moi uraosi."

¹⁰ Miraau rongoiusuri rau o'ani, "'Onaa namoisi ta'i maho nara matai haigaasi 'inia, ma 'a goro do ra ga'i bwa'i ha'iwai."

¹¹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Ai'a do 'iraau hakoi mwane sae rai wa'ewa'e 'anai suriae mareho namou 'unuasi. 'Iraau moi nei na 'ia God na 'irisia dorai awa o'asi narai wa'ewa'e 'anai suriae. ¹² Tara'i mwane ra ai'a ha'iwai suriae ra 'amara, ma tara'i mwane ra ai'a ha'iwai ro'u 'iniae here na tara'i sae nara haa tanaraau 'ada'i abedaa'i.* Ma tara'i sae ra ai'a ha'iwai suriae ra

---

* **19:12** 19:12 I here nara haa tanaraau 'ada'i abedaa'i naasi hoe. 'Iraau sae nara hoeraausi, ra'i sae narau tau'aro tanaai mwaerah maraugu raba awa maea do nei narai abui 'adoma'i ta'a'i 'ini'i urao.

'adoma'i ororiu 'iniai heimarungi ana God. 'Ia tei nai matai suriai ha'ausuringa'isi, ma'ai suria."

*'Ia Jisas 'A Ha'arahesi Huniraau Gare
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Tara'i sae ra waa'i mai gare tanaa Jisas mia Jisas 'ai dau hungadi bwaudaa'i mai ha'arahesi huniraau. Maagu 'iraau rongoiusuri raugu ha'a-aburaau. ¹⁴ Naasi mia Jisas 'a o'ani, "Moi abui ha'a-bwarasiraau. Moi wateraaui gare marai boi beiau. 'Inia 'iraau nei ra 'onaairaausi, naasi nei nara arari 'anai awa bahainai heimarungi ana God na awa na'i aro." ¹⁵ Ma dau na'i bwaudaa'i ma ha'agorohiraau. Na'i muri 'agu hano baaniai dorasi.

*Sae Toto'ora
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ 'E sae na boi beia Jisas ma songa'inia o'ani, "Ha'ausuri, 'e mareho goro taha nawai haua mawaigui daua 'inia i tahi tarau?"

¹⁷ Mia Jisas 'a aramia o'ani, "'Iniai 'uaana na'o songa'iniau 'iniai mareho na goro? I'oe 'o bwane 'iraraa, 'ia moia God na goro. Ma'ata 'onaa 'o raba dauai tahi tarau ma'oi araisuri'i Ha'atora."

¹⁸ Mana saesi 'a songa'inia ro'ua Jisas o'ani, "Ra'i Ha'atora he'ua na'o 'unu'isi?"

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Abui heingahu, abui taritari'a baaniai urao amua ma'ua mwane amua, abu beri, abui pwari'i na'i kooti, ¹⁹ ha'ahoua amamu mia inamu, ma'oi ta'ahiai sae 'etea 'onaaai ta'ahi'o amua haari'o."

²⁰ Mana saesi 'agu o'ani 'inia Jisas, "'Au ha'isuri'i hako'a i Ha'atora 'isi, 'e taha ro'u nawai haa mau?"

21 Mia Jisas 'a o'ani, “Onaa 'o raba odo-odo na'i maana God, 'oi 'ari ma'oi raonga'ini'i hakoi toto'ora amu'i ma'oi hauai ha'a tanaraaui pohara. 'Onaa 'oi haua o'asi, 'oi toto'ora na'i aro. Na'i muri 'oigui boi suriau.” **22** 'Oha nagu rongoa o'asi, ma hano'a ha'i ahutotou 'inia 'iia 'e sae na toto'ora di'u.

23 Naasi mia Jisas 'agu o'ani 'iniraau rongoiusuri ana'i, “Wai 'unua ha'a-momori tana'amou. 'A 'ome bwara do sae toto'ora 'ai siri na'i heimarungi ana God na awa na'i aro. **24** Wai 'unua ro'u o'ani. 'A 'ua? I mwamwaa nara 'unua 'iniai kamel 'a matai siri daara'i na'i maanai nila? 'A bwara! Ma bwara di'u ro'u wou tanaai nei na toto'ora 'anai siri na'i heimarungi ana God.”

25 'Oha 'iraau rongoiusuri rau rongoai ha'atee o'asi ana Jisas, rau heimwaota'i di'u marau o'ani, “Romwane! 'Onaa na o'asi, ma 'ome 'onaa do 'a bwa'i ta sae nai dauai tahi tarau!”

26 Mia Jisas 'a wanasiraau ma o'ani, “Beiai noni 'a bwarai daua haariraau tahi tarau, mei tanaa God mwane maho ra mwada'u moi.”

27 Naasi mia Pita 'a o'ani 'inia Jisas, “Ome! 'Tameu meu nugasi'i hakoi mwane mareho amee'i mameu suri'o. 'E heitahari he'ua na 'ia God 'ai haua tana'ameu?”

28 Mia Jisas 'a o'ani, “'Oha 'inau i Garei Inoni wai heinagu na'i dorani mwaeraha agua 'anai heimarungi beiai mena mana raraha na'i marewana haoru, 'i'amoui rongoiusuri agu'i moi heinagu ro'u na'i ta'i tangahuru mana rua dorani mwaeraha 'anai marungiraaui ta'i tangahuru mana rua burungai noni nai Israel. **29** 'Iatei na nugasiai rumaa ana, ma'ua do'orana'i, ma'ua

asina'i, ma'ua amana mea inana, ma'ua gare ana'i, ma'ua dorai ano ana 'inia 'a suriau, 'ia God 'ai ha'arago'i tanaai mareho na nugasi'i 'isi. Ma'ai daua ro'u i tahi tarau. ³⁰ Na'i madoraasi, 'a ragoi nei nara ororiu na'i 'ohani, rai ha'i sae haari'i moi. Ma ragoi nei nara ai'a ororiu na'i 'ohani, 'ia God 'ai ha'a-ororiuraau."

20

Ha'atee Heiha'auu 'Iniraauui Sae

Rau Tau'aro Na'i Mou

¹ Naasi 'ia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Ni heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai sae na hura'a na'i haho'oa ta'aa ma siba sae 'anai tau'aro na'i moui grep ana. ² 'Oha na sadoi'i tara'i nei, rau 'adoma'i aratara beia 'anai dauai ta'i korai ha'a 'anai ta'i dangi, ma ha'a-taariraau hura'a 'anai tau'aro.

³ "Na'i angi siwa haho'oa 'a hura'a ma re'iraau ro'u i sae ra awa pwaranga moi na'i dorani maketi. ⁴ Ma o'ani 'iniraau, "Onaa moi 'ari mamoi tau'aro nai'i moui grep agua, wai hori'amou 'iniai taha na arariai tau'aro namoi haua." ⁵ Marau 'ari narau tagora.

"Na'i atoaa mana'i angi oru na'i abai dangi 'a hura'a ro'u 'anai siba sae. ⁶ Na'i angi rima su'urahi 'a hura'a ma re'i'i ro'u tara'i sae ra poru agohe ro'u moi ma o'ani 'iniraau, "A 'ua namou poru agohe moi 'inia na'i dangi bubuni?"

⁷ "Miraau o'ani 'inia, 'Ai'a ta sae nai ha'atagoraameu."

"Mia o'ani 'iniraau, 'Moi 'ari mamoi tagora beiraauui sae rau tagora na'i mou agua.'

8 “Na'i ha'ahakonai dangisi 'a 'unua tanaa mo'o na 'omesuriraau sae ra tagora do'ai 'unuraau mai, mai horiraau. 'Ai taraawa'a beiraau ruruha rau tagora ha'ahako maigui hako beiraau ruruha rau tagora tahamora.

9 “Oha ra horiraau ruruha ra taraawa'a tagora moi na'i angi rima su'urahi ra ha'a 'ado ta'i korai ha'araau. **10** Mana 'oha ra horiraau ruruha rau taraawa'a tau'aro na'i haho'oa ta'aa, rau 'adoma'inia do 'iraau rai dau ha'a raha magu ai'a, 'iraau ro'u rau 'ado ta'i korai ha'a moi. **11** 'Agu haa marau taesu'a'a, rau o'ani, **12** “Iraau ruruha narau tagora ta'i 'aoa moi 'o horiraau 'iniae ta'i korai ha'a. Mi'ameu i ruruha nameu tagora raha tanaai sina suriai dangi bubu, 'o hori ha'a-ta'isada'ameu ro'u moi 'onaairau.’

13 “Ia mo'o na to'oraai mou 'a o'ani 'iniae ta'i abe 'iniraau, 'Gere sae agua, 'inau ai'a ha'abweubweu'a'o. I'oe na'o 'adoma'i aratara 'anai tau'aro maenai ta'i korai ha'a ta'i dangi. **14** 'Oi dauai horihorimu ma'oi hano. Na'i 'adoma'igu haariau, 'au 'adoma'inia do 'inau wai hori ha'ata'isada'amou hako. **15** 'A 'ua? 'A taritari'a 'onaa wai raba hisu 'ini'i ha'a agu'i suriai 'adoma'igu? 'O ga'i bwa'i taesu'a 'iniae haua aguai mareho na goro 'oha nau here ha'agorohiraau.’ ”

16 Mia Jisas 'agu 'unua o'ani ro'u, “Naasi, na'i heimarungi ana God 'iraau nei ra muri na'i 'ohani, rai na'o. Miraau nei ra na'o na'i 'ohani, rai muri.”

Orunai 'Oha 'Ia Jisas

*'A Maaniai Mae Nai Haua
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ 'Oha 'ia Jisas 'a hano 'anai Jerusalem, 'a wairaaau beira'i ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ana maagu mamaani tanaraau. 'A o'ani, ¹⁸ "Moi bahurongo goro. Na'i 'ohanisi gau hahano'a 'anai Jerusalem. Maagu na'i 'isi 'e nei nai usuha'iniau i Garei Inoni tanaraaui Na'ohadaa'i Piriisi mana Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses marai hiiriau 'anai ha'amaesiau. ¹⁹ Rai usuha'iniau ro'u tanaraaui nei ra ai'a Jiu. Rai haikou 'iniau, rai rorohoau marai rabuaau na'i dadaahoro 'anai ha'amaesiau. Ma'ata 'e rua dangi nai hako mana'i oruna wai suruta'e aho'i baaniai mae."

*Ha'ausuringa'i 'Iniai Na'otara Goro
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Na'i muri, urao ana Sebedi mana rua gare ana, 'ia Jems mia Jon, rau boi beia Jisas. Mana urao ana Sebedi 'a topira'i ruru tanaa Jisas 'anai ha'angoni beia 'iniai ta'i maho.

²¹ Mia Jisas 'a o'ani, "E taha na'o rabasia?"

Mia o'ani, "'Oha 'oi heimarungi na'i hourana amua, 'au 'irisia do 'oi ha'awaterarua i rua gare aguani 'anai heimarungi bei'o. Tanei nai heinagu na'i dora ni mwaeraha na'i aba odomu ma tanei na'i maha."

²² Mia Jisas 'a o'ani, "I'amurua muru ai'a aidangisiai maho na muru ha'angoniasi! 'A 'ua? Muru ga'i siri moi na'i rongomaata'i na 'inau wai siri iei?"

Miraru aramia o'ani, "Miri ga'i haa moi!"

Mia Jisas 'a o'ani, "Ha'amomori di'u. Murui rongomaata'i ha'a-momori 'onaai rongomaata'i na 'inau wai haa. ²³ Ma'ata 'inau 'au bwa'i sigihia

'iatei nai heinagu na'i odogu ma'ua na'i mahagu. 'Iia moi Amagu nai 'unua 'iatei nai heinagu beiau. 'Inia 'iia 'a bwani 'ome sigihiraau."

²⁴ 'Oha 'iraauui ta'i tangahurui rongoiusuri rau rongoai taha nararu ha'angonia Jems mea Jon, rau taesu'a 'adarua.

²⁵ 'Ia Jisas 'a 'unu goniraau mai rongoiusuri ana'i ma o'ani 'iniraau, "T'amou bwani 'iraraa do 'iraauui mwaeraha mana na'otara adaa'i sae ra ai'a Jiu, rau ha'aba'o 'iniai heimarungi narau haua ma goro adaaau i haa'i mwani heiatenga'i tanaraau noni. ²⁶ Ma'ata 'i'amou moi abui haua o'asi tana'amou hairiu. 'Iatei nai raba na'otara tana'amou 'ai ha'i sae tatau'aro tana'amou. ²⁷ Mia tei na raba bwauodo, 'ai ha'i slev tana'amou. ²⁸ Moi ha'isuriai herehere agua. 'Inaui Garei Inoni 'au ai'a boi do 'irai sae rai tau'aro tanaau. Me 'inau 'au boi do 'inau wai tau'aro tanaraau, ma 'anai wateai tahingagu 'anai ha'atahiraaau baaniai ora-ora'a."

*'Ia Jisas 'A Ha'a-wanawana i Rua Sae Kuru
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ 'Oha 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau hano baaniai 'omaai Jeriko, ragoi sae rau haisuri. ³⁰ 'E rua sae kuru raru heinagu na'i bobonai tara, raru rongoa do'ia Jisas 'a boi suriai tara. Raru awara o'ani, "Araha, pwirana Deved, 'oi arunga ta'ahimiria ma'oi 'a'auhimiria!"

³¹ 'Iraau sae rago rau 'unua do rarui papaku. Mirarua rarugu awaawara raha baaniai na'o. Raru o'ani, "Araha, pwirana Deved, 'oi arunga ta'ahimiria ma'oi 'a'auhimiria!"

³² Jisas 'a ura papaku ma 'unurarua mai ma songa'inirarua, "E taha na muru 'irisia dowai haua tana'amurua?"

³³ Miraru o'ani, "Araha, miri raba wanawana."

³⁴ Mia Jisas 'a ta'ahirarua, ma dau wou suri'i maadaru'i. Na'i maui 'ohasi mararu wanawana'a mararu hano'a suria Jisas.

21

'Ia Jisas 'A Ta'e Na'i Dongki

Siri Na'i Jerusalem

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ 'Oha 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau gaarangia wou i Jerusalem, rau 'omesia 'ari 'omaai Betfeis gaarangiai hungahungai 'Oliv. Mia Jisas 'a ha'a-taarirarua i rua rongoiusuri 'anai 'ari na'o na'i 'omaasi. ² A o'ani, "Murui hano mamurui 'ari nai 'omaa 'ariani ma murui re'iai dongki nara ho'osia na'i 'isi beiai gare ana. Murui wagasirarua mamurui wairarua mai. ³ 'Onaa ta sae nai songa'inimurua ma murui o'ani, "Ia Araha na rabasirarua.' Maagu bwa'i maho'a ro'u nai 'unua."

⁴ Marehonisi 'a to'o o'asi ma to'o ha'a-momori'a taha na 'ia God 'a ha'atee rarabeanga'inia beiai Rarabea. 'A 'unua o'ani,

⁵ "Naani mareho na'oi 'unua tanaraaui noni nai Jerusalem na awa na'i hungahungai Saeon. 'Ome, na mai mwaeraha amoou.

'Iia 'a manego, 'a ta'e mai na'i hunganai dongki.

Ha'amomori, 'a ta'e na'i hunganai gare dongki."*

---

* **21:5** 21:5 Sakaraea 9:9

6 Hoita, mana rua rongoiusuri raru haua 'onaai 'unua ana Jisas. **7** Raru waa mai dongki mana gare ana mararu haari'i to'oni bo hora'a adaru'i na'i hungana mia Jisas 'a heinagu ara'a na'i iei.

8 Ma ragoi sae rau 'ari na'o marau haari'i bwana adaa'i suriai tara, ma tara'i sae ra tabari'i hasi'ei nara hahaa'a mara haari'i hahaadi na'i tara. **9** Mana sae ra na'o mana nei na'i murina Jisas rau awaawara. Rau o'ani,
"Ha'a-aneaneai pwirana Deved.

Araha God, 'oi ha'agorohia mo'o na'o ha'ataaria mai!

Ha'a-aneanea God na'i aro."

10 'Oha na siri a Jisas na'i Jerusalem, 'iraauui saenai 'omaa rau wa'ewa'e di'u ma tara'i nei rau o'ani, "'Ia tei naasi!"

11 Miraau sae rago rau o'ani, "'Ia Jisas, i rarabea baaniai Nasaret na'i Provensi Galili."

'Ia Jisas 'A Taariraau Hura'a i Sae

Baaniai Ruma Maea

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Mia Jisas 'a siriwou na'i dora a'ora na'i maanai Ruma Maea ana God ma taraawa'a taari-raau hora'ai sae ra horihori mara raoraonga'i na'iei. Ma rihota'ini'i tebol 'anai ori-orisi ha'a mana baba heheinagu adaa'i nei ra raoraonga'i waibora. **13** Ma o'ani 'iniraau, "I Usu-usu Maea 'a 'unua o'ani, 'Na ruma agua 'e ruma 'anai ha'arahesi.' Mi'amou mou ha'i dorani bainihu 'inia nadaaui sae beriberi."[†]

14 Na'i muri tara'i sae kuru mana sae pwaki ra boi beia na'i 'isi ma ha'agorohiraau aho'i.

---

† 21:13 21:13 Aisaea 56:7, Jeremaea 7:11

¹⁵ 'Iraauui na'ohadaaui Piriisi miraaui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses rau taesu'a 'oha rau re'i'i ha'abu'oahu na haa'i marau rongoraauui gare rago naraau totoro o'ani, "Ha'a-aneaneai pwirana Deved!" ¹⁶ Marau o'ani 'inia Jisas, "O rongoai taha naraau 'unua i gare 'isi? 'O ga'i ha'atee ha'a-bwarasiraau!"

Mia Jisas 'a o'ani, "Au rongoa. Ma 'ua? Mou ai'a 'oha'iniai dorai Usu-usu Maea na 'unua do 'ia God 'ai 'a'auhiraauui gare kekerei miraaui gare ra buru'i huta marai huunai ha'a-aneanea?"[‡] ¹⁷ Mia Jisas 'a huru'a baaniai Jerusalem ma 'ari na'i Betani nagu mauru na'iei.

'Ia Jisas 'A Ha'atee Murisiai Hasi'ei

Nara 'Unua 'Iniai Fig (Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Na'i haho'oa, 'oha 'ia Jisas 'a aho'i mai 'anai Jerusalem, 'a hioro. ¹⁹ Ma re'iai hasi'ei nara 'unua 'iniae fig na ura na'i bobonai tara ma 'ariwou do'ai re'ia 'onaa 'a hungu. Magu ai'a, nai'i moi na rawa nara awa. Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, "A bwa'i ta 'oha'a ro'u na'oigui hungu." Mau 'ohasi mana hasi'eisi 'a nugu'a.

²⁰ 'Iraau rongoiusuri rau heimwaota'i di'u, rau o'ani, "A he'ua na nugu raurau moi 'inia i hasi'eini."

²¹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Wai 'unua ha'a-momori tana'amou. 'Onaa moi hinihini mamou bwa'i 'adoma'i heiruarua'a, mou ga'i matai ha'atee murisia ro'u i hasi'eisi. Mamou ga'i matai haa'i tara'i ha'abu'oahu ro'u nara raha baaniai nei nau hauasi. 'O ga'i 'unua moi tanaai

---

[‡] **21:16** 21:16 Psalm 8:2

hungahungani o'ani, "Oi sara baaniai dorani ma'oi hora'ai asi!" Ma'ai matai 'onaaia moi 'unua amua. ²² 'Oha 'oi ha'arahesi tanaa God 'anai ha'angonia ta maho, 'ai matai haua moi tana'o, 'onaa 'oi hinihini."

Heisonga'i Inia Tei Na Hauai Mena

Tanaa Jisas

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a ada na'i Jerusalem, 'a siri na'i Ruma Maea ana God ma ha'ausuriraau sae. 'Iraau Na'ohadaa'i Piriisi ma tara'i saemaua adaa'i Jiu rau boi beia marau o'ani, "Oi 'unua tana'ameu, 'iatei na 'unua tana'o do'oi matai haa'i mareho 'isi?"

²⁴ Mia Jisas 'a 'unua o'ani, "Wai matai aramiai heisonga'i amoou 'onaa moi aramia ro'u i heisonga'i nawai haua tana'amou. ²⁵ 'Iatei na 'unua tanaa Jon 'anai bwareomaearaaui noni? 'Ia God ma'ua inoni?"

Rau hadahada haariraau hairiu o'ani, "'Onaa nagai 'unua do 'ia God, me 'iia 'ai o'ani, 'Ma 'ua namou ai'a hinihinia 'inia Jon?' ²⁶ Ma 'onaa nagai 'unua do 'iraau moi inoni nara 'unua tanaa, miraaui sae rago rai taesu'a marai haua ta here gagaau. 'Inia rau hinihinia do'ia Jon 'e rarabea."

²⁷ Ma rau o'ani 'inia Jisas, "Meu ai'a 'iraraa."

Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraau, "Nau bwa'i rangasia ro'u tana'amou 'iatei na 'unua tanaau do wai matai haa'i mareho 'isi."

Ha'atee Heiha'auu 'Iniai Rua Gare Mwane

²⁸ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraau, "Moisu rongoa ga'u i heiha'auu nawai hauani mawaigui rongoai 'adoma'imoo'i 'inia. 'E ta'i sae na to'oraai

rua gare mwane, ma o'ani 'iniae gare na hutai na'o, 'Mama, na'i dangini 'oi 'ari ma'oi tagora na'i moui grep.' ²⁹ Mia o'ani, "Inau 'au 'age.' Na'i muri 'a orisiai 'adoma'ina ma hano na tagora. ³⁰ Mia amadarua 'a 'ariwou beiai nata abe na hutai muri ma 'unua ro'u tanaa. Mia o'ani, "Io, 'a goro moi.' Ma'ata na'i muri magu ai'a hano'a."

³¹ Mia Jisas 'agu songa'iniraau o'ani, "Mou 'adoma'inia do'ia tei 'iniraruai rua garesi na araisuriai amadarua?" Miraau o'ani, "I gare tahamora." Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraau, "Wai 'unua ha'a-momori tana'amou. 'Iraqui sae ha-ha'atakisi nara beriraau noni miraaui urao hori-hori raai siri na'i na'o 'ini'amou na'i heimarungi ana God. ³² 'Inia 'oha na 'ia Jon Bwareomaea 'a boi 'anai ha'ata'inia tana'amoui awaha odoodo namou ga'i awasuria, 'iraau narau hinihinia, 'i'amou mou ai'a. Rei'uaa namou 'omesia dorau rihosi, me 'a bwara mau ro'u tana'amou i rihosi ma'ua 'anai hinihinia Jon."

Ha'atee Heiha'auu 'Iniraau Sae Ta'a'i

Narau 'Omesuriai Moui Grep (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Moi rongoa ro'u i nata ha'atee heiha'auuni. 'E ta'i sae na hasiai moui grep. 'A bara garia ma tagoraai dora 'anai rosirosi grep na'iei 'anai tagora waen. Ma ha'a-urasia ro'u i rumu ahaaha 'anai 'ome'ome 'ini'i maeronga. Na'i muri 'agu sadoi'i sae 'anai tau'aro maedi hua 'anai 'omesuriai mou ma hano na awa na'i kantri he'ete'i. ³⁴ Na'i madoraa 'anai husi'i grep 'a ha'ataari'i wou sae tatau'aro ana'i 'anai waa aho'i tanaai wadui grep

ana. ³⁵ Miraau sae narau 'omesuriai mousi, rau dauraau marau ngahu ngahuai ta'i abe, rau ngahu ha'amaesiai nata nei marau buta ha'amaesiai nata abe ro'u 'iniai hau. ³⁶ Na'i muri 'agu ha'ataari'i ro'u tara'i sae tatau'aro ana'i. Na'i 'ohani rau rago di'uai ruruha na'i na'o. Miraau sae narau 'omesuriai mou, rau haua ro'u mau i ta'i herehere nara haua 'adaaui ruruha na'i na'o.

³⁷ "Ha'ahakona 'a ha'ataaria 'ari huunai gare ana. 'Iia 'a 'adoma'inia dorai ha'ahoua. ³⁸ Na'i 'oha rau re'ia rau o'ani, 'Naasia mo'o naigu to'oraai mousi na'i 'oha nai mae amana. Gau magai ngahu ha'amaesia magai to'oraanagaau i mou.' ³⁹ Rau 'ariwou marau daua. Rau waia hora'a na'i murinai mou naraugu ngahu ha'amaesia na'iei."

⁴⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraaui Na'ohadaaui Piriisi miraaui saemaua adaa'i Jiu, "Mou 'adoma'inia do'e taha nai haua mo'o na to'oraai moui grep naasi 'adaaui sae 'isi na'i 'oha 'ai aho'i mai?"

⁴¹ Miraau o'ani, "Ai ngahu ha'amaesiraaui sae ta'a'i 'isi, mai nuga'i tara'i sae he'ete'i ro'u 'anai 'omesuriai mou nei narai matai haa'i tanaai hua na ga'i to'ora'i na'i 'oha narai mauai grep."

⁴² Naasi mia Jisas 'agu o'ani ro'u 'iniraaui, "Mou ai'a 'oha'inia gasi taha na 'unuai Usu-usu Maea na o'ani,

'Na hau na 'iraaui sae tatau'aro rumu rau 'itaa,
naia naagu ha'i hau na ororiu di'u na'i bani
anai rumu.

'Ia Araha God na haua do'ai o'asi,
magau wa'ewa'e di'u 'inia.' §

43 "Na tarana naasi nawai 'unua tana'amou. Na'i na'o 'ia God 'a 'ome sigihi'amoui ai Jiu 'anai awa bahainai heimarungi ana. Ma na'i 'ohani 'ai orisi'amou mai ha'awateraaui noni he'ete'i narai matai hungu 'ini'i huudi hua goro 'anai awa na'i bahainai heimarungi ana. **44** 'Ia tei nai agusu na'i hausi, 'ai maara ta'aa. Mia tei na hausi 'ai ahoda hunia, 'ai meme'a."

45 Na'i 'oha 'iraau Na'ohadaa'i Piriisi miraau saemaua adaa'i Jiu rau bahurongoa Jisas, rau aidangisia do ni ha'atee heiha'uu na haa'i ra to'iraau. **46** Marau raba dawa'a Jisas dorai ha'a-mama'aia, maraugu magugu do ra gasigu ha'agogoru i sae rago. 'Inia ra hinihinia do 'ia Jisas 'e rarabea.

22

Ha'atee Heiha'uu 'Abaiai Ngaugoni

*Na'i Ha'aha'iwai
(Luk 14:15-24)*

1 'Ia Jisas 'a haa'i ro'u tara'i mamaani heiha'uu tanaraaui sae rago. **2** 'A o'ani, "I heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaai mwaeraha na hauai ngaugoni 'oha na ha'iwai gare mwane ana. **3** 'A ragoi sae na ari'ahuraau. Ma na'i 'oha na agau hakoi mwane maho, 'a ha'a-taariraau hura'a hakoi sae tatau'aro ana'i 'anai 'unuraau mai sae na ari'ahuraau, maagu 'iraauui sae 'isi, ra kakawata'i boi 'anai ngaugonisi. **4** Na'i muri 'a ha'ahanori'i tara'i sae tatau'aro he'ete'i ro'u ma o'ani 'iniraau, 'Moi 'ari mamoi 'unuraau mai sae nagau ari'ahuraau marai boi raurau. 'Inia na

mwani maho ra agau'a, na mwani kau pwapwanato'a agu'i nara ngahui'i ra ha'amatota'i hako'a!'

⁵ "Mana'i 'oha naraau 'ariwou, ni sae ra ari'ahuraausi raugu da'ata'inia moi mwaeraha marau poru agohe moi 'ini'i taha rau haa'i. Tara'i abe rau 'ari moi suri'i mou adaa'i, ma tara'i abe rau 'ari dora naraau tau'aro suri'i. ⁶ Ma tara'i abe rau dau'i sae tatau'aro ana'i mwaerahasi marau here ha'ata'iraau mara ngahu ha'amaesiraau.

⁷ "Mana mwaeraha 'a taesu'a di'u ma ha'ataariai ruruha hehei'oi ana naraau ngahu gata'iniraau sae hahaingahu 'isi mara suungiae 'omaa adaaau. ⁸ Naasi mwaeraha 'agu o'ani 'iniraau tara'i sae tatau'aro ana'i ro'u, 'I sae nau ari'ahuraau, rau ai'a arari 'anai boi, maagu mwane maho 'anai ngaugoni ra agau hako'a. ⁹ Naasi moi 'ari suri'i tara raha suriai 'omaa mamoi ari'ahua namoiwou ta sae namoi sadoia marai boi 'anai ngaungauni.'

¹⁰ "Miraau sae tatau'aro ana'i mwaeraha rau 'ari marau waa'i mai mwane sae. Tara'i nei ra'i sae hehere ta'aa ma tara'i nei ra'i sae goro. I ruma 'anai ngaungau na'iei 'a honu ha'atai 'iniai sae. ¹¹ 'Oha na mwaeraha 'a boi 'anai re'iraau sae naraau boi, 'a re'ia'a i ta'i sae na ho'osiai bwana he'ete'i na ai'a arari 'anai ho'osia na'i ha'aha'iwai. ¹² Ma o'ani'a 'inia, 'Gere sae agua, 'a he'uai siri mai amua na'i 'ini? 'Inia i'oe 'o ai'a ho'osiai bwana na 'ome marasinai ha'aha'iwai.' Mia mo'osi 'a ai'a aramia 'inia ta mareho. ¹³ Mana mwaeraha 'a o'ani 'iniraau sae tatau'aro ana'i, 'Moi daua mamoi ho'osi'i uwana'i mana rimana'i mamoi gaasia huru'ai dora kuhi.

Na'i 'isi rai angi marai 'ara ha'angingita'i riho-daa'i na'iei.' ”

¹⁴ Mia Jisas 'agu o'ani, “A ragoi nei na 'ia God 'a ari'ahuraau ma'e taringai nei moi na 'ome sigihiraau.”

*Heisonga'i Abaiai Hori Takisi
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ 'Iraau Farisei narau awa 'isi rau hano baa-niai dorasi marau ha'aradorado 'anai sadoia ta here narai ha'a-bweubweu'aa Jisas 'inia, neina 'ai 'unuua ta maho taritari'a narai ha'a-mama'aia 'inia.

¹⁶ Na'i muri, rau soigoniraau mai tara'i rongiusuri adaa'i bei'i tara'i ai Jiu nara wa'ewa'e 'iniai heimarungi ana Herod.* Rau ha'a-taariraau 'anai taha beia Jisas marau songa'inia o'ani, “Ha'ausuri, meu 'iraraa dona mwane maho na'o 'unu'i ra ha'a-momori hako ma'o ha'ausuriraau noni 'ini'i taha 'ia God na 'irisiai noni 'anai haa. Ma na'i 'oha na'o ha'ausuriraau, rei'uaa na 'e sae he'ua na bahurongo'o, mana ha'ausuringa'i amu'i ra ta'isada moi. ¹⁷ Naasi, meu raba rongoai 'ado'adomu. 'A 'ua? Na'i ringeringe agaau, 'a odo-odo dogai hori takisi tanaai mwaeraha raha na'i Rom ma'ua ai'a?”

¹⁸ 'Ia Jisas 'a bwani 'iraraai 'ado'ado ta'aa na awa na'i 'adoma'idaau na'i 'oha narau hauai heisonga'isi ma o'ani 'iniraau, “T'amou ra'i sae pwapwapwaari'il! 'A 'ua namou raba ha'a-bweubweu'aa 'anai 'unuai maho na taritari'a?

---

* **22:16** Herod: 'Ia Herod 'e ai Rom. 'Iraau Farisei rau 'itaa di'u i heimarungi adaaui Rom. Naasi, 'oha rau mwa'emwa'e 'anai tau'aro goni beiraau Jiu nara aba beia Herod, 'a ha'ata'inia dorau huunai 'itaa Jisas.

¹⁹ Moisu waa mai ta korai ha'a nara matai haa 'anai hori takisi." Miraau haua tanaa.

²⁰ Mia o'ani 'iniraau, "Na atana tei mana nununa tei na awa na'i korai ha'ani?"

²¹ Miraau o'ani, "Na atana Mwaeraha adaaui Rom mana nununa."

Maagu o'ani 'iniraau, "Onaa na o'asi, mamoi haua tanaai Mwaeraha i taha 'iia na to'oraa, mamoi haua tanaa God taha 'ia God na to'oraa."

²² 'Oha rau rongoai ha'atee ana o'asi, rau heimwaota'i di'u marau hano'a baania.

*Heisonga'i Abaiai Suruta'e Aho'i
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ Na'i maui dangisi tara'i Sadiusi ra boi beia Jisas. 'Iraausi rau ai'a hinihinia do 'irai noni rai suruta'e aho'i baaniai mae, miraau songa'inia Jisas o'ani, ²⁴ "Ha'ausuri, 'Ia Moses 'a 'unua do 'onaa ta sae nai waina ta urao maigu mae baania ha'i ai'a to'o gare, 'i do'orana mo'osi 'ai waina ro'u i uraosi. Mana gare na rarui to'ora'i, rai 'unu'i 'ini'i gare ana'i do'orana na maesi, neina burungana 'a bwa'i hako.

²⁵ "Hoita, na'i na'o, 'e biu ha'ido'orada nara awa na'i 'omaa ameeuni. Nei tahamora 'a ha'iwai ma mae ha'i ai'a to'o gare, mana do'orana na hutai muri 'a waina ro'u i urao na mae baania do'orana na hutai na'o. ²⁶ Ma mae ro'u ha'i ai'a to'oraa ta gare, mana uraosi 'a waina ro'u i nata do'oradarua i rua ha'ido'orada nararu maesi. Ma o'asi moe'a tari 'oha na biu ha'ido'oradasi raugu buna waina hako i ta'i uraosi. ²⁷ Ha'ahakona mana uraosi 'a mae ro'u.

²⁸ "Hoita, na'i 'oha ni suruta'e aho'i, 'iatei 'iniraau i ha'ido'orada 'isi naigui to'oraai uraosi? 'Inia 'iia 'a waidaau hako i biu ha'ido'oradasi."

²⁹ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "Mou taritari'a ha'atai! 'T'amou ai'a aidangisiai Usu-usu Maea mamou ai'a aidangisia ro'u i taha na mena ana God 'ai matai haua. Naia namou to'oraa 'inia 'ado'ado bweubweu'asi. ³⁰ Na'i 'oha 'iraau sae rai suruta'e aho'i, 'a bwa'i sae nai ha'iwai. 'Iraau rai 'onaairaaui enjel na'i aro nara ai'a ha'iwai. ³¹ 'Io, ma wai ha'a-aidangisi'amou ro'u 'iniai suruta'e aho'i. 'A 'ua? Mou ai'a 'oha'iniai taha na 'ia God 'a 'unua tana'amou na'i Usu-usu Maea 'abaiai suruta'e aho'i? 'A 'unua o'ani, ³² "Inau naasi God ana Ebraham, mia Aisak mia Jekop.[†] Mana God naasi, ai'a God adaaui nei ra mae, me 'e God adaaui nei ra tahi. Naasi 'a ha'ata'inia doni waira orusi rau tahi mau, rei'uaa naraau bwane mae."

³³ 'Oha na mwani sae rago 'isi ra rongoai taha na 'unua Jisas, rau heimwaota'i di'u 'ini'i ha'ausuringa'i ana'i.

*Heisonga'i Abaia Ha'atora Na Ororiu Di'u
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

³⁴ 'Oha 'iraau Farisei rau rongoa do'ia Jisas 'a ha'a-papakuraau Sadiusi, rau ruru goni 'anai ha'aradorado maraugu 'ariwou beia Jisas. ³⁵ 'E ta'i 'iniraau 'e Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses, 'a hauai ta'i heisonga'i 'anai ha'imaania Jisas. ³⁶ 'A o'ani, "Ha'ausuri. I Ha'atora he'ua na ororiu di'u baani'i hako i mwane Ha'atora."

³⁷ Mia Jisas 'a o'ani, "Oi ta'ahiai Araha God amua 'iniai tahingamu hako mana ahumu hako mana 'adoma'imu hako.[‡] ³⁸ Naasi Ha'atora na ororiu baani'i hakoi mwane Ha'atora. ³⁹ Nata

---

† 22:32 22:32 Eksodas 3:6   ‡ 22:37 22:37 Diutronomi 6:5

nei na ororiu ro'u, "Oi ta'ahiai nata sae 'onaai ta'ahi'o amua haari'o.'[§] ⁴⁰ I Ringe hako ana'ia Moses mana ha'ausuringa'i adaa'i Rarabea ra awa hako na'i bahainai rua Ha'atorasi."

*Heisonga'i Inia Mo'o Nai Ha'atahiraui Jiu
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Na'i 'oha na 'iraaui Farisei rau awa mau beia Jisas, 'ia Jisas 'a songa'iniraaau o'ani, ⁴² "Mou 'adoma'inia do Ha'atahi 'e pwirana tei?"

Miraau o'ani, "E pwirana Mwaeraha Deved."

⁴³ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Ma 'ua na Hi'ona Maea 'agu haua 'inia tanaa Deved i 'ado'ado nagu 'unua 'inia do 'i Ha'atahi naasi 'ia Araha ana? 'Ia Deved 'a 'unua o'ani,

⁴⁴ "Ia Araha God 'a ha'atee o'ani 'inia Araha agua, 'Oi heinagu na'i aba odogu

'anai heimarungi beiau,

tari 'oha wai nugaraau i maerongamu

na'i bahainai heimarungi amua."*

⁴⁵ Na'i 'oha na 'ia Deved 'a 'unua do 'ia Ha'atahi 'e Araha ana, 'a ha'ata'inia do 'ia Araha ai'a do'e pwirana moi, ma'ata 'iia Araha ro'u ana." ⁴⁶ Na'i 'ohasi ai'a ta ta'i nei 'iniraaau Farisei nai aramia. Taraawa'a mau na'i 'ohasi ai'a ta ta'i nei 'iniraaau'a ro'u naigui raba haua ro'u ta ta'i heisonga'i.

23

Ha'abasu Iniai Barongadi

Saemaua adaa'i Jiu

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

---

§ **22:39** 22:39 Lev 19:18   * **22:44** 22:44 Psalm 110:1

1 Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau noni hunga mana rongoiusuri ana'i, **2** "I tau'aro adaaui Ha'ausuri 'anai Ringe miraau Farisei naasi 'anai mamaani ruhasi'i 'ado'ado 'ada'i taha ra awa na'i Ringe ana'ia Moses. **3** Mareho rai maani'i, moi araisuri'i mamoi ha'isuri'i. Ma'ata moi abu 'onaairaaau. 'Inia rau ai'a ha'isuri'i taha narau ha'ausuri'amou 'ini'i! **4** Rau ha'ahihi'amou 'ini'i mwani ringeringe nara bwara 'anai ha'isuri'i maraugu ai'a gere 'a'auhi'amou 'anai araisuri'i.

5 "Mwani maho rau haa'i rau haa'i do 'iraau sae rai wanasiraau marai ha'a-ta'eta'eraau 'ini'i. Rau ha'arahai gere anga narau ho'osi'i na'i rimadaa'i ma na'i hauraedaa'i nara awaiei tara'i tatara i Usu-usu Maea. Mana'i gaodi to'oni tewa adaa'i rau ha'atewa'i ro'u aurui gere hasiwaro* nara kurukuru suri'i. **6** Na'i suri'i ngaugoni mei suri'i rumani ha'arahesi rau raba heinagu moe'a suri'i dora ororiu. **7** 'Oha rau 'ari suri'i dorani maketi, rau 'irisia di'u dorai ha'a-ta'eta'eraau mana 'unuraau 'inia ha'ausuri.

8 "I'amou moi abui 'irisia dorai 'unu ha'ausuri 'ini'amou, 'inia 'e ta'i sae moi na ha'ausuri'amou, 'inau. 'T'amou hako ra'i ha'ido'orada. **9** Moi abui 'unu Ama ro'u 'inia ta sae ni marewanani. 'Ia moia God naasi Amamoou na awa na'i aro. **10** Moi abui 'irisia dorai 'unu bwauodo 'ini'amou 'inia 'e ta'i bwauodo moi, 'ia naasi Ha'atahi. **11** 'Iatei nai bwauodo 'ini'amou, 'ia naasi nai ha'i sae tatau'aro namoou. **12** 'Iatei nai ha'a-ara'ahia

---

* **23:5** Gere hasiwaro: I hasiwaro 'isi ra ha'ata'inia do ra ha'ahoua God. Rau suriai ringe na 'ia God na 'unua na'i Nambas 15:37-41. Ma'ata, 'iraau Farisei ra raba ha'atewa'i 'anai ha'ata'inia do 'iraau rau ha'ahoua di'u a God baaniraau mwani sae hako.

haaria, 'ia God 'ai ha'a-auruhia. Mia tei nai ha'a-auruhia haaria, 'ia God 'ai ha'a-ara'ahia.

13 "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses mi'amou Farisei! Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou ai'a raba siri na'i heimarungi ana God mamougu ha'a-bwarasiraau ro'u i nei nara bonasiai siri na'iei.

14 "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei! Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou ha'a-bweubweu'araaui nao 'ini'i ruma adaa'i mana mareho naraau to'ora'i. Mana 'oha mou ha'arahesi, mou pwari'i ha'amaesiraauui noni 'anai haa'i rihunga'i tewa. Moi aidangisia do na ha'a-mama'ai, 'ia God 'ai ha'arahaa ro'u wou tana'amou.

15 "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei! Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou tau'aro raha 'iniai 'ari suriai mwane dora, na'i asi mana'i toro 'anai sadoia ta sae 'anai rihosia ma do'ai awasuri'i ha'ausuringa'i amoo'i. 'Oha nagu suri'amou, na barongana'i ra ta'aa di'u ro'u wou mana ha'a-mama'ai na 'ia God 'ai haua tanaa na'i dora ni rongomaata'i, 'ai raha di'ua i ha'a-mama'ai nai haua tana'amou.

16 "Ai ta'aa di'u tana'amou, 'inia mou 'onaa sae kuru na na'otaradaaui noni. Mou ha'ausuriraauui sae do 'onaa rai tohe na'i atanai Ruma Maea ana God beiai duruduru nara haua, 'a ai'a 'ua 'anai horoosiai durudurus. Me 'onaa rai tohe na'i gol na awa na'i Ruma Maea, 'a ororiu di'u dorai abu horosia.

17 "T'amou kuru mora mamou bweu! Ni Ruma Maea ana God 'a ororiu di'u baani'i gol, suria naasi maho na ha'amaea'i gol 'isi **18** Mou 'unua

ro'u do 'onaa rai tohe na'i dora ni suu ho'asi beiai duruduru nara haua, ai'a 'ua 'anai horoosiai durudurusi. Me 'onaa rai tohe na'i ho'asi na awa na'i hunganai dora ni suu ho'asi, 'a ororiu di'u dorai abu horosia. ¹⁹ Mou kuru! Ni dora ni suu ho'asi 'a ororiu di'u baaniai ho'asi, suria naasi maho na ha'amaeaa i ho'asi. ²⁰ Naasi, 'iatei na tohe na'i dora ni suu ho'asi beiai duruduru na haua, 'a tohe ro'u na'i ho'asi na awa na'i hungana. ²¹ Mia tei na tohe na'i atanai Ruma Maea beiai duruduru na haua, 'a tohe'a ro'u na'i atanai God, 'inia 'ia 'a awa na'i Ruma Maea. ²² 'Iatei na tohe na'i aro beiai duruduru na haua, 'a tohe ro'u na'i dora ni mwaerahana God ma tohe ro'u na'i atanai God, 'inia 'ia God 'a heinagu na'i dora ni mwaerahasi.

²³ "'Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei. Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! 'Inia rei'uaa namou wate'i tanaa God tangahurudi gere mareho rawa kekerei ta'a'i nara ha'angaugoro i mahoingau, ma'ua tara'i mareho ro'u suri'i mou amoo'i, mi'amou mou ai'a araisuri'i mareho raha nara awa na'i ha'ausuringa'i anai Ringe ana Moses. Mareho 'onaai haa'i here ra odo-odo tanaraaui sae, 'a'auhiraau i sae ha-ha'aroha'a ma 'anai ha'a-momori suri'i mwani maho namou haa'i. 'A goro i wate'i moi mareho kekerei o'asi tanaa God, ma'ata 'a ta'i kaeni goro di'u 'onaa mou ga'i haa'i ro'u i mareho raha. ²⁴ 'Tamou naasi sae 'anai na'otara mamougu 'onaai sae kuru. 'Oha mou bonasiai suri'i mwani gere ringe nara ai'a taraa ororiu, mamougu kaku'a'i mwani nei nara ororiu, mou here 'onaai sae na tau'aro raha 'anai rahiai gere abei nono baaniai panikeni wai,

magu ai'a aidangisia do 'a gonohiai abei kamel.

²⁵ "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei. Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou 'onaai sae na wasi ha'a-wadiwadi'i abedi panikeni mana abedi rabo'o, mana rarodi ra do'o'a moi. 'Inia 'omehamoou 'a kae goro na'i maadaaui sae, ma na'i raromamoo'i, naia haariai hairaurau mana 'ado'ado 'anai ha'a-wa'ewa'e'amou haarimoou. ²⁶ T'amou Farisei mou 'onaai sae kuru. Moi wasi ha'a-wadiwadia ga'u i raronai panikeni mana raronai rabo'o, maigu wadiwadi ro'u i abena.

²⁷ "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei. Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou 'onaai hera nara here ha'a'-omegoroa. 'A 'ome goro moi na'i abau 'omaa, mana'i rarona 'a honu 'ini'i surisuri mana sae mae ra ngabo. ²⁸ Marehos i'a to'i'amou, 'inia 'omehamoou 'a kae goro na'i maadaaui sae, ma na'i raromamoo'i, 'a honu 'iniai pwari'i mana ora-ora'a.

²⁹ "Ai ta'aa di'u tana'amoui Ha'ausuri 'anai Ringe mi'amou Farisei. Mou here 'onaa domou goro, ma'ata ai'a! Mou tau'aro ha'agorohi'i barabaradaa'i rarabea na 'iraau wauwa amoo'i rau ngahu ha'amaesi'i 'oha bwani mamou here ha'a'-omegoro'i barabaradaa'i sae odo-odo na 'iraau ro'u narau ha'amaesi'i. ³⁰ Mamou 'unua do 'onaa moi awa na'i madoraasi mou ga'i bwa'i 'a'auhiraau wauwa amoo'i 'anai ngahu ha'amaesiraau rarabea 'isi. ³¹ 'Oha namou 'unua do 'iraau ra'i wauwa amoo'i, mou rangasia ha'a-momori'a do 'i'amou ra'i pwiradaa'i sae narau ngahu ha'amaesiraau rarabea. ³² Naasi, moi

ha'a-arosia wou i here ta'aa rau hauai wauwa amoo'i 'oha bwani. ³³ T'amou mwani mwaa ta'a'i! 'Ai he'ua namoigu hora 'inia baaniai ha'a-mama'ai na 'ia God 'a nuga mamasi'amou 'inia na'i dora ni rongomaata'i?

³⁴ "Naasi, wai 'unua tana'amou. Wai ha'ataari'i rarabea mana sae madoma mana ha'ausuri tana'amou. Moi taritariraau suri'i mwani 'omaa 'anai here ha'ata'airaa. Tara'i nei 'iniraau moi ngahu ha'amaesi'i, tarai'i nei moi rabu ahita'ini'i na'i dadaahoro, ma tara'i nei moi rorohoraau suri'i ruma ni ha'arahesi. ³⁵ Suriai haua amoou o'asi, 'i'amou namoogui dau ha'a-mama'ai 'ini'i sae odo-odo ana'ia God nara bwani ngahu ha'amaesiraau mau mai, taraawa'a mau na'i 'oha 'ia Kein 'a ngahu ha'amaesia Ebol tari beia Sakaraea, gare ana Barakaea na 'i'amou ai Jiu mou ngahu ha'amaesia na'i ahoaanai dora ni ho'asi mana Ruma Maea ana God. ³⁶ Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'i'amou inoni na'i 'ohani naigu auru hunimoou i ha'a-mama'ai nai haua God 'ini'i mae nara haa'i sae 'isi."

*'Ia Jisas 'A Angisiai Jerusalem
(Luk 13:34-35)*

³⁷ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, "'Ei Jerusalem, Jerusalem. 'T'amou namou ngahu ha'amaesi'i rarabea mamou buta ha'amaesi'i sae heitaroha'i ana'ia God 'ini'i hau. 'A rago i 'oha nau rabasia domoi boi beiau 'anai 'omesuri'amou 'onaai bi'a i kua na abwa bwarasi'i gare ana'i. Mi'amou ai'a rabasia. ³⁸ Naasi moi rongoa! 'Ia God 'a hano'a baaniai 'omaa mana Ruma Maea amoou. ³⁹ Mawai 'unua tana'amou, 'a bwa'i ta 'oha namoigu 'omesiau tari 'oha namoi ha'atee o'ani,

'Araha God, 'oi ha'agorohia mo'o na'o ha'ataaria mai.' "

24

'Ta Jisas 'A Ha'arangasia Hura'a

Do Ruma Maea Rai Kaia (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ 'Oha 'ia Jisas 'a hano baaniai Ruma Maea ana God, 'iraau rongoiusuri ana'i rau 'ariwou beia marau maania tanaa i 'ome goro na haa i Ruma Maea mana mwani gere ruma garigaria. ² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Mou re'i'i mwani ruma 'isi? 'E 'oha nai boi mau na bwa'i ta ta'i hau 'ini'i hau 'isi naraigui awa suri'i dora nara heinagu suri'isi. Na mwane hau 'isi rai gaasi'i dio. 'E mareho ha'a-momori nau maania tana'amounisi."

Ha'abasu 'Ini'i Maho Ta'a'i Narai Siri Mai (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Na'i muri 'ia Jisas 'a heinagu na'i hungahungai 'Oliv. Miraau rongoiusuri ana'i rau boi haariraau beia marau o'ani 'inia, "'Oi maania tana'ameu i 'oha he'ua nai to'o i mareho na'o maania ani? Ma 'e ha'ara he'ua na mei re'ia na meigu 'iraraa 'inia do 'a gaarangi'a i ha'ahakonai dangi mana madoraa na'oi aho'i mai?"

⁴ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, "Moi 'ome'ome goro. Ra gasi ha'ateha'amou tara'i sae. ⁵ 'Inia 'ai ragoi nei narai boi heitaroha'i na'i atagu narai o'ani, 'Inau naasi Ha'atahi.' Ma'ai ragoi nei narai ha'ateharaau 'ini'i ha'ausuringa'i adaa'i nara ai'a ha'a-momori. ⁶ Moi rongo'i rongo raha suri'i hei'oi nara to'o gaarangi mana taroha 'ini'i nei

ra to'o ha'atau. Ma'ai abui ta'aabemoou. 'Inia mareho 'isi rai to'o o'asi'a, ma ai'a do naasi'a i ha'ahakona dangi. ⁷ 'Iraaui sae na'i ta'i kantri rai 'ari marai heingahui beiraauui sae na'i nata kantri. I hioro raha 'ai to'iraauui sae suri'i tara'i dora mana nunu raha rai 'ihara'ini'i tara'i dora na'i marewana. ⁸ Maho 'isi 'e taraawa'adi moi rongomaata'i, 'onaai urao nagu taraawa'a maesi ahu 'anai ha'ahuttaai gare.

⁹ "Na'i madoraasi, sae suri'i mwani dora hako na'i marewana rai 'utai'amou suria 'i'amou rai'i rongoiusuri agu'i. Rai dau'amou 'anai nora ta'ai'amou marai ngahu ha'amaesi'amou. ¹⁰ 'Ai ragoi sae hinihini naraugu bwa'i raba hinihiniau'a. 'Iraau rai 'itaraau hairiu marai usuha'iniraau tanaraaui maerongadaa'i. ¹¹ Na'i 'ohasi 'ai ragoi rarabea pwapwaari'i rai ta'eha mai, ma'ai ragoi sae narai ha'ateharaau 'ini'i ha'ausuringa'i adaa'i nara ai'a ha'a-momori. ¹² Suriai haa'i moe'a adaa'i here ra ta'a'i, gaarangi 'iraau hakoi sae ra bwa'i to'oraa'a i heita'ahi. ¹³ Ma 'onaa moi ura baabau tari ha'ahakonai madoraa ta'aasi, moigu daua namooui tahi tarau. ¹⁴ Mana Taroha Goro 'abaiai heimarungi ana God rai taroha'inia huru'a 'ari suriai marewana hako neina mwani noni hako rai rongoa, maigui boi ha'ahakonai dangi."

'Ta Jisas 'A Ha'arangasiai Taha

Nai To'o Na'i Jiudea

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Mia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Ta 'oha, 'i'amou moi re'iai mareho na ta'aa di'u na 'ia God na 'itaa. Naia naasi mareho na 'ia Rarabea Daniel 'a ha'atee rarabeanga'inia na'i 'oha bwani. 'Ai

ura na'i Ruma Maea mai ha'ata'aiai dorasi na'i maana God. 'Iatei na'oi 'oha'iniai ha'ateeni, 'oi ha'imaania aidangisia ma'ata'a i 'ado'ado 'ana.

¹⁶ Hoita, 'onaa 'oi awa na'i Provensi Jiudea na'i madoraasi, 'oi hora ta'eha suri'i hungahunga 'anai bainihu. ¹⁷ 'Onaa 'oi awa hora'a i buriinai ruma amua, 'oi hora'a! 'Oi abui siri aho'i na'i ruma 'anai rahi'i tara'i mareho amu'i. ¹⁸ 'Onaa 'oi awa na'i mou amua, 'oi abu aho'i 'ari ruma 'anai hauai bwana amua. ¹⁹ Ha'a-arohai'araau di'u i urao ra pote mana hasuuri'i, 'inia 'ai bwara tanaraaui hora. ²⁰ Moi ha'arahesi mana madoraasi 'ai abui to'o na'i 'oha na rangi ro'aro'a ma'ua na'i dangi ni mamaro. ²¹ 'Inia ni rongomaata'i na'i madoraasi, 'ai ta'aa di'u baani'i mwane rongomaata'i nara taraawa'a mau na'i madoraa na ha'apwa'araa God i marewana tari dangini. Ma na'i muri, 'a bwa'i ta madoraa ta'aa o'asi'a ro'u naigu to'o. ²² 'Onaa 'ia God 'ai abui ha'apwakuai madoraasi, 'a bwa'i sae nai tahi. Me suriai ta'ahiraau ana i sae na bwani 'ome sigihiraau, naia naigui ha'apwakua 'inia i madoraasi.

²³ "Na'i 'ohasi 'onaa ta sae nai o'ani, 'Moisu wana mai. Naani Ha'atahi,' ma'uasi 'ai o'ani, 'Na 'ariani.' Moi abui hinihinia. ²⁴ Ra'i sae pwapwaari'i rai boi ma rai o'ani, "Inau naasi huunai Ha'atahi,' ma'uasi rai o'ani, "Inau naasi huunai Rarabea ana God.' Rai haa'i ha'ara raha mana ha'abu'oahu 'anai ha'ateharaau sae. Rau raba ha'ateharaau ro'u i nei na 'ia God 'a bwani 'ome sigihiraau maagu bwara. ²⁵ Naasi moi mamataihere goro 'iniraau. Naia nau ha'abasu'amou 'inia na'i na'o 'ini'i mareho 'ini.

²⁶ "Onaa ta sae 'ai o'ani, 'Moi bahurongoau! 'I

Ha'atahi na 'ari dora mangasarasi,' moi abui 'ari. Ma 'onaa 'ai o'ani, 'Iia na moi siriwou rumani,' mamoi abu hinihiniai taha na 'unuasi. ²⁷ 'Inia na'i 'oha na 'inau i Gare i Noni wai aho'i mai, wai ha'ata'i goro hora'a 'onaa mararea na marewa raha na'i ahoa na marewasiai rua aba hairiu. ²⁸ Ma gau 'iraraa, na'i dora na awaiei maho na mae, rai ruru wou iei manu nara matai ngaa'i maho mae."*

'Ia Jisas 'A Ha'arangasia

*i Aho'i Mai Mau Nai Haa
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

²⁹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Na'i moi murinai madoraa ta'aasi,
'I sina 'a bwa'i marewa,
    mana hora 'ai o'asi ro'u.
I hee'u rai ahoda
    mana taraani maho na'i ahoasara rai
    'ihā'ihā."[†]

³⁰ "Na'i muri 'iraau hakoi saenai marewananai rai re'ia na'i ahoasara i ha'ara na ha'ata'iniai aho'i mai agua, i Garei Inoni. Na'i 'ohasi rai awara tau ta'aa 'iniae mamaa'u. Maraigui 'omesiae boi aho'i agua suri'i rorodo beiae mena mana raraha na wetewete. ³¹ 'E enjel nai uuhiia wetewete i ahuri mawai ha'a-taariraau hora'ai enjel agu'i suriae mwani dora na'i marewana 'anai wairaaau goni mai nei nau bwani 'ome sigihi'i. Rai taraawa'a na'i nata aba i marewana marai tari 'ari na'i nata aba."

---

* **24:28** 24:28 Ta'i 'ado'ado 'anai tatarani 'a o'ani: Na'i 'oha na 'ia Jisas 'ai aho'i mai, na mwani inoni hako rai 'omesia 'onaa 'omesi'i adaa'i manu narau roho garigariai dora na awa iei maho na mae.

† **24:29** 24:29 Aisaea 13:10; 34:4

Ha'ausuringa'i Baaniai Hasi'ei

Nara 'Unua 'Iniai Fig (Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Mia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Moisu 'adoma'iniai fig mai ha'ausuri'amou. Na'i 'oha na'o re'iai raraanai fig ra taraawa'ai asuru mana rawa ra pwira, ma'o 'iraraa do madoraa raorao 'a gaarangi'a. ³³ A o'asi ro'u. 'Oha na maho ta'a'i 'isi rai to'o, mamou 'iraraa do 'inau gaarangi aho'i mai'a. ³⁴ Mawai 'unua ha'a-momori tana'amou, mareho 'isi rai to'o, miraaui sae nara awa na'i madoraani ra bwa'i mae mau. ³⁵ I ahoasara mana ano rarui anoro mana ha'atee agu'i rai awa tarau."

³⁶ Mia Jisas 'a o'ani, "Na dangi mana madoraa he'ua nawai aho'i mai, ai'a ta sae nai 'iraraa. Rei'uaa 'inau i Garei Inoni miraaui enjel na'i aro mameu ai'a 'iraraa ro'u. 'Ia moia Amagu na 'iraraa. ³⁷ Ni mareho na 'iraau sae ra hahaa'i na'i madoraa ana Noa rai to'o ro'u na'i 'oha 'inau i Garei Inoni wai aho'i maisi. ³⁸ 'Oha na ai'a boi mau i ruarua, 'iraau sae rau poru moi 'iniai ngaungau mana gonogono mana ha'aha'iwai tari na'i 'oha na 'ia Noa 'agu buna siri na'i haka. ³⁹ Rau ai'a 'adoma'inia do ta maho nai to'o. Raugu 'asu'a mana ruarua 'a to'o'a ma taresiraau'a. 'Ai o'asi taha nai to'o na'i madoraa na 'inau i Garei Inoni wai aho'i mai.

⁴⁰ "Na'i 'ohasi ta rua sae rarui tau'aro goni na'i mou. 'Iraau enjel agu'i rai waia ta nei mana nata nei 'ai awa mau. ⁴¹ E rua urao rarui tagora mahoingau goni, 'e ta'i rai waia mana nata nei 'ai awa mau. ⁴² Naasi moi 'ome'ome goro, 'inia mou

ai'a 'iraraai madoraa he'ua 'inau Araha amoou wai aho'i mai.

⁴³ "Moisu 'adoma'iniai taha nau maaniani. 'Onaa sae na to'oraai ruma 'ai 'iraraai 'oha na sae beriberi 'ai siri na'i ruma ana, 'a bwa'i mauru. 'Ai 'ome'ome goro ma bwa'i ha'awatea doni saesi 'ai siri 'anai beri na'i ruma ana. ⁴⁴ Naasi 'i'amou ro'u moi ha'aagau tarau, 'inia 'inau i Garei Inoni wai aho'i mai na'i madoraa namou bwa'i 'iraraa ro'u."

Sae Tatau'aro Na Ha'aagau Tarau

'Iniai Boi Aho'i Ana Araha (Luk 12:41-48)

⁴⁵ Naasi mia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Sae tatau'aro he'ua ni saemaua 'ai ha'a-'omesuria 'ini'i mwane mareho na'i ruma ana, ma 'anai ha'atora'ini'i hora'ai mahoingau tanaraaui sae tatau'aro na'i madoraa 'ana? Naia i sae tatau'aro na madoma ma here goro suri'i mwane mareho nara ha'a-'u'uria 'ini'i. ⁴⁶ Ha'amwaniai sae tatau'arosi na'i 'oha na saemaua ana 'ai boi sadoia do 'iia 'a here ha'agorohiai tatau'aro ana. ⁴⁷ Ma wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'i saemauasi 'ai ha'a-'u'uria mo'osi 'ini'i mwane mareho na to'ora'i.

⁴⁸ "Ma 'onaa 'ia mo'osi 'e sae tatau'aro ta'aa, 'iia 'ai matai haua moi 'ado'ado o'ani, 'I saemaua agua 'a bwa'i aho'i raurau.' ⁴⁹ Naasi ma taraawa'a ngahu ngahuraaui sae tatau'aro na 'omesuri'i, ma awa moi 'anai ngau mana gonogono raha 'ini waini bweu beiraauai sae nara gono raha. ⁵⁰ 'Aigu 'asu'a mana saemaua ana 'ai ataha na'i madoraa na saesi 'a bwa'i 'adoma'iniai do 'a ga'i ataha. ⁵¹ Na'i 'oha nai ataha, 'ai ha'a-mama'aia di'u i sae tatau'arosi, mai nugaa 'anai mamaa'a beiraauai sae narau

here 'onaa dorau goro maraugu ai'a. Na'i 'isi naraigui angangi na'i ei marai 'ara ngingita'i rihodaa'i 'iniai rongomaata'i."

25

Ha'atee Heiha'auu

'Iniai Ta'i Tangahurui Gere Urao

¹ Mia Jisas 'agu o'ani ro'u, "Ni heimarungi ana God na awa na'i aro 'a 'onaaai mamaani 'inia tangahuru gere urao narau waa'i raita adaa'i 'anai 'ari ruma anai gere urao na ha'aagau 'anai heisadoi beiai sae na dorarui ha'iwai. ² Mana ta'i tangahurui uraosi, 'e waira rima 'iniraau narau madoma mana nata waira rima rau ai'a. ³ 'Iraau waira rima narau ai'a mado-masi, raugu ha'ahonu'i moi raita adaa'i 'iniai rumu maraugu ai'a waiwai rumu ha'araroa'a ro'u. ⁴ Miraau waira rima narau madoma rau ha'ahonu'i raita adaa'i 'iniai rumu marau waiwai rumu ha'araroa. ⁵ 'Ohasi na mwane na dorarui ha'iwai uraosi 'a gere boi poruporu'a. Rau mamasi wou miraaui ta'i tangahurui gere uraosi rau mamauru'a marau mauru'a. ⁶ Raugu 'asu'a na'i 'ubutanai rodo marau rongo'i'a i sae ra awaawara. Ra o'ani, "Ia mo'o nai ha'iwai 'a gaarangi ada'a. Moi hora'a mai 'anai ha'amaotoa.'

⁷ "Iraaui ta'i tangahurui uraosi rau rarai marau ha'aagau'i raita adaa'i. ⁸ Mana rima urao narau ai'a waiwai rumu rau ha'angoni rumu beiraaui nata rima urao, 'inia raita adaa'i ra gaarangi mamata'a. ⁹ Mana rima urao narau madoma rau o'ani 'iniraau, 'Rumu nameu to'oraa

'a araria moi raita amee'i. Moi 'ari dora 'anai hori rumu mamoi hori namoou rumu.'

¹⁰ "Oha raugu hano 'anai hori rumu, mana sae narau mamasia 'a ada'a. Mana rima urao narau ha'aagau rau hano'a beia. 'Oha naraugu siri na'i dora ni ngaugoni mara honosia'a i maraaruma. ¹¹ Na'i muri, 'oha naraugu boi nata rima urao, mana maraaruma 'a bwani honohono'a. Miraau awara o'ani, 'Saemaua, 'oi tahangiai maraaruma tana'ameu mamei siri-wou.' ¹² Mia mo'o nara ha'aha'iwaia 'agu o'ani moi, 'Wai 'unua tana'amou ha'a-momori. 'Inau ai'a 'irara'amou.'

¹³ Na'i ha'ahakonai mamaani ana Jisas 'agu o'ani ro'u, "Moi awa ha'aagau tarau, 'inia mou ai'a 'iraraai dangi mana madoraa nawai aho'i mai."

Mamaani Heiha'auu

'Iniai Oru Sae Tatau'aro (Luk 19:11-27)

¹⁴ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Wai haua ta heiha'auu ro'u 'iniai madoraa naigui boi i heimarungi ana God. 'Io, 'e ta'i 'oha 'e saemaua na ha'aagau 'anai hano ha'atau. 'A 'unuraau mai sae tatau'aro ana'i ma ha'a-'u'uriraau 'ini'i toto'ora ana'i. ¹⁵ 'A haa'i ha'a tanaraau, mana ha'i ha'a na haua 'a suriai mataihere narau ha'ata'inia hora'a suri'i tatau'aro adaa'i. 'E ta'i abe na haua tanaai rima meru, nata abe 'e rua meru, mana nata abe 'e ta'i meru. Na'i muri maagu hano.

¹⁶ "Ia mo'o nara haua tanaai rima meru 'a hano ma ha'atau'aroai ha'a ma sadoia ro'u i nata rima meru 'anai a'opia ara'a i ha'asi. ¹⁷ 'Ia mo'o

ra haua tanaai rua meru 'a haua o'asi ro'u. 'A sadoiai nata rua meru ma nugā a'oia ara'a ro'u 'inia. ¹⁸ Mia mo'o nara haua tanaai ta'i meru, 'a hano ma dehiai giru ma ahunia'a na'iei.

¹⁹ "A ore'a magu aho'i mai saemaua adaaau ma 'unuraau mai 'anai re'i'i ha'a na haa'i tanaraau. ²⁰ Na sae tatau'aro nara haua tanaai rima meru 'a waa mai ha'a ana ma o'ani 'iniai saemaua ana, 'Saemaua, 'inau 'o haua tanaaui rima meru, ma naani ro'u i nata rima meru nau to'oana 'inia.'

²¹ "Mia mo'osi 'a o'ani 'inia, 'Goro di'u! I'oe 'e sae tatau'aro goro na 'o here goro suri'i mwani mareho nau ha'a-'u'uri'o 'ini'i. Suriai here goro amua na'i gere tagora nau haua tana'o, naasi na'i 'ohani wai ha'a-'u'uri'o 'ini'i mareho raha. 'Oi boi ma'oi wa'ewa'e tarau beiau.'

²² "Mia mo'o nara haua tanaai rua meru 'a boi ma o'ani 'inia, 'Saemaua, 'e rua meru na'o haua tanaau. Ma naani ro'u i nata rua meru nau to'oana 'inia.' ²³ Mana saemauasi 'a o'ani, 'Goro di'u! I'oe 'e sae tatau'aro goro na 'o here goro suri'i mwani mareho nau ha'a-'u'uri'o 'ini'i. Suriai here ha'agorohia amua i gere tagora nau haua tana'o, na'i 'ohani wai ha'a-'u'uri'o 'ini'i mareho raha. Naasi 'oi boi ma'oi wa'ewa'e tarau beiau."

²⁴ "Na'i muri, na sae tatau'aro nara haua tanaai ta'i meru 'a boi ma o'ani 'inia, 'Saemaua, nau 'iraraa do i'oe 'e sae here bwara. 'Au 'iraraa do rei'uaa na i'oe 'o ai'a tau'aro suri'i mou amu'i, ma'o 'adoma'iniai dau ha'a 'ini'i mahoingau na 'iraau sae tatau'aro amu'i ra hasi'i. ²⁵ Suriai o'asi ana, 'inau mamaa'usi'o mau giru'i'a i ha'a amu'i na'i ano. 'Ome! Nara mau 'ini ha'a amu'i.'

26 "Mana saemauasi 'a o'ani 'inia mo'osi, 'I'oe 'e sae tatau'aro ta'aa! 'O 'age'age! 'O bwane 'iraraa do 'inau 'au 'adoma'iniai dau ha'a 'ini'i mahoingau na 'iraau sae tatau'aro agu'i ra hasi'i.

27 Naasi, 'o ga'i ha'atagoraaai ha'a agua na'i rumani niga ha'a! Neina na'i 'oha nawai aho'i mai, wai matai daa goni beia ta gere ha'a narai a'opia ara'a ro'u na'i hungana.'

28 "Mana saemauasi 'a o'ani 'iniraoui sae tatau'aro ana'i, 'Moi rahia baania mo'osi ha'asi mamoi haua tanaa mo'o na to'oraai tangahurui meru. **29** 'Ia mo'o na here ha'agorohiai taha nau haua tanaa, 'inau wai ha'arago'a ro'u wou tanaa mai to'o nei rago. Mia tei na ai'a here ha'agorohiai mareho nau haua tanaa, rei'uaa gere mareho na to'ora, wai rahia aho'i baania.

30 Hoita, moi daua mo'osi mamoi gaasia siri na'i dora kuhi. Na'i 'isi naigui angiangi na'iei mai 'ara ngingitai rihona.' "

Garei Inoni 'Ai Huiriraau Sae

31 Mia Jisas 'a o'ani ro'u, "Na'i 'oha 'inau i Garei Inoni wai aho'i mai 'onaai mwaeraha, wai boi beiai raraha ma beiraau enjel agu'i mawai heinagu na'i dorani mwaeraha agua. **32** 'Iraau hakoi sae na'i mwane marau rai goni mai na'i maagu mawai hoairaaau 'onaai sae 'omesuri siip na hoai'i siip baaniraau gout. **33** Wai nugaraau siip na'i aba odo, miraau gout na'i aba maha.

34 "Minau mwaeraha waigu o'ani 'iniraoui nei na'i aba odo, 'Moi boi, 'i'amoui nei na ha'agorohi'amou a Amagu. Moi boi 'anai awa wa'ewa'e na'i heimarungi ana God na bwani ha'aagaua tana'amou mau mai na'i taraawa'anai

marewana. ³⁵ Mou matai siri, 'inia na'i 'oha nau hioro mou hanganiau. 'Oha nau raba gono mou ha'agonoau. 'Au mahuara mamou ha'amaotoau suri'i rumा amoo'i. ³⁶ Na'i 'oha nau ai'a to'o bwana, mou ha'aho'owa'aau. 'Oha nau daoha mou 'omesuriau. 'Oha nau awa na'i rumaniho'o mou garihiau.'

³⁷ "Miraauui sae nara odo-odo na'i maana God rai o'ani, 'Araha, na'i 'oha he'ua na'o hioro mameu hangani'o, ma'ua 'oha he'ua na'o raba gono mameu ha'agono'o? ³⁸ 'Oha he'ua na'o mahuara mameu ha'amaoto'o, ma'ua 'oha he'ua 'o ai'a ho'owa'a mameu ha'aho'owa'a'o? ³⁹ 'Oha he'ua na'o daoha ma'ua awa na'i rumaniho'o mameu garihi'o?"

⁴⁰ "Minau mwaeraha waigu o'ani, 'Wai 'unua ha'a-momori tana'amou. Na'i 'oha 'o 'a'auhia tanei 'iniraauui do'oragu'i ma'ua asigu'i nara ai'a ororiu na'i marewanani, 'a 'onaa do'o 'a'auhiau ro'u.'

⁴¹ "Na'i muri waigu rihota'i tanaraauui nei na'i aba maha, mawai o'ani 'iniraau, 'I'amou nei nai ha'a-mama'ai'amou a God, moi 'ariwou baaniau. Dora amoou na'i 'ari 'eu na bwa'i kuru'a ro'u ta'oha na 'ia God 'a bwani ha'aagaua tanaa Saetan mana enjel ana'i. ⁴² 'Inia 'inau 'au hioro mamou ai'a hanganiau. 'Au maesiai gono mamou ai'a ha'agonoau. ⁴³ 'Au mahuara mamou ai'a 'unuau siri suri'i rumা amoo'i, 'au ai'a to'o bwana mamou ai'a ha'aho'owa'aau. 'Au daoha mau awa na'i rumaniho'o mamou ai'a garihiau.'

⁴⁴ "Ma rai o'ani, 'Araha, na'i 'oha he'ua nameu re'i'o na'o hioro, ma'ua 'o raba gono, ma'ua 'o mahuara, ma'ua 'o ai'a to'o bwana, ma'ua 'o

daoha, ma'ua 'o awa na'i rumaniho'o mameu ai'a 'a'auhi'o?"

⁴⁵ "Mawai o'ani, 'Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na'i 'oha na'o ai'a raba 'a'auhia tanei 'iniraau i do'oragu'i ma'ua asigu'i nara ai'a ororiu na'i marewanani, 'a 'onaa do'o ai'a raba 'a'auhiau ro'u."

⁴⁶ "'Iraau i sae 'isi rai siri na'i ha'a-mama'ai na bwa'i hako'a ta 'oha. Miraau i nei ra odo-odo na'i maana God rai dauai tahi tarau."

26

*I Ha'aradorado 'Anai Ha'amaesia Jisas
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)*

¹ Na'i murinai mamaani hako ana Jisas tanaraau rongoiusuri, 'a o'ani 'iniraau, ² "Mou 'iraraa do na'i ho'oa wou 'ai taraawa'a i rongo 'anai 'adoma'i aho'isiasi Roho Ahara. 'Inau i Garei Inoni, 'e nei nai usuha'iniau tanaraau nei rai ha'amaesiau na'i hunganai dadaahoro."

³ Hoita, na'i maui 'ohasi 'iraau Na'ohadaau Piriisi ma 'iraau tara'i saemaua adaa'i Jiu ro'u rau rurugoni na'i ruma ana Kaeafas.

⁴ Rau hadanga'iniai here narai haua narau bwa'i rongo raha 'inia na'i 'oha rai dava Jisas 'anai ha'amaesia. ⁵ Rau 'adoma'i aratara dorai abui dava suri'i dangi narau haa i rongo, 'a gasi to'o ta ha'agogoru.

'E Urao Na Ringisiai Rumu

*Na'i Bwauna Jisas Na'i Betani
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

⁶ 'Ia Jisas 'a awa na'i Betani na'i ruma ana Saemon, 'e sae na lepa ga'u. ⁷ Na'i 'oha 'ia Jisas 'a ngau, 'e urao na sirimai beiai gere bei 'ome goro na awa iei rumu na hori bwarasa ma si'ini goro. 'A boi ma ringisia na'i bwauna Jisas. ⁸ Na'i 'oha 'iraauui rongoiusuri rau re'iai haua o'asi anai uraosi, rau taesu'a 'ana marau o'ani, "A 'ua na ha'agata'inia 'iniae rumu na hori bwarasi? ⁹ 'Onaa 'a ga'i raonga'inia, 'e kae ha'a nara ga'i horia 'inia, mana ha'a 'a ga'i hisungiraau 'ini'i sae pohara."

¹⁰ 'Ia Jisas 'a 'iraraa moi taha rau 'unua ma o'ani 'iniraau, "A 'ua namou ha'atee ha'ata'aia 'inia? 'Iia 'a haua tanaau i here na goro. ¹¹ 'Iraauui sae pohara rai awa tarau bei'amou. 'Inau na bwa'i. ¹² Ni mareho na haua tanaausi 'a ha'aagauai abegu 'anai 'oha rai toringiau. ¹³ Mawai 'unua ha'a-momori tana'amou. Suri'i mwane dora na'i marewana narai taroha'inia ei Taroha Goro, rai maaniai taha na haua i uraosi, marai 'adoma'i aho'isia 'inia."

'Ia Jiudas 'A Raba Usuha'inia Jisas

*Tanaraauui Na'ohadaaui Piriisi
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Mia Jiudas Iskariot, 'e ta'i 'iniraau i ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri, 'a 'ari beiraauui Na'ohadaa'i Piriisi. ¹⁵ Ma o'ani, "'E siha ha'a namoi haua tanaau 'onaa nawai haua tana'amou ta ha'a-aratara namoi matai davaa 'inia Jisas?" Miraau haua tanaa i oru tangahuru korai silva. ¹⁶ Na'i 'ohasi 'a taraawa'a sibasiba madoraa goro 'anai usuha'inia Jisas tanaraau.

*Ha'aagau 'Anai Ha'ato'oai Roho Aharaau
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Jon 13:21-30)*

¹⁷ Na'i dangi tahamora 'ini'i dangi nara ha'ato'oai Rongo 'ini Bredi nara ai'a dorari'i beiai draebam, 'iraauui rongoiusuri rau boi beia Jisas marau songa'inia o'ani, "Na'i hei na'o 'irisia domei ha'aagaua iei ngaugoni 'anai 'adoma'i aho'isiasi Roho Aharaau?"

¹⁸ Mia Jisas 'a o'ani, "Moi siri na'i 'omaai Jerusalem mamoi taha beiai sae nau 'unua tana'amou ani. Moi o'ani 'inia, 'I ha'ausuri ameeu 'a 'unua doni madoraa ana 'a gaarangi'a. 'Ai ngau beiraauui rongoiusuri ana'i na'i ruma amua 'anai 'adoma'i aho'isiasi Roho Aharaau.' "

¹⁹ Na'i 'ohasi 'iraauui rongoiusuri rau haa 'onaa'i 'unua ana Jisas tanaraau marau ha'aagauai ngaugoni 'anai 'adoma'i aho'isiasi Roho Aharaau na'i rumasi.

²⁰ Na'i su'urahi, 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau heinagu 'anai ngau. ²¹ Na'i 'oha rau ngau, 'ia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Wai 'unua ha'a-momori tana'amou. 'E ta'i abe 'ini'amou nai usuha'iniau tanaraauui maerongagu."

²² Na'i 'oha rau rongoa o'asi, 'iraauui rongoiusuri rau arunga ta'aa di'u. 'E nei ma o'ani 'inia Jisas, "'A 'ua Araha? 'O 'adoma'inia do 'inau gasi?"

²³ Mia o'ani, "'Ia mo'o miri ta'i toha'iniai dorai bredi na'i ta'i rabo'oni nai usuha'iniau tanaraauui maerongagu. ²⁴ 'Inau i Garei Inoni wai mae 'onaa'i ha'arangasia ada na'i Usu-usu Maea. Ma'ata ha'arohaia di'u a mo'o nai usuha'iniau tanaraauui maerongagu. 'A ga'i goro tanaa 'onaa 'a ga'i bwa'i huta."

²⁵ Na'i 'ohasi 'ia Jiudas, sae na duruduru 'inia do'ai usuha'inia Jisas tanaraaui maerongana 'a o'ani, "Ha'ausuri, 'o 'adoma'inia do 'inau gasi?" Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "T'oe haari'o na'o 'unua o'asi."

'Ta Jisas

'A Ha'a-ngaumaearaaui Rongoiusuri

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-23; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Na'i 'oha rau ngau, 'ia Jisas 'a dauai huai bredi. 'A ha'atee ha'agorohia God 'inia ma uubia. 'A haua tanaraaui rongoiusuri ma o'ani, "Naani abegu. Moi daua mamoi ngaua." ²⁷ Ma dauai panikeni waen. 'A ha'atee ha'agorohia God 'inia ma haua tanaraau ma o'ani, "T'amou hako moi gonohia. ²⁸ Naani 'abugu 'anai ha'a-'o'oriai duruduru haoru ana God. 'Ai ahe 'iniraaui mwani noni rago neina 'ia God 'ai 'adoma'i nugasi'i 'inodaa'i. ²⁹ Wai 'unua tana'amou. 'Augu bwa'i gonohia'a ro'u ta waen tari 'oha wai gonohiai waen haoru bei'amou na'i dora ni heimarungi ana Amagu." ³⁰ Rau suru'iai gana marau hora'a 'anai hungahungai 'Oliv.

Jisas 'A 'Unua Do 'Ta Pita 'Ai Tohea

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui rongoiusuri ana'i, "Na'i rodoni, 'e mareho nai to'o tanaau. Mi'amou hako moi nugasiau mamoi hora hako baaniau 'iniae marehos. 'Ai 'onaai 'unua ada na'i Usu-usu Maea o'ani,
"Ia God 'ai ha'amaesiai 'omesuri siip
miraauai siip ana'i rai 'adarara.'*

---

* **26:31** 26:31 Sakaraea 13:7

³² Ma'ata na'i 'oha wai suruta'e aho'i, wai 'ari na'i na'o 'ini'amou na'i Galili. Na'i 'isi nagaigui heito'oi ei."

³³ Na'i 'ohasi 'ia Pita 'a o'ani 'inia Jisas, "Rei'uaa na 'iraau rongoiusuri amu'isi rai nugasi'o, minau 'au bwa'i moe'a!"

³⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Pita, wai 'unua tana'o ha'a-momori. Na'i de'eni rodo, i kua 'a bwa'i tataraoke mau mi'oe 'oi bwani tohe ha'a-oru do i'oe 'o ai'a mataiau." ³⁵ Mia Pita 'a o'ani, "Rei'uaa nawai mae bei'o, mau bwa'i 'unua moe'a do 'au ai'a matai'o!" Miraau hakoi rongoiusuri rau ha'atee o'asi ro'u.

*'Ia Jisas 'A Ha'arahesi Na'i Getsemanii
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Mia Jisas 'a wairaaui rongoiusuri 'ari na'i dora ra 'unua 'iniai Getsemanii. Ma o'ani 'iniraau, "Moi heinagu mamasi 'ini. 'Inau wai 'ari 'ani 'anai ha'arahesi." ³⁷ Ma waia Pita mana rua gare ana Sebedi, 'ia Jems mia Jon. Na'i 'ohasi 'ia Jisas 'a ahutotou di'u mana 'adoma'ina 'a kuhi.

³⁸ Ma o'ani 'iniraau i waira orusi, "Na ahutotou nau haa 'a raha di'u, mau gaarangi maesia. Moi awa na'i 'ini mamoi rarai beiau."

³⁹ Ma gere sara 'ari wou baaniraau. 'A topira'i ruru ma abwa auru dioi ano ma ha'arahesi o'ani, "Amagu, 'onaa 'ai mwada'u 'oi abu ha'awateau 'anai siri na'i rongomaata'ini. Ma'ata 'ai abu suriai hei'irisigu, ma 'ai suriai hei'irisimu." ⁴⁰ 'A aho'i mai ma re'iraauui waira oru, rau poru mauru moi. Mia Jisas 'a o'ani 'inia Pita, "'A 'ua namou mauru moi 'inia? Mou bwa'i matai rarai beiau suria moi ta ta'i 'aoa?" ⁴¹ Moi rarai mamoi ha'arahesi neina moi abui ahoda na'i 'oha moi

siri na'i heiohongi. Ra wetewete i 'adoma'imoo'i 'anai ha'isuri'i maho ra odo-odo, mana abemoo'i naragu maemae'a."

⁴² 'A aho'i ma ha'arahesi ro'u. Naasi ruanai 'oha. 'A o'ani, "Ama, 'onaa 'a bwara do'oi ha'abwarasiau baaniai rongomaata'ini, ma 'ai o'asi'a 'onaa'i 'irisia amua."

⁴³ 'Oha na aho'i ro'u ma re'iraaui waira oru rau poru mauru moi. Ni maadaa'i ra hihi'a di'u 'iniae mamauru'a. ⁴⁴ Ma aho'i 'anai ha'arahesi ro'u. Naasi orunai 'oha. 'A 'unua ro'u mau ta'i mareho ani. ⁴⁵ 'Oha nagu aho'i ro'u mai ma o'ani'a 'iniraau, "A 'ua? Mou mauru mamou mamaro mau? 'A tari'a i madoraa narai usuha'iniau i Garei Inoni tanaraaui noni ta'a'i. ⁴⁶ 'Ome, 'ia mo'o nai usuha'iniau tanaraaui maerongagu 'a boi'a. Moi ura ara'a magai 'ari beiraau."

Ra Boi 'Anai Daua Jisas

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Na'i madoraa na hadahada mau a Jisas, mia Jiudas 'e ta'i 'iniraau rongoiusuri, 'a ada'a beiai ruruha raha narau ha'ataaria 'i Na'ohadaa'i Piriisi mana saemaua adaa'i Jiu. Rau boi bei'i naihi mana hasi'ei 'anai heingahu. ⁴⁸ 'Ia Jiudas 'a bwani hauai ha'a-aratara tanaraau o'ani, "'Ia mo'o nawai ngoonia, naasi na moi daua." ⁴⁹ Ma 'ari odo-odo beia Jisas ma o'ani 'inia, "Maia Ha'ausuri" ma ngoonia.

⁵⁰ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Gere sae agua, 'oi hauai mareho na'o boi 'ana." Na'i mau 'ohasi mara daua'a Jisas 'anai waia. ⁵¹ Ma'e ta'i 'iniraau rongoiusuri ana'ia Jisas 'a dau wou na'i naihi ana. 'A rahia ma taba taahiai karinganai sae tatau'aro anai Na'ohadaaui Piriisi.

⁵² Mia Jisas 'a o'ani 'inia, " "Oi nugaa aho'i naihi amua na'i dora 'ana. 'Iatei nai heingahui 'iniai naihi, 'ai mae ro'u 'iniai naihi. ⁵³ 'A 'ua? 'O ai'a 'iraraa do 'onaa wai ha'angonia Amagu 'anai 'a'auhiau, 'a ga'i bwa'i hasi ha'ataari'i mai ta taringai merui enjel 'anai boi taatahi bwarasi-gaau? ⁵⁴ Me 'onaa nawai haua o'asi, me 'agu bwa'i to'o'a i taha na Usu-usu Maea na 'unua 'iniai mareho naagu to'o na'i 'ohanisi."

⁵⁵ Ma o'ani 'iniraauui mwani sae 'isi, " "A 'ua? Mou 'adoma'inia do 'inau 'e sae hehere ta'aa namou boi 'inia bei'i naihi mana hasi'ei 'anai heingahu 'anai dauau? 'A 'ua namou ai'a bwani dauau 'inia na'i Ruma Maea ana God? 'Ado dangi na'i 'isi'a nau ha'ausuri na'iei. ⁵⁶ Ma'ata mareho namougu hauanisi, 'e ha'ato'oa moi mareho narau bwani usua 'i rarabea na'i Usu-usu Maea."

Na'i 'ohasi miraaui rongoiusuri rau nugasia Jisas marau hora hako baania.

Ra Waia Jisas 'Ari Tanaraaui Kansol
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ 'Iraauui Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses miraaui tara'i saemaua ro'u rau bwane goni mai hako na'i ruma ana Kaeafas, i Na'ohadaaui Piriisi. Miraauui nei rau davaa Jisas rau waia 'ari na'i dorasi. ⁵⁸ Mia Pita 'a haisuri ha'atau moi. 'A siri na'i raronai dora a'ora na'i maanai ruma anai Na'ohadaaui Piriisi. Ma heinagu beiraauui sae hehei'oi ra 'omesuriai Ruma Maea ana God 'anai re'iai taha nai to'o tanaa Jisas.

⁵⁹ Hoita, na'i raronai ruma, 'iraau Na'ohadaa'i Piriisi miraaui haru saemaua narau awa ro'u

na'i Kansol rau bonasia do rai sadoia ta mamaani pwari'i 'anai subunia 'inia Jisas marai hiiri ha'amaesia 'inia. ⁶⁰ A rago i sae ra ura ara'a mara haa'i mamaani pwari'i 'ana Jisas. Ma rei'uaa na o'asi, rau ai'a sadoia ta maho 'anai ha'ahunia 'inia. 'Ari wou ma 'e rua sae ro'u nararugu boi ⁶¹ mararu o'ani, "Ia mo'oni 'a 'unua do 'ai kaiai Ruma Maea ana God ma 'ai matai ha'a-urasia aho'i ro'u moi na'i raronai oru dangi."

⁶² I Na'ohadaaui Piriisi 'a ura ara'a ma o'ani 'inia Jisas, "A 'ua? 'O bwa'i haua ta heiarami 'ini'i mareho ra ha'ahuni'o 'ini'isi?" ⁶³ Mia Jisas 'a ai'a aramia. Mana Na'ohadaaui Piriisi 'a o'ani ro'u, "Oi tohe na'i atana God tahitahi ma'oi ha'arangasia tana'ameu, i'oe naasi Ha'atahi, i garena God?"

⁶⁴ Mia Jisas 'a o'ani, "A 'onaaai 'unua amuasi. Mawai 'unua tana'amou. Na'i 'oha nai boi mau, moi re'iaui Garei Inoni, wai heinagu na'i dora ororiu na'i aba odona God huunai mena. Wai aho'i mai hungadi rorodo na'i aro."

⁶⁵ 'Oha naagu rongo o'asi Na'ohadaaui Piriisi, 'a karia haaria i to'oni tewa ana 'anai ha'ata'iniai 'ado'adona doni mareho na haua Jisas 'a ta'aa di'u. Ma o'ani, "Iia 'a ha'atee ha'ata'aia God! Gaugu bwa'i sibania'a ro'u ta sae 'anai ha'ahunia 'inia ta maho ro'u. Naia mou rongoa'a haariumousi, 'a ha'atee ha'ata'aia God! ⁶⁶ Naasi 'e taha namou 'adoma'inia?"

Miraau o'ani, "A arari 'anai mae."

⁶⁷ Naasi raugu ngisuhiai bwauna marau hidaria ma tara'i nei ra rubu'ia 'ini'i rimadaa'i. ⁶⁸ Rau o'ani, "Onaa i'oe naasi Ha'atahi, ma 'oi

'unua 'ia tei na ngahui'o. 'Inia i'oe 'e rarabea, nita?"

*'Ia Pita 'A Tohe Do 'A Ai'a 'Iraraa Jisas
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Na'i mau 'oha ra hiiuria Jisas, 'ia Pita 'a heinagu na'i dora a'ora na'i maanai rumā anai Na'ohadaaui Piriisi. Ma'e gere urao na tau'aro na'i rumasi 'a boi ma o'ani 'inia, "I'oe ro'u 'o awa beia Jisas, 'i ai Galilisi."

⁷⁰ Mia Pita 'a tohe na'i maadaau hako, 'a o'ani, "Inau ai'a 'iraraai taha na'o 'unuasi."

⁷¹ Ma hora'a na heinagu na'i maanai bara. Mana nata gere urao ro'u 'a boi ma o'ani 'iniraau sae narau awa na'i 'isi, "Ia mo'oni 'a awa ro'u beia Jisas ni Nasaret."

⁷² Mia Pita 'a tohe ro'u o'ani, "Ha'amomori ara'ai aro, 'inau ai'a 'iraraa mo'osi."

⁷³ 'A ai'a orea miraaui sae rau ura na'isi rau boi marau o'ani 'inia Pita, "Ha'amori, i'oe 'e ta'i ro'u 'iniraau. Meu rongo 'iraraai hadahadangamu do i'oe 'e sae ni Galili."

⁷⁴ Mia o'ani, "Ha'amori beia God, 'inau ai'a 'iraraa mo'osi. 'Onaa wai pwari'i 'ia God 'ai ha'a-mama'aiau." Na'i mau madoraasi mana kua 'a tataraoke'a. ⁷⁵ Mia Pita 'agu 'adoma'i aho'isiasi taha na 'unua Jisas. Na o'ani, "I kua 'a bwa'i tataraoke mau mi'oe 'oi bwane tohe ha'a-oru do'o ai'a 'iraraau." Maagu hora'a na'i maanai bara 'anai rumasi ma ru'uhiai angi.

27

*Ra Waia Jisas Tanaa Paelat
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)*

¹ Na'i mau haho'oa ta'aa, 'iraau Na'ohadaa'i Piriisi miraaui saemaua adaa'i Jiu rau ruru goni aho'i 'anai ha'aradorado 'iniai mamaani he'ua narai haua tanaai Primia neina 'ai mwa'emwa'e 'anai ha'amaesia tanaraau a Jisas. 'Oha narau mamaani hako ² rau ho'osi'i rimana marau waia 'ari tanaa Paelat. 'Iia naasi ai Rom na Primia na'i 'ohasi.

*Mae Na Haua Jiudas
(Buka Tatau'aro 1:18-19)*

³ 'Oha na'ia Jiudas, mo'o ma ha'awatea Jisas tanaraaui maerongana'i, 'a rongoa do rau hiiria Jisas 'anai mae, 'a ahutotou di'u. Ma 'ari ma ha'a-aho'isia aho'i oru tangahurui korai silva ani tanaraaui Na'ohadaa'i Piriisi miraaui saemaua adaa'i Jiu. ⁴ 'A o'ani, "'Ia mo'o nau usuha'inia tana'amou ani, 'a ai'a haua ta maho taritari'a. Mareho nau haua ani, naasi na taritari'a na'i maana God."

Miraau o'ani 'inia, "'Tameu 'a ai'a ta'abemeeu 'iniai mareho na'o 'unuasi. Aba amua na."

⁵ Mia Jiudas 'a rasaha'ini'i moi wou ha'a na'i Ruma Maea ana God ma hora'a na 'ari ri'o haaria. ⁶ 'Iraaui Na'ohadaa'i Piriisi rau si'ohi'i ha'a 'isi marau o'ani, "Ha'ani 'a ai'a arari dorai nugaa goni beiai ha'a anai Ruma Maea, 'inia 'e ha'a ra horia 'anai ha'amaesiai sae. 'Onaa gai nugaa goni beiai ha'a anai Ruma Maea magai horosiai ringe." ⁷ Rau hadanga'inia wou maraugu 'adoma'i aratara 'anai hauai ha'asi 'anai horiai dorai ano baaniai sae na tatagora rabo'o

'iniae mwago. Mana anosi rai haua 'inia ta hera nadaaui sae boboi. ⁸ Tari dangini, anosi ra 'unua mau 'iniae ano ni 'abu. ⁹ Ma to'o'a i taha na 'unua Rarabea Jeremaea na'i 'oha bwani na o'ani,
"Iraaui saeni Israel rau dauai oru tangahurui korai silva.

Naasi horihori nara nugaa 'anai ta'i sae.

¹⁰ Mana ha'asi rau horia 'iniae dorai ano baaniai sae tatagora rabo'o,
'onaai 'unua ana Araha God tanaau."*

*'Ia Paelat 'A Songa'inia Jisas
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)*

¹¹ Hoita, 'ia Jisas 'a ura na'i maanai Primia, 'ia Paelat, mia Paelat 'a songa'inia o'ani, "A 'ua? I'oe naasi mwaeraha adaaui Jiu?"

Mia Jisas 'a aramia o'ani, "Naia na'o 'unuasi."

¹² 'Iraaui Na'ohadaa'i Piriisi miraaui saemaua rau taraawa'ai subunia Jisas, mia Jisas 'a ai'a 'unua ta maho. ¹³ Mia Paelat 'a o'ani 'inia, "A 'ua?
'O rongo'i mwani maho rau ha'ahuni'o 'ini'isi?"
¹⁴ Mia Jisas 'a ai'a haua ta ta'i heiarami. 'Ia Paelat 'a heimwaota'i 'iniae haua o'asi ana Jisas.

*'Ia Paelat 'A Hiiria Jisas
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39—19:16)*

¹⁵ 'Ado harisi, 'oha 'iraauui Jiu rai ha'ato'oai rongo 'anai 'adoma'i aho'isiasi Roho Aharaau, 'ia Paelat 'a matai ha'awatea tanaraau ta ta'i nei 'iniraauui sae na'i rumaniho'o narau rabasia 'anai ha'ahura'ahia baaniai rumaniho'o. ¹⁶ Mana'i 'ohasi, 'e sae na atana 'ia Barabas 'a awa ro'u na'i rumaniho'o na 'iraauui sae rau 'iraraa goro. ¹⁷ Na'i

---

* **27:10** 27:9-10 Sakaraea 11:12-13; Jeremaea 19:32-69

'oha 'iraau sae rago rau ruru wou na'i maanai rumu ana Paelat, 'a songa'iniraau o'ani, "Iatei namou 'irisia dowai ruhasia tana'amou mai hano dadara'a? 'Ia Barabas ma'ua Jisas ra 'unua 'iniai Ha'atahi?" ¹⁸ 'Ia Paelat 'a ha'atee o'asi suria 'a bwane 'iraraa do 'iraau saemaua adaa'i Jiu rau waia maia Jisas suria rau kakawa 'omesia 'iniai rago anai sae nara ta'ahia.

¹⁹ Na'i 'oha 'ia Paelat 'a heinagu mau na'i dorani hihiri 'anai hiiria Jisas, mana urao ana 'a ha'ataari hadahada'a mai. 'A o'ani, "Oi abu haua ta here tanaai sae odoodosi. 'Inia nabongi 'au mauru'aa i mareho 'abaia nau arunga ta'aa di'u 'inia."

²⁰ Miraau Na'ohadaa'i Piriisi beiraau saemaua adaa'i Jiu rau bonasiraau sae rago. Miraau 'adoma'i aratara beiraau dorai ha'abonga'inia Paelat mai ruhasia Barabas tanaraau mai ha'amaesia Jisas. ²¹ Mia Paelat 'a songa'iniraau o'ani, "Iatei 'inirarua i rua mwaneni namou 'irisia dowai ruhasia tana'amou?" Miraau awara o'ani, "'Ia Barabas!"

²² Mia Paelat 'a o'ani ro'u, "'Onaa wai ruhasia Barabas tana'amou, ma wai ha'ahe'uaa Jisas nara 'unua 'iniai Ha'atahi?"

Miraau awara o'ani, "Rabua na'i dadaahoro!"

²³ Mia Paelat 'a o'ani, "Ini 'uaana? 'E 'ino he'ua na haua?"

Miraau awara raha ro'u o'ani, "Rabu ahita'inia na'i dadaahoro!"

²⁴ Na'i 'ohasi 'ia Paelat 'a 'omesia do 'ai bwarai ha'a-auruhi'i 'ado'adodaa'i ma 'omesia do 'a ga'i bwa'i oreia mai to'o'a i ha'agogoru. Naasi ma 'unua dorai waa mai rabo'oi wai ma dorima na'i

maadaau. 'A o'ani, "I mae nai haua mo'oni, 'a auru na'i hungamoou. 'Inau 'au dadara'a."

²⁵ Miraau o'ani, "A goro moi. Nugaa mai auru na'i hungameeu mana'i hungadi pwira amee'i."

²⁶ Mia Paelat 'a ruhasia Barabas, ma 'unua tanaraaui sae hehei'oi ana'i dorai rohoa Jisas 'iniae hasiwaro baabau marai waia hura'a 'anai rabua na'i dadaahoro.

Iraau Sae Hehei'oi

Rau Ha'i Maho Ha'ada'ada'a 'Inia Jisas (Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ 'Iraau sae hehei'oi ana'ia Paelat rau waia Jisas siri na'i kae ruma ana Paelat. Miraau mwani sae hehei'oi hako na'i ruruha adaaau rau goni wou beiraau marau ura garigaria Jisas.

²⁸ Rau rahi'i bwana ana'i marau ha'ato'onia 'onaai mwaerahaa 'iniae to'oni tewa wangawanga.

²⁹ Rau tagoraai hihiiri bwau waroraraki marau nugaa na'i bwauna. Rau ha'adaua 'iniae 'a'abi ni mwaerahaa na'i rima odona. Rau topira'i ruru tanaa, rau ha'ada'ada'a 'inia marau o'ani, "Ha'aasaai mwaerahaa adaaui Jiu." ³⁰ Rau ngisuhia marau rahiai 'a'abi baania marau ruburubuai bwauna 'inia. ³¹ Na'i 'oha rau ha'ada'ada'a hako 'inia rau rahia aho'i to'oni wangawanga narau ha'ato'onia 'inia marau ha'ato'onia aho'i 'iniae to'oni ana maraugu waia 'ari 'anai rabua na'i dadaahoro.

Ra Rabu Ahita'inia Jisas Na'i Dadaahoro (Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Na'i 'oha 'iraau hehei'oi rau waia Jisas hura'a, rau 'ariwou marau heisadoi beiai sae ni Saerin na atana 'ia Saemon. Miraau sae hehei'oi rau

ha'a-'usu'usua do 'ai suru'iai dadaahoro ana Jisas.
³³ Rau 'ariwou ro'u marau ada na'i dora ra 'unua 'iniai Golgota. 'Ado'ado 'ana naasi "Dora ni Korai Bwau Sae." ³⁴ Mara haua tanaa Jisas i waen ra doraria 'iniai maho mahai. 'Oha na gono maania 'a 'ageta'i gonohia.

³⁵ 'Iraau sae hehei'oi rau rabua'a Jisas na'i dadaahoro. Na'i muri, rau gaasi ha'ara 'anai sadoia tei nai to'ora'i to'oni ana'i. ³⁶ Na'i muri rau heinagu marau boresuria Jisas, ra gasi 'a'auhia tara'i sae. ³⁷ Marau usuai usu-usu na'i baba marau rabua na'i bwaunai dadaahoro 'anai ha'ata'iniai taha na ta'aa narau 'adoma'inia do 'a haua. Rau usua o'ani,

NAANI A JISAS, MWAERAHA ADAAUI JIU

³⁸ Mara rabua ro'u i rua sae beriberi beia Jisas. 'E ta'i na'i aba odo mana nata nei na'i aba maha. ³⁹ Miraaui sae ra taha horo 'isi rau ha'atee ha'ata'aia Jisas. Rau arabwau 'ini ha'atotooa. ⁴⁰ Rau o'ani, "Mmm naasi, i'oe na'o 'unua ani do'oi kaiai Ruma Maea ana God ma'oi matai ha'a-urasia aho'i ro'u moi na'i raronai oru dangi? 'Onaa i'oe garena God ha'a-momori, 'oi ha'atahi'o haari'o ma'oi dio mai baaniai dadaahoro." ⁴¹ 'Iraau Na'ohadaa'i Pirisi mana Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses miraau tara'i saemaua ro'u rau ha'ada'ada'a ro'u 'inia Jisas. ⁴² Rau o'ani, "'Ome, sae he'ete'i 'a matai ha'atahi'i ma bwa'i ha'atahia haaria. 'A 'ua? 'Iia naasi mwaeraha adaaau Israel? 'Onaa 'ai dio baaniai dadaahoro, naasi gai hinihinia. ⁴³ 'A 'unua tarau do'a 'u'uria God ma 'unua do 'iia 'e Garena. Naasi, 'onaa 'ia God 'a 'adoma'inia magai re'ia God 'ai ha'atahia na'i 'ohani." ⁴⁴ Mana rua sae beriberi nara rabua beia Jisas raru ha'atee

ha'ata'aia ro'u o'asi.

Jisas 'A Mae

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Ma na'i angi ta'i tangahuru mana rua na'i dangisi, 'a kuhi bwarasiai kantri hako tari na'i angi oru. ⁴⁶ Mana'i angi oru abaidangi 'ia Jisas 'a totoro o'ani, "Elai, 'Elai, lama sabaktani." 'Ado'ado 'ana, "God agua, God agua, 'ini 'uaana na'o gagata'iniau 'inia?"

⁴⁷ Tara'i sae narau ura gaarangi rau rongoai awara o'asi ana marau o'ani, "Ei, 'a kukua Elaija." ⁴⁸ E ta'i abe 'iniraau na 'eba wou ma rahiai mareho na matai omi'i wai. 'A ha'abunia 'iniai waen mahai ma nugaa na'i hasi'ei ma taranga'inia ara'a na'i ngoona Jisas do 'ai gono. ⁴⁹ Ma tara'i sae rau o'ani, "Gai 'ome'ome ga'u magai re'ia 'onaa 'ia Elaija 'ai boi 'anai ha'atahia."

⁵⁰ Mia Jisas 'a totoro raha ro'u maagu nuga manawa. ⁵¹ Mana bwana ubu-ubu'a ra rohe bwarasia 'iniai dora maea na'i Ruma Maea ana God, 'a maakari heihoa taraawa'a bo ta'eha ma dio. Mana nunu 'a 'ihara'iniai ano. I hau ra makasa ⁵² mana wabwa suri'i hera ra wawaa'a. Ragoi sae nara odo-odo na'i maana God nara bwani mae ra suruta'e aho'i. ⁵³ 'Oha na suruta'e a Jisas baaniai mae, rau hora'a baani'i hera marau 'ari na'i 'omaa maea i Jerusalem. 'A rago i sae narau re'iraau.

⁵⁴ Hoita, na na'otara adaaui hehei'oi mana sae hehei'oi narau 'omesuriai abena Jisas, rau mamaa'u di'u 'oha rau arunganai nunu raha marau re'i'i mwani mareho nara to'o 'isi. Rau o'ani, "Ha'amomori. 'Ia mo'oni huunai garena God."

⁵⁵ 'A ragoi urao narau ta'i boi a Jisas baanai Galili narau 'a'auhia na'i 'aariha na haasi. 'Iraausi rau gere ura ha'atau moi maraugu wanawana 'ari 'inia Jisas. ⁵⁶ Tara'i nei 'iniraau naasia Meri ni Magdala, Meri inana Jems mia Josep, mana inana Jems mia Jon, gare ana'ia Sebedi.

Ra Rahia Dio i Abena Jisas

Baanai Dadaahoro

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ 'E sae toto'ora ni 'Arimatea na awa na'i Jerusalem, atana 'ia Josep. 'Iia 'e ta'i sae na suria ro'u a Jisas. Na'i 'oha na gaarangi suu'a i sina ⁵⁸ 'a 'ari beia Paelat ma ha'angonai abena Jisas. 'Ia Paelat 'a ha'awatea dorai rahia dio i abena Jisas tanaa Josep. ⁵⁹ Mia Josep 'a 'ari ma hauai abena. 'A ho'ua 'iniae bwana mamaahui haoru ⁶⁰ ma aoraa na'i wabwa ana haaria nara 'eria na'i abenai kae hau. Ai'a ta sae ga'u narai toringia na'i wabwasi. Ma hugesiai kae hau 'anai honosiai maanai wabwa ma hano'a. ⁶¹ 'Ia Meri ni Magdala mia nata Meri raru heinagu gaarangiai maanai wabwa na'i 'ohasi.

'Iraau Sae Hehei'oi Rau 'Omesuriai Wabwa

⁶² Dangi ahora naasi dangi ni mamaro adaaui Jiu. 'Iraau Na'ohadaa'i Piriisi miraau Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses rau 'ari beia Paelat ⁶³ marau o'ani, "Saemaua, meu 'adoma'i aho'isiasi mareho na 'unua i sae pwapwaari'isi. Na'i 'oha na tahi mau 'a 'unua do 'e rua dangi nai hako mana'i oruna 'ai tahi aho'i. ⁶⁴ Naasi meu rabasia do'oi 'unua tanaraau sae hehei'oi amu'i marai 'omesuri na'i wabwa taru oru dangi. 'Iraau

rongoiusuri ana'i rau gasi beriai abena maraigu pwari'iraaui noni do 'a tahi aho'i. 'Onaa rai haua o'asi, mai ta'aa di'u baaniai pwari'i na haua ga'u na'i na'o."

⁶⁵ Mia Paelat 'a o'ani 'iniraau, "Moi waa'i tara'i sae hehei'oi agu'i mamoi 'ari 'omesuri na'i wabwa suriai here namou 'adoma'inia do 'a ga'i goro." ⁶⁶ Marau 'ari narau pono ha'ababauai maanai wabwa marau nuga'i sae hehei'oi 'anai 'omesuria. Marau nugaai maho na'iei 'anai 'iraraa do 'onaa ta sae nai raba tahangia.

28

Jisas 'A Tahi Aho'i (Mak 16:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Murinai dangi ni mamaro, na'i wa'aria i dangi sade, 'ia Meri ni Magdala mia nata Meri, raru 'ari 'anai 'omesiai wabwa. ² Rarugu 'asu'a ma to'o'a i kae nunu raha, 'inia 'e enjel ana Araha God 'a dio mai baaniai aro ma hugesiai hau baaniai maanai wabwa ma heinagu na'i hungana. ³ Ni hauraena tari auru na'i 'u'una 'a wadora'i 'onaaai mararea mana bwana ana 'a mamaahui di'u 'onaaai tagai 'abe. ⁴ 'Iraau sae hehei'oi narau 'omesuri na'i wabwa rau mamaa'u marau 'idi'idi marau dionga'i narau dadao 'onaaai sae na mae.

⁵ Mana enjel a o'ani 'inirarua rua urao, "Murui abu mamaa'u. 'Au 'iraraa muru boi siba 'inia Jisas nara rabua na'i dadaahoro. ⁶ 'Iia 'a ai'a awa 'ini, 'a bwani suruta'e aho'i 'onaaai 'unua ana mau na'i na'o. Murui boi mamurui re'iai dora na dadao ga'u iei. ⁷ Hoita, murui aho'i

raurau mamurui maania tanaraaui rongoiusuri ana'i o'ani, "Ia Jisas 'a tah'i aho'i. 'Tia 'ai na'o 'ari Galili 'ini'amou. Na'i 'isi namoigu sadoia na'iei." Naasi maho nau boi 'inia 'anai 'unua tana'amurua."

⁸ Mararu 'eba aho'i raurau ha'i mamaa'u. Ma'ata raru wa'ewa'e di'u ro'u. Raru 'eba 'ari 'anai maaniai tarohasi tanaraaui rongoiusuri.

⁹ Rarugu 'asu'a mararu heito'oi beia Jisas mia o'ani 'inirarua, "Maia." Raru 'ari wou mararu topira'i ruru auru mararu dau na'i uwana mararu ha'arahesia. ¹⁰ Mia Jisas 'a o'ani, "Murui abu mamaa'u. Murui 'ari mamurui maania tanaraaui do'oragu'i, rai 'ari Galili. Na'i 'isi naraigu sadoiau na'iei."

Saemaua Adaa'i Jiu Rau Haa i Pwari'i

¹¹ Na'i 'oha na rua uraosi raru 'ari 'anai 'omaa, tara'i nei 'iniraauai sae hehei'oi narau 'omesuri na'i wabwa rau 'ari beiraauai Na'ohadaa'i Piriisi marau maania tanaraau i taha na to'o.

¹² Miraau Na'ohadaa'i Piriisi ma tara'i saemaua ro'u, rau rurugoni. Rau 'adoma'i aratara 'anai ha'a-karekareraauai sae hehei'oi narau 'omesuriai wabwa 'iniae kae ha'a. ¹³ Rau 'unuraau mai sae hehei'oi 'isi 'anai horiraau marau o'ani, "Moi ha'arangasia do 'iraau rongoiusuri ana'ia Jisas rau boi waa i abena na'i rodo 'oha mou mauru. ¹⁴ Ai abui ta'aabemoou. 'Onaa 'ia Paelat 'ai rongoa domou mauru na'i 'ohasi, 'i'ameu nameigu mamaani ha'a-odoodoa tanaa neina bwa'i taesu'a momoou." ¹⁵ Miraauai sae hehei'oi rau daa i ha'a marau 'ari narau maaniai mamaanisi 'onaai 'unua ada tanaraau. I mamaanisi 'a 'adarara 'ari beiraauai Jiu. Tari dangini ra mamaania mau.

'Ia Jisas 'A Ha'a-'u'uriraaui

Rongoiusuri 'Iniai Kae Tagora

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23;

Buka Tatau'aro 1:6-8)

¹⁶ 'Iraauui ta'i tangahuru mana ta'i rongoiusuri rau hano 'anai Galili. Rau 'ari na'i hungahunga na 'ia Jisas 'a 'unua dorai 'ari na'iei. ¹⁷ Na'i 'oha rau re'ia Jisas, rau ha'arahesia. Ma'ata tara'i nei 'iniraau rau ai'a taraa hinihini do 'ia Jisas naasi.

¹⁸ Mia Jisas 'a boi beiraau ma o'ani, "Ia God 'a 'unua do 'inau wai marungi'i mwani mareho hako na'i aro mana ano. ¹⁹ Naasi moi hora'a suria hako i marewana mamoi taroha'iniau tanaraau sae marai ha'i rongoiusuri agu'i. Moi bwareomaearaaau na'i atana Ama mana Gare mana Hi'ona Maea. ²⁰ Moi ha'ausuriraaau marai araisuri'i hako i Ha'atora nau haa'i tana'amou. Mamoi 'iraraa do 'inau wai awa tarau bei'amou tari 'oha nai hakoi marewana."

**Taroha Goro mana Usuusu Maea
The New Testament in the Arosi language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Arosi**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arosi

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

444a3934-0a25-5ce9-b53e-5049851eb3b5